inno ... pio ... in Cardinal ... Baron ... imo

Bargagli Sodini — ... Vecchi di Siena

... — Brandi Accorgimento per

Marsigli ... — Pilalteo ...

Avviso alle nobiltà Senesi

Lepori Respons.

Silvestrano Speculum

Pagnozzi De Justitia

Nardi Apologia

— Dire ... polit. Vigat.

Contro

Pergini et altri Responsa

Dario Lettera

Lopperfeld ... Bavaria

Barberini conferenze

Contro

Dec. ...

Bastida ... — De Fonte Juris Resp.

Bendoniy de Justitia

Sententia Card. Colonna

Petantius De Jurisdict. ...

Capponi avviso alla nobiltà Senese

Contro

Ventura Consilium

Savonarino ...

Baglioni ... Epigrammi ... Pipperini ... Musatti Carlo ...

... Analogia ...

... avviso ...

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
23 D
25

ANALYTICA
DEMONSTRATIO

EX TESTIMONIIS ATQ. DECRETIS Summorum Pontificum, à Clemente Papa Primo, vſque ad Gregorium Septimum; & tredecim corollarijs concluſionibus confecta, qua euidentiſſime demonſtratur, immunitatem tam perſonarum, quàm rerum Eccleſiaſticarum eſſe de iure diuino, per Apoſtolorũ, & Patrum traditionem, Sacrarum Scripturarum de neceſſaria conſequentia interpretationem, & rationum ex eis deſumptarum adductionem ad reuincendum Theologi Veneti falſas rationes.

EDITA, ET CONCINNATA per Fr. Ioſephum Brancham Syracuſanum Theologum; Ordinis Minorum de Obſeruantia, in Conuentu Aracæli Vrbis Prælectorem.

AD SANCTISS. PATREM
PAVLVM PP. V.

ex Legato

Ill.mi Cocin.

ROMAE, Apud Stephanum Paulinum, MDCVII.
Superiorum permiſſu

AD SANCTISS. D. N. PAVLVM V.

D reuincendum simul, & retundendum falsam opinionem cum suis prætensis rationibus quorundam sciolorum, qui nostra hac tempestate Sereniss. Reipublicæ Venetæ Rectores in hoc perniciosissimum discrimen adegerunt, seu verius eosdem fascinauerunt, non obedire disciplinæ Ecclesiasticę, sanctionumq. Canonicarum veritati; Cum in non amouendo statuta sua aduersus Ecclesiasticā libertatem nuper edita, tum in nō obtemperando Apostolicis monitorijs, atque censuris in eis iustissime latis, multo satis esse iudicaui, Pater Beatissime, si sententias, testimonia, atque decreta Sanctissimorum Pontificum, eorundem martyrum gloriosissimorum ab ipsis Sanctorum Apostolorum temporibus condita, non modo ante Carolum Magnum primum occidentalium partium Imperatorem, ac Iustinianum, & Theodosium, verum etiam ipsum magnum Constantinum Augustum à Siluestro baptizatum secundum suam personarum, & temporum seriem ordinatam in medium afferrem, fideliterq; recenserem, eo vtique, vt iacent stylo in 1. & 2. Conciliorum Generalium tomo.

QVamobrem ab ipso Romanorū omniū Pontificū primo, Petro inquam Apostolo, (vt opus est) auspicantes, sententiam atq; decretum Clementis nominis huius PP. Primi Anno D. 70. à tempore ferè Neronis vsque ad Domitianum Imper. Quinimo verius, ac rectius ipsius Apostolorum omnium verticis Petri, Dei, & Domini Nostri Iesu Christi Primi Vicarij, per ipsum Clementem in epistola 1. ad Iacobum fratrem Domini sic ordinantis, & loquentis. Proponimus, qui ex fratribus negocia habent inter se apud cognitores seculi non iudicentur, sed apud presbyteros Ecclesiæ, quidquid illud sit dirimatur, & omnimodo obediant statutis eorum. Hæc ibi Clemens ex ore ipsius Petri. Itidem in epistola eadem ex ipso Petro de Episcopis, & presbyteris loquente sic refert. Omnes Principes terræ, & cunctos homines eis obedire, & capita sua submittere, eorumque adiutores existere præcipiebat, vt omnes pariter fideles, & cooperatores legis Dei monstrarentur, ne de

1. Habentur concil. to. 1. fol. 15.

Transsumitur etiam 11. q. 1. c. si quis ex fratribus.

eis dicatur. Confundantur, & erubescant omnes qui pugnant aduersum te, & erunt quasi non sint, & peribunt viri, qui contradicunt tibi. Omnes ergo qui eis contraueniunt, ita damnatos, & infames vsque ad satisfactionem monstrabat, nisi conuerterentur, à liminibus Ecclesiæ alienos esse præcipiebat. Item in eadem epistola referens loquentem Petrum de secularibus omnibus, & plebe erga Episcopos, & Sacerdotes inquit. Hosque omnes, & eorum Episcopos tota animi virtute diligere, vt oculos suos, quia oculi sunt illorum, eorum præceptis in omnibus obedire, etiam si ipsi aliter (quod absit) agant, memores, scilicet illius Dominici præcepti, *Quæ*
Matt. 23. *dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite*, ipsi autem Episcopi si exorbitauerint, ab istis non sunt reprehendendi, vel arguendi, sed supportandi, nisi in fide errauerint, illi ergo super istos sunt, non autem isti super illos, quoniam maior à minore, nec argui, nec iudicari potest; nullus se extollat erga Doctores, ac magistros suos, quia discipulus super magistrum esse non debet nec potest.

Fol. 24. Idem quoque Clemens epistola tertia ad omnes Episcopos, presbyteros, ceterosque clericos, in initio. Vestrum enim, quia legatione Dei fungimini est docere populos, eorum vero est vobis obedire, vt Deo, si autem vobis Episcopis non obedierint omnes presbyteri, & reliqui clerici, omnesq. Principes tam maioris ordinis, quam inferioris, atque reliqui populi, non solum infames, sed etiam extorres à Regno Dei, & consortio fidelium, & à liminibus Sanctę Dei Ecclesiæ alieni erunt, nam necessum est eos instruere, eorum est vobis obedire, vt Deo, cuius legatione fungimini, dicente Domino, *Qui vos audit me audit, & qui vos spernit me spernit,*
Luce 10. *& qui vos recipit me recipit, & qui me recipit, recipit eum, qui misit me*. Nihil enim iniustius, & inhonestius est quam filios patribus rebelles, aut clericos, vel laicos doctoribus, seu discipulos magistris inobedientes, vel proteruos existere. Hactenus Clemens.

Ecce, quo nam modo claro simul, & gradatim ordinato, procedit Clemens per quatuor testificationes ad demonstrandum immunitatem Ecclesiasticarum personarum esse de superiori iure, quam de simplici humano, cum fateatur, & dicat hæc omnia à Petro ipsum docente audiuisse, qui siquidem Petrus ex se ordinare non ausus esset nisi ab ipso domino didicisset; quinimo idem Clemens in eadẽ epistola, ita subdit. Hæc, Apostoli à Domino acceperunt, & nobis tradiderunt, hæc nos docemus, vobisque, & omnibus absque reprehensione tenere, & docere mandamus. In prima testificatione per verba illa. Si *qui ex fratribus negocia habent inter se, apud cognitores seculi non iudicentur, sed apud presbyteros Ecclesiæ, quidquid illud sit dirimatur*; docet causas clericorum ciuiles deferendas esse ad Iudices Ecclesiasticos, nequaquam ad se-

ad feculares.In fecunda teftificatione, per verba illa. *Omnes Principes terræ, & cunctos homines eis obedire, & capita sua submittere*: docet omnes tam Principes, quam populares fideles,in fpiritualibus,& concernentibus animarum falutem effe fubditos Epifcopis, & Sacerdotibus. In tertia per illa verba. *Ipsi autem Episcopi si exorbitauerint ab istis non sunt reprehendendi, vel arguendi, illi ergo super istos sunt, non autem isti super illos, quoniam maior a minori nec argui, nec iudicari potest*. Docet Epifcopos, & confequenter Sacerdotes in criminalibus caufis non poffe iudicialiter cognofci à fecularibus quibufcumque Principibus, vel magiftratibus. In quarta teftificatione per illa verba. *Nihil enim iniustius, & inhonestius est, quam filios patribus rebelles, &c.* docet inconueniens,atque abfurdum effe fi feculares,Epifcopis,& Sacerdotibus non obedirent,idemque abfurdum,& inconueniens tacite infinuat efse fi Epifcopi, & Sacerdotes iudicarentur à fecularibus, cum illi ex ordinatione diuina fint fuper iftos. Etenim abfurdum idem, & inconueniens certo certius eueniret, quando Epifcopus caufam fpiritualem Principis fecularis cognofceret, & Princeps caufam Epifcopi ciuilem,ex quo fororum confufio inferretur. Vnde theologi infignes Francifcus à Victoria, & eius difcipulus Dominicus Soto hoc inconueniens atque abfurdum probe perpendentes; licet eius opinionis fuerint,quod immunitas perfonarum Ecclefiafticarum non fit de iure diuino, fcilicet expreffo, coacti funt dicere,neceffarium fibi videri,quod ad integram,(vt oportet,) & liberam adminiftrationem rerum fpiritualium, perfonæ Ecclefiafticæ fint exemptę à iudicio poteftatis temporalis, eo,quia non poffent commode vacare officio fuo,quam rationem ab hoc abfurdo euitando, pro demoftranda immunitate perfonarum Ecclefiafticarum, diffufe fuo loco pertractabimus in conclufione noftra quinta. Vt igitur hoc maximum inconueniens, & abfurdum remouendum à foro Ecclefiaftico indicaret, ab illo antiquiffimo Ecclefiæ exorientis tempore Clemens, feu Petrus potius per Clementem dixit verba illa: *Nihil enim iniustius, & inhonestius est, quam filios parentibus rebelles, &c.*

Relect. de Eccl. pot. q. vl. pro.3. 4.dist.25.q.2 artic.1.

ANacletus PP. Clementis fucceffor immediatus. Anno D. 83. tempore Traiani Imp. epiftola 1. de oppreffione Epifcoporum, & cæterorum clericorum, primo omnium inquit: Priuilegia enim Ecclefiarum, & Sarcedotum Sancti Apoftoli iufsu Saluatoris, intemerata, & inuiolata omnibus decreuerunt manere tẽporibus, leges Ecclefiæ Apoftolica authoritate firmamus, & peregrina iudicia fubmouemus: vnde & Dominus mentionẽ faciẽs Loth per Moyfen loquitur dicens: *Ingressus es quidem*, inquiunt, *vt aduena? nunquid vt iudices?* Idem in fecunda epiftola ad Epifcopos Italiæ,& 2 fol. 19. Gen. 19.

liç, & sacerdotes,& clericos, inquit:Accusatio quoque eorum su-
per qua nos consuluistis non nisi ab idoneis,& probatissimis viris, qui & suspicionibus,& sceleribus careant,fieri debet,quia dominus sacri sui corporis tractatores, à vilibus, & reprobis, ac non idoneis personis infamari noluit, nec calumniari permisit; sed ipse proprio flagello peccantes sacerdotes à templo eiecit. Deinde subdit dicens:Vnde liquet quod summi Sacerdotes, idest Episcopi,à Deo sunt iudicandi, non ab humanis, aut prauæ vitæ hominibus lacerandi, sed potius ab hominibus fidelidus portandi, ipso Domino exemplum dante, quando per seipsum,& non per alium,uendentes, & ementes eiecit de templo, & sicut alibi ait: *Deus stetit in*
Psal.81. *Synagoga deorum, in medio autem deos discernit*. & alibi: *Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes*; nullus enim (vt reor) inuenitur, qui velit suum seruum ab alio quam a se iudicari,quod si præsumptum fuerit,aut multa ipse indignatione irascitur, aut potius vltionem quçrit super eum; si vero hoc inter homines agitur; quid putatis faciet Deus deorum, & dominus dominantiũ,qui vltionem suorum promisit non deserere seruorum;vnde & ipse per Prophetam loqui-
Psal.93. tur dicens: *Deus vltionum Dominus,Deus vltionem libere egit*.

Idem in eadem inferius inquit: Eiectionem quoque (vt supra memoratum est) summorum sacerdotum sibi dominus reseruauit, licet electio eorum bonis sacerdotibus, & spiritualibus populis concessit.

Resumitur 2.q: 7.cap: laici: Idem in suis decretis.Laici in accusatione Episcoporum audiẽdi non sunt, quia oppido eis quidam infesti sunt, & indignum est, vt ab eis accusentur, qui eorum grauitatem nolunt imitari. hçc omnia Anacletus. Quibus eo vtique modo, & clarius gradatim videtur procedere,quo Clemens eius prædecessor; & primo testificatur immunitatem Ecclesiasticam, quam nomine priuilegiorum proprijssime nominat,Ecclesiarum simul,& Sacerdotum, iussu domini Saluatoris esse constitutam,& intemeratam, & inuiolatam debere conseruari omnibus temporibus in futurum.Secundo declarat,peregrina iudicia hoc est potestatem secularem super Sacerdotes esse sublatam,quod graffice per dictum illud Gen. de Loth. *Ingressus*
Gen.19. *es quidem vt aduena nunquid ut iudices*? redarguit Principes seculares,qui tanquam hospites, & aduenæ ingresii sunt in Ecclesiam Christianam per ianuam,scilicet baptismatis, & ab Ecclesia omnium Christianorũ suscepti,vt essent ciues Sanctorum, & domestici Dei, non vt iudicent Sacerdotes,sed potius, vt à Sacerdotibus iudicentur. Tertio confirmat assertum eo quod dum dicit, quod dominus Sacerdotes corporis sui tractatores à non idoneis personis prohibet accusari,multo magis indicat non debere à secularibus iudicari,sed à solis superioribus Ecclesiasticis, scilicet Episcopis

ſcopis,quibus hæc doctrina tribuitur. Quarto ne quis ſuſpicetur, quod ipſi Epiſcopi ſaltem deberent à principibus ſecularibus iudicari,expreſſe ſubnectit dicens clare. Vnde liquet, quod ſummi Sacerdotes,ideſt Epiſcopi,à Deo ſunt iudicandi, non ab humanis, (ſcilicet iudicibus laicis) ipſo domino exemplum dante, quando per ſe ipſum,& non per alium,vendentes,& ementes eiecit de tem plo,& per Prophetæ authoritatem : *Deus ſtetit in Synagoga Deorum, &c.* Quinto totam teſtificationem pro immunitate, & libertate Eccleſiaſtica corroborat,per illam vrgentiſſimam rationem, videlicet. Nullus enim inuenitur, qui velit ſuum ſeruum ab alio quam à ſe iudicari. Sexto incutit timorem in præſumptores Principes, qui auderent aliquam in Dei ſeruos ſententiam ferre, & tanquam ſibi ſubditos recognoſcere,dicens. Quid putatis,ſcilicet,o principes ſeculi talia præſumentes;faciet ſuper vos Deus deorum,& dominus dominantiũ,qui vltionẽ ſuorũ promiſit nõ differre ſeruorũ? Pſal. 81.

EVariſtus PP.I.Anno D.96.tempore Traiani Imp. epiſt. ſecunda ad omnes Chriſti fideles per Aegyptum, inquit, Audiuimus enim, quoſdam infamatos,& dilaceratos Epiſcopos,ac è ciuitatibus expulſos,(quia alibi Epiſcopi conſtitui non poſſunt niſi in ciuitatibus non minimis,) & alios in eis ipſis viuentibus conſtitutos.Ideo hæc vobis ſcribimus,vt ſciatis hoc fieri nõ licere,ſed proprios reuocari,& integerrime reſtitui debere; deinde poſt aliqua. Si autem aduerſus eos aliquam querelam habueritis, his peractis inquirendum erit,& auctoritate huius Sanctę Sedis terminandum: & poſt aliqua in eadem epiſtola inquit ita: Non eſt itaque à plebe, aut vulgaribus hominibus arguendus, vel accuſandus Epiſcopus,licet ſit inordinatus,quia pro meritis ſubditorum diſponitur a Deo vita rectornm. Idem quoque Euariſtus in eadem epiſtola ſecunda inquit. Si qui ſunt vituperatores, & accuſatores Epiſcoporum,aut reliquorum Sacerdotum, non oportet eos à iudicibus Eccleſiæ audiri, antequam eorum diſcutiatur exiſtimationis ſuſpicio,vel opinio.Hic Sanctiſſimus,& Glorioſsimus Martyr Euariſtus improbat,vt illicitũ,ſcilicet contra Dei ordinationẽ per populos,& conſequenter per Populi Rectores iudicari,& condemnari Epiſcopos,& Sacerdotes;deinde non niſi authoritate Sedis Apoſtolicæ cognoſcendas,& terminandas eſſe cauſas Epiſcoporum. Poſtremo, quod Epiſcopus nullo pacto poteſt à plebe, & conſequenter à principibus laicis, qui authoritatem ſuam naturaliter habent à populis, argui,& iudicari,ſed a iudicibus Eccleſiaſticis ſolum modo cauſæ Epiſcoporum, & aliorum Sacerdotum audiri, & iudicari debent. 3.

ALexander Papa I.& quintus ſub Petro, Anno D. 109. tempore Adriani Imp.epiſtola prima ad omnes orthodoxos inquit. 4.

Rela-

11.q.1 c.Relatum. Relatum est ad huius Sanctæ,& Apostolicę Sedis apicem cui summarum dispositiones causarum, & omnium negocia Ecclesiarum ab ipso domino tradita sunt quasi ad caput,ipso dicente; *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*. Quod quidam emuli Christi eiusdem Sanctæ Ecclesiæ insidiatores, Sacerdotes Dei ad iudices publicos accusare præsumunt,cum magis Apostolus Christianorum causas ad Ecclesias deferri, & ibi terminari præcipiat, quoniam taliter præuaricantes, præuaricauerunt in Deum suum,& non obedierunt præceptis eius,de quibus Dominus per Oseę Prophetam loquitur dicens. *Quasi vaccæ salientes declinauerunt, & dilexerunt afferre ignominiam protectoribus suis*. hæc Alexander. Hic Pontifex summus, & gloriosus martyr Alexander declarat,atque ordinat, sacerdotes esse immunes à iudicijs Principum secularium,docens,& asserens,quod deferentes sacerdotũ causas ad iudices seculares violant Dei præceptũ in ipsum Deũ pręuaricãtes, ex quo insinuat immunitatẽ istã personarũ Ecclesiasticarũ à secularium potestate esse de ipsius Dei præcepto,& ordinatione.

In tom. concil.1. 1.cor.6. cap. 4.

5. Conc.tom.1 fol.42

SIxtus Papa I. Anno D.117.tempore quoque Adriani,epistola secunda ad omnes Christi fideles inquit. Ab hac .n. Sancta Sede à Sanctis Apostolis tueri,defendi,& liberari Episcopi iussi sunt, vt sicut eorum dispositione (ordinante Domino)primitus sunt constituti, sic huius Sanctæ Sedis cuius dispositioni eorum causas, & iudicia seruauerunt,protectione futuris temporibus sint ab omnibus peruersitatibus semper liberi. Vnde culpantur hi,qui aliter circa fratres egerint:quam huius Sedis rectoribus placere cognouerint. Resolute, & clare sanctissimus hic Pontifex,& martyr Sixtus docet Episcopos tueri,defendi,& liberari debere ab omni, scilicet vexatione, & subiectione Principum secularium, & hoc iussione Apostolorum, Deo ordinante, per ipsam Sanctam Apostolicam Sedem.

6. conc. tom. 1 folio 42

THelesphorus PP. Anno D.127.tẽpore Antonini Pij Imp.epistola ad omnes fideles inquit: Ipsi uero qui proprio ore corpus Dñi conficiunt,ab omnibus sunt audiendi,obediendi,atq; timendi,& nõ dilacerandi, aut detrahendi,quia à quibus se dũ populus benedici, saluari, & instrui cupit, nullatenus debet eos arguere, nec vulgus in eorum accusatione suscipi: populus enim ab eis docendus est,& corripiendus non ipsi ab eo,quia non est discipulus super magistrũ: deinde post aliqua loquens de omnibus episcopis, & sacerdotibus subnectit dicens:Dei filius dominus noster humano generi salutem condonans plenam; de nobis, ait. *Qui vos recipit, me recipit, & qui vos spernit, me spernit*. Si ergo dominus in eis recipitur, & eijcitur, proculdubio ipsius sunt qui in eis reijcitur, vel suscipitur: & tu quis es, qui iudicas seruum alienum, proculdubio transgressor es legis Dei,& apostolorum, & prophetarum,& non so-

Lucæ 10

non solum horum, sed etiam legum humanarum: omnes enim leges tam diuinæ, quam humanæ alienũ seruum iudicare prohibent, Hactenus Thelesphorus. Summus hic Pontifex, & inclitus martyr decernit, atque declarat rationibus, & autoritatibus sacræ scripturæ, humanarumq. omniũ legũ, sacerdotes qui proprio ore corpus domini nostri conficiunt, non posse a secularibus argui, & ita nec iudicari, cum ipsius Dei sint selecti serui, ac ministri, & populorum magistri, de quibus, dixerat, in principio epistolę, sicut laici, & seculares homines nolunt eos recipere in accusationibus, & infamationibus suis, ita nec clerici debent eos recipere in imputationibus suis, quoniam in omnibus discreta debet semper esse, & segregata vita, & conuersatio clericorum à secularium laicorum.

PIus Papa I. Anno D. 142. tempore Marci Antonini Veri epist. ad vniuersos Christifideles inquit. Oues enim pastorem suum non reprehendunt, plebs vero Episcopum non accuset, nec vulgus eum, quoniam non est discipulus super magistrum, neque seruus super Dominum. Episcopi autem à Deo sunt iudicandi, qui eos sibi oculos elegit, nam à subditis, aut prauæ vitæ hominibus, non sunt arguendi, vel accusandi, aut lacerãdi, ipso domino exemplum dante, quando per se ipsum, & non per alium vendentes Sacerdotes, & ementes eiecit de templo, & mensas nummulariorum proprio euertit flagello, & euertit de templo, & sicut alibi per Prophetam loquitur dicens. *Deus stetit in Synagoga deorum, in medio autem Deos discernit.* Si quis autem vero à suo proposito retrorsum exorbitauerit, & iussum Apostolicæ Sedis libenter transgressus fuerit, infamis efficitur; & dum intentum confirmat authoritate Psalmi 81. *Deus stetit in Synagoga deorum, in medio autem Deos discernit*; docet, & statuit sacerdotes à Deo solo posse iudicari hoc est à iudicibus Ecclesiasticis, ex ipsius Dei ordinatione. Igitur dũ docet simul, & ordinat sanctissimus Pontifex, & martyr Pius, Episcopos, & consequenter sacerdotes non esse arguendos, vel accusandos, clare videtur inferre, nec iudicio impetendos à subditis, & secularibus; adducẽs ad hoc exemplum domini qui per se ipsum non per alium eiecit ementes, & vendentes de templo Sacerdotes, scilicet, & Ministros templi negotiatores, quo facto insinuat à nemine secularium iudicum Ministros Ecclesiæ posse iudicari.

7 — 6. q. 1. c. oues pastorem. conc. tom. 1. fol. 47 — psal: 81:

ELeutherus Anno D. 171. tempore Lucij Commodi Imperat. epist. ad Galliæ Prouincias. De accusationibus ergo clericorũ super quibus consulti sumus, quia omnes eorum accusationes difficile est ad Sedem Apostolicam deferre, finitiua Episcoporum tantum iudicia huc deferantur, vt huius Sanctæ Sedis authoritate finiantur sicut ab Apostolis eorumque successoribus multorum consensu Episcoporum iam definitum est; deinde post aliqua: Reliquorum

8 — fol. 52

Habentur concil. to. 1. fol. 52. rum vero clericorum causas apud Prouinciales, & Metropolitanos, & primates, & ventilare, & iuste finire licet, hæc Eleut herus.

9. Victor Papa I. Anno D. 186. tempore Elij Pertinacis Imper. epist. 1. ad Theophilum Alexandriæ Episcopum ait. Culpantur enim, vt scriptū est, fratres, qui aliter circa Episcopos iudicare præsumunt, quam Apostolicæ Sedis Papæ fieri placuerit, & quis est qui iudicat eū quē dominus sibi, & huic Sanctæ Sedi reseruari voluit iudicandum? Beatissimus Papa, & martyr gloriosissimus Victor audacter redarguit omnes illos qui auderent iudicare, quos Sancta Sedes Apostolica ex ipsius Dei ordinatione ab alijs non sibi placuerit iudicari, Sedes autem Apostolica, vt ex superioribus sententijs constat à iudicibus laicis Ecclesiæ ministros iudicari constanter inhibuit de ipsius Dei ordinatione.

conc: tom: 1. fol: 53:

10. Pontianus Papa I. Anno D. 231. temp. Alexandri Seueri Imp. epist. ad Felicem Succribonū, decernit, & inquit, De Sacerdotibus autem domini, quos vos audiuimus contra prauorum hominum insidias adiuuare, eorumque causas portare, scitote vos in eo valde Deo placere, qui sibi eos ad seruiendum asciuit, & familiares in tantum sibi esse voluit, vt etiam aliorum hostias per eos acceptaret, atque eorum peccata donaret, sibique reconciliaret, ipsi quoque proprio ore corpus Domini conficiunt, & populis tradunt: de illis enim dictum est, *qui vos contristabit, me contristabit; & qui vobis facit iniuriam, recipiet id quod inique gessit*, in eis quoque dominus honoratur, cuius legatione funguntur: hi ergo si forte ceciderint à fidelibus sunt subleuandi, & portandi, si peccauerint à reliquis arguuntur Sacerdotibus, sed à Summis Pontificibus constringuntur, & non à secularibus, aut malæ vitæ hominibus arguantur, vel arceantur. Aperte Sanctissimus, & insignis martyr Pontianus pernegat Sacerdotes posse à secularibus argui, & iudicari, dum docet diuinitus esse ascitos in ipsius domini familiares, & seruos, vt populis peccata remitterent, proprioque ore corpus Domini conficerent, & populis traderent, quamobrem si ipsi Sacerdotes peccauerint, non à secularibus, sed ab alijs Sacerdotibus deberent argui, & vrgente delicti causa à solis Pontificibus constringi.

conc: tom: 1: fol: 62:

eod. f. 3.

11. Fabianus Papa I. Anno D. 237. tempore Gordiani, & Decij Impp. decernit, & inquit: Si in rebus secularibus suum cuiusque ius, & proprius ordo seruandus est quanto magis in Ecclesiasticis disputationibus nulla debet induci confusio, quod ista obseruatione obseruabitur, si nihil potestati, sed totum æquitati retribuitur, vnde constat Episcopos locorum singulorum omnium, qui sub eorum degunt moderamine curam habere solicitam, & causas

fol: 67:

vtili-

vtilitatesque eorum cum Dei timore disponere; Idem epistola secunda ad omnes orientales episcopos, decernit, & inquit: Ideo hęc permisimus, vt congnoscatur ab his quibus incognitum est, quod sacerdotes quos dominus sibi de omnibus asciuit, & suos esse voluit, nō sunt leuiter tractandi, nec seuere accusandi, aut reprehēdendi, nisi à suis magistris, quoniam eorum causas sibi dominus reseruare voluit, & suo iudicio iudicari: nam in his, & in alijs pręceptis domini, vt fideles cognoscantur, & infideles reprobentur, nullatenus ergo potest cōdemnari humano examine, quem Deus suo iudicio reseruau it, vt propositum Dei quo decreuit saluare quod perierat fiat immobile, & ideo quia voluntas eius non immutatur, nullus pręsumat, quæ sibi nō sunt cōcessa. Deinde post aliqua in eadem epistola ordinat, & dicit. Similiter statuentes apostolica authoritate iubemus ne pastorem suum oues quæ ei commissæ fuerāt (nisi forte in fide errauerit) reprehendere audeant, quia facta prępositorum oris gladio ferienda non sunt, neque potest esse discipulus super magistrum, nec seruus super dominum suum, odibilis autē corā Deo, & hominibus est superbia, & execrabilis omnis iniquitas; Valde ergo iniquū est, vt alij quilibet omissis suis se illorum causis admisceant, sed illi eorū vitā, & iudicium cōpetenti, regulariq. moderamine disponere debeant, qui eos in sacerdotum ordinant, & à quibus iā ordinati sunt, quoniam vt lex loquitur, *Maledictus omnis est, qui transfert terminos proximi sui, & dixit omnis populus, Amen.* Deus ergo fratres ad hoc præordinauit vos, vt omnes qui summo Sacerdotio fungimini iniustitias remoueatis, & præsumptiones abscindatis, & in sacerdotio laborantibus succurratis. Sacerdotes quoque dominus sibi elegit, vt sacrificent, & afferant oblationes domino, leuitas quoque sub eis esse iussit in ministerijs eorum, vnde & ad Moysen loquitur dicens. *Princeps autem Principum leuitarum Eleazar filius Aaron Sacerdotis erit super excubitores Ecclesiæ Sanctuarij*. de his enim locutus est dominus ad Moysen dicens. *Tolle leuitas pro primogenitis filiorum Israel, & pecora leuitarum pro pecoribus eorum, eruntque leuitæ mei, ego dominus*. Si igitur leuitas suos esse dominus voluit, quanto magis Sacerdotes sibi asciuit? Omnia vero quæ dicta sunt caute tractanda sunt, & non leiuter præcipitanda. Idem in eadem epistola. Ipsi Apostoli, & eorum successores statuerunt vt sacerdotes Domini non accusent, nec in eos testificentur, qui sui ordinis non sunt, nec esse possunt.

Habētur hęc omnia verba in epistol. 2. Fabiani, vt in tom: 1: concil. impresso coloniæ, per Petrū Quintell: anno. 1538:

Deut. 27.

Num. 3.

Hæc omnia ibi gloriosissimus martyr, & Papa Fabianus, ex quibus omnibus tria sunt magnopere consideranda, tanquam certissima, & Catholica axiomata. Primum ex prima sententia, videlicet quod causæ personarum Ecclesiasticarum quas Fabianus vocat disputationes Ecclesiasticas: vt non admittatur tribunalium,

 atque

atque fororum confusio, quæ contra iudiciorum naturam esset, ad Episcopos locorum debeant deferri, ibiq. terminari, & ne quispiā putaret in his solis Ecclesiasticis disputationibus, hoc est causis mere spiritualibus, sacerdotes, omnesque altaris ministros exemptos esse à secularium Principum tribunali; subinfertur secundum ex secunda sententia, scilicet quod vlterius de ipsius Dei speciali volūtate, proposito, atque immutabili pręcepto per ipsos santissimos Apostolos pronunciato, ordinatum est, Sacerdotes humano examine, hoc est seculari iudicio non posse iudicari, sed solum iudicio suorum magistrorum, hoc est Episcoporum, & qui seculares secus attentarent contra diuinum præceptū facerent, & ea quæ sibi non sunt concessa præsumerent. Tertium ex tertia Fabiani sententia, nimirum, quod non solum Episcopi ex Apostolorum doctrina sunt liberi, & exempti à iudicijs secularium, sed rationibus ex veteri testamento adductis necessario concludentibus ipsi quoque Sacerdotes minores atque leuitę, scilicet Diaconi, & subdiaconi; Sacerdotes inquam ratione sacrificij, quod domino offerunt, & leuitæ ratione ministerij, quod in eodem Sacrosancti altaris præstant sacrificio, vt intelligatur, quod quandocunque in prænarratis, & narrandis sententijs, & decretis de solis Episcopis fit mentio specialis, de Sacerdotibus quoque minoribus, cæterisque ministris ordinis Sacri eadem fieri mentio censeatur, & hoc ratione necessariæ consequentiæ; nā si Episcopos sibi dominus asciuit pro ministerijs Ecclesiasticis, ita quoque sibi asciuit Sacerdotes diaconos, & subdiaconos pro Sacrosancto altaris sacrificio ad quod celebrandum, complendum, & populis exhibendum omnes ex eadem institutioone diuina inseruiunt. Idem quoque in eadem epistola inquit. Ipsi Apostoli, & eorum successores statuerunt, vt sacerdotes domini non accusent, nec in eos testificentur qui sui ordinis non sunt, nec esse possunt; his vtique verbis per argumentum à minori negatiue, quod semper est vrgens, & concludens; ostenditur, quod per statuta Apostolorum, & eorum successorum, illi, qui non sunt ordinis sacerdotalis, nec esse possunt, hoc est seculares non possunt accusare Sacerdotes, nec contra eos testificari, ex quo de necessaria conclusum relinquitur consequentia, quod virtute eiusdem statuti Apostolorum, multo minus Principes seculares poterant sacerdotes iudicare.

12. Felix Papa I Anno D. 271. tempore Aureliani Imperat. epist. secunda ad Episcopos vniuersos per Galliæ Prouincias testificatur, & decernit, dicens. Nos vero ad supplementum vestrum fratres, & Coepiscopos nostros vocauimus amplius quam septuaginta, cum quibus hęc quę subter habentur inserta regulariter tractando decreuimus. Vestris enim epistolis in omnium audientia per-

conc tom. 1 folio 108

perlectis, quę multas (vt nostis) querimonias, & oppressiones in se continebant vestras, decretisque quę sunt de accusationibus Episcoporum Sancta Synodus dixit. Hæc sunt quæ deinceps propter malorum hominum insidias, qui in Ecclesiam, & in Ecclesiasticos seuiunt viros indifferenter, conseruare firmissime volumus in secula. Si quis Episcopus ab illis accusatoribus qui recipiendi sunt fuerit accusatus, postquam ipse charitatiue conuentus fuerit, vt ipsam causam emendare debeat, & eam corrigere noluerit, non olim sed tunc ad summos Primates causa eius canonice deferatur, qui in congruo loco intra ipsam Prouinciam tempore congruo Concilium regulariter conuocare debebunt, ita vt ab omnibus eiusdem Prouinciæ Episcopis inhibi audiatur. Hac nimirum testificatione, & decreto Felicis Papæ I. clare colligitur, quod dum causa Episcoporum non potest deferri, nec determinari, nisi à Summis Primatibus, infertur, quod nullo pacto iudicialiter cognosci potest à Principe seculari.

Gaius Papa I. Anno D. 283. tempore Diocletiani Imp epist. ad Felicem Episcopum sic decreuit. Nemo vnquam Episcopum apud Iudices seculares, aut alios clericos accusare præsumat. Decretum certe Sanctissimi huius Pontificis, & martyris Gaij sicuti breuissimum, ita & apertissimum est ad innuendum Principes seculares nullam habere iurisdictionem in personas Episcoporum omniumq; aliorum clericorum, dum prohibet accusari clericos apud Iudices seculares, nam vbi non est forum proprium non est potestas iudicandi, quia forum sortiri, & statutis ligari paria sunt. DD. in l. omnes populi, ff. de iust. & iure.

13. xi q 1 c. Nemo vnquam fol. 108

Marcellus Papa I. Anno D. 304. tempore Constantij, Galerij atque Maxentij Imper. ex Apostolorum doctrina, sanctionibus precesforum, ita super omnes specificate decreuit, & dixit. Nullus Episcopus pro ciuili, neque pro criminali causa apud quemuis Iudicem, siue ciuilem, siue militarem producatur, uel exhibeatur: Magistratus enim qui hoc iubere ausus fuerit amissione rerum, & cinguli condemnatione plectetur. Nec mirum quod Sãctissimus hic Pontifex, & martyr Marcellus super omnes alios adeo clare, & distincte, ac libere cum omnibus ad rem legalibus clausulis requisitis libertatẽ personarũ Ecclesiasticarum explicat, atq. decernit in ipsis pronunciatis Episcopis, & consequenter, vt ex Fabiano dictum est, intelligẽs decernere, & loqui de omnibus Ecclesiasticis ministris cum specificatione causarum ciuilium, & criminalium, Iudicis ciuilis, vel militaris, cum adsignatione, & iniunctione pęnarum in Magistratus contraria audentes, amissionis rerum, & condemnationis cinguli, hoc est officij: quia ipse quoque pręcipuus inter omnes pręcesfores legitur tantę extitisse fortitudinis

14. 11.q.1.c.nullus Episc.

Conc.tom.1 fol.123

nis animi, atque sapientiæ, vt ipsum tyrannum tunc Maxentium per epistolam ad eum missam grauiter redarguere non metuerit, in qua quamplurima alia de hac Ecclesiastica immunitate differit docens quomodo se modeste, & reuerenter gerere debet, omnis Princeps erga personas Ecclesiasticas, & ipsas Ecclesias, occasione cuius epistolæ sibi singulare martyrium,ac diuturnũ conquisiuit,dũ infenso tiranno mandante in catabulo bestiarum reclusus propter loci fœditatem pedore confectus obdormiuit in Domino, summus Pontifex ac martyr gloriosus in Ecclesia Sancta Dei hic Beatissimus Marcellus. Ergo testificatio ipsius atq. sententia absque disciplinæ Ecclesiasticę notabili pręiudicio refelli non potest,quare dum asserit, & decernit Episcopos, & consequenter sacros clericos omnes, nec pro ciuili, nec pro criminali causa apud quemuis Iudicem secularem produci posse, seu exhiberi, certò illos debereliberos,& immunes ab omni potestate laica esse declarat.

15. 3. q. 5 c. de accusationibus: conc. tom. 1. fol. 124.

EVsebius Papa An. D. 310. tempore Maxentij, & Constantini Impp. epistola prima ad omnes Galitiæ Episcopos, sic declarat,& ordinat. De acusationibus uero cleriorum super quibus mandastis,scitote à tempore Apostolorum in hac Sancta Vrbe seruatum esse, accusatores, & accusationes cum exterarum consuetudinum, leges nõ ascifcant à cleriorum accusatione submotas. Similiter laicos non accusasse Episcopos, hactenus obseruatum, & constituum est, quia eiusdem non sunt conuersationis, & oppidò,eis quidem infesti existunt, quippe cum vita eorum, & conuersatio debeat esse secreta,& à laicorum actibus remota, nec ab his impeti debeant,quorum castitatem,& grauitatem nolunt imitari,maxime cũ nec hi eos in his valeant recipere accusationibus. Idem in eadem iniquit. De ipsis vero suis agricultoribus atque ministris,dominus,laicis,& cunctis persequentibus eos ait. *Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari*. Et ipsa sacra scriptura dicit. *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei*. Talia enim, & his similia Sancti Patres prauidentes pericula,laicos seculo militantes ab accusatione sacerdotum prohibuere. Nam si hoc Apostoli, aut successores eorum permitterent, perpauci remansissent, qui domino in sacerdotali ordine millitassent. Ex sententia huius Beatissimi Pontificis, & martyris Eusebij quatuor pro libertate Ecclesiasticarum personarum notatu dignissima excipiuntur: Vnum, quod à tempore Apostolorum usque ad tempus suum tirannis etiam Idololatris regnantibus semper obseruatum in vrbe fuit, clericos non accusari, scilicet apud Iudices seculares. Alterum, quod exterarum consuetudinum leges accusare clericos non ascifcunt, hoc est quod nullæ leges, seu nulla consuetudo quæ vim legis obtineret inter Christianos tunc apparebat, quę pręci-

psal. 104. Zacc. 2.

pe-

peret recipi accusationes in clericos. Tertium, quod differentia vitæ clericorum à vita laicorum de sua ratione naturali id expostulat, vt laci non debeant clericos accusare cum sint differentis vitæ, & politicæ conuersationis. Quartũ quod sicut ad accusandum laicos ea libertate, qua leges seculi disponunt ad vindictam scilicet sanguinis, Clerici non recipiuntur, ita quoque requirit æquitas iusti, vt nec laici ad accusandum clericos secundũ eandẽ libertatem ad sanguinis vindictã iuxta leges seculi recipi debeant: ex quibus omnibus simul comprehensis hæc clarissima, atque firmissima eruitur conclusio. Quod Iudices seculares in suis iudicijs non possunt recipere accusationes contra clericos, & ex consequenti, nec eos vllo pacto iudicare.

MElchiades Papa I. Anno D. 311. tempore eorundem Imperatorum Maxentij, & Constantini, epistola ad omnes Hispaniæ Episcopos, decernit, & inquit. Hoc enim priuilegium huic Sanctæ Sedi à temporibus Apostolorum, statutum est seruare, quod illæsum maneat vsque in hodiernum diem Episcopos quos sibi dominus tanquam oculos elegit, & columnas Ecclesiæ esse voluit, quibus etiam ligandi, & soluendi dedit potestatem suo iudicio reseruauit, hocque priuilegio beato clauigero Petro sua vice solummodo commisit, deinde quod Dei ordinatione taliter ordinatum esse credimus, ne omnes in posterum cuncta sibi vendicarent, sed semper maiores causæ sicut sunt Episcoporum, & potiorum curæ negotiorum ad vnam Beati Petri Principis Apostolorum Sedem confluerent, & inde suscipiant sensum iudiciorum, vnde acceperunt initium institutionum, ne quandoque à suo discreparent capite. Hactenus Melchiades. Qui quidẽ continuata serie declarat à temporibus Apostolorum Episcopos, & consequenter Sacerdotes, & clericos sacro altari deseruientes cum ipsis Episcopis iudicio solum Dei hoc est Ecclesiastico esse reseruatos de ipsius Dei ordinatione, & ideo esse omnino liberos atque immunes à iudicio laicorum, & potestate. 16 conc. tom. 1. fol. 130.

SIluester Papa I. Anno D. 315. tempore Constantini Augusti in concilio, quod in vrbe Roma celebrauit intra Thermas Domitianas præsente eodem Constantino Augusto, & 275. Episcopis, vt legitur in eiusdem concilij decretis, cap. 3. Ita dixit. Nulli omnino clerico licere causam quamlibet in publico examinare, nec vllum clericum ante iudicem laicum stare, & dixerunt omnes Episcopi, placet. Item in eiusdem concilij narratione sic habetur. Consensu, & subscriptione omnium constitutum est, vt nullus laicus crimen clerico audeat inferre. Deinde post aliqua. Nemo enim clericus quemlibet in publico examinari præsumat, nisi in Ecclesia; nemo enim clericus, & diaconus, ac presbyter propter quamlibium 17 conc. tom. 1. fol. 165.

bet causam intret in curiam, nec ante Iudicem cinctum causam dicere præsumat; Ecce quam clarè quamque libere coram Constantino Magno Imperatore decretum est in illo concilio nullum clericum ante Iudicem laicum stare. Hoc est nullum clericum à Iudice laico posse cognosci iudicialiter, neque ante Iudicem cinctum, hoc est iudicem laicum pro tribunali suo sedente suam posse causam dicere. Ex quo quidem communi Patrum decreto, ipse Constantinus didicit Episcopos, Sacerdotes, & alios altaris sacri ministros esse ipsius Dei iudicio reseruatos, neque à quocunque laico Principe posse iudicari; quemadmodum, & ipse Constantinus postea in Concilio Niceno fassus est, & exequutus sicuti, mox ex historia Ruffini, & Sozomeni recensebimus.

18 IN Concilio Carthaginensi I. sub Siluestro, vel Marco Papa congregato, cap. 9. sic habetur. Gratus Episcopus dixit. Nulli dubium est, quod omnes, vel Domini, vel Procuratores, vel quicunque præsunt, cū audierint saluberrima instituta concilij, & sibi esse cōsultū nec impeditū, propriā debebūt tēperare iniuriā in clericis nostris. Quod si iniuria cōstitutionis imperatoriæ clericos inquietādos putauerit, si defensio Ecclesiastica nos nō deridet pudor publicus vindicabitur. Vniuersi dixerūt saluberrimę professiones debuerunt à tanto concedi Concilio; hæc ibi. Ex his equidem colligitur manifeste, quod quia tunc certe fit iniuria clerico, quando apud Iudicem laicum compellitur conuenire, ideo ad defensionem immunitatis clericorum, & ad uindicandum pudorem hunc publicum, decretum est, vt omnes Episcopi teneantur iniuriam istam temperare, & compescere, quamuis pro suo tempore aliqua constitutio imperialis obsisteret. Cum defensio Ecclesiastica, hoc est ius defendendi immunitatem clericorum, atque libertatem, nos non derideat, hoc est stabilis semper, & confirmata permaneat, scilicet ex ipsius Dei ordinatione à temporibus Apostolorum quemadmodum plures summi Pontifices contestati sunt.

conc. tom. 1, fol. 126,

19. SEriem istam tot Sanctissimorum Pontificum, atque prærogatiuam Ecclesiasticæ huius libertatis, seu defensionis, eodem tempore Siluestri, conseruat, & adauget factum illud admirabile Magni Constantini Augusti in synodo generali in Nicea Bithiniæ congregata. Nam vt narrat Ruffinus, lib. 1. cap. 2. historiæ Ecclesiasticæ, & Sozomenus in historia tripartita, lib. 2. cap. 2. quod legitur etiam in præfatione eiusdem concilij ante actionem primam. Cum ex omnibus penè locis Episcopi conuenissent, & diuersis ex causis inter se diuersa iurgia detulissent, interpellabatur Constantinus, & frequenter à singulis offerebantur libelli, & culpę proferebantur; at ille suscepit à singulis libellos, quos simul omnes in sinu suo continens, nec quod in eis contineretur aperiens, ait ad eos, Deus vos con-

constituit Sacerdotes,& potestatem dedit vobis iudicandi quoque de nobis,ideo nos à vobis recte iudicamur,vos autem non potestis ab hominibus iudicari,propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium,vt & vestra iurgia quæcunque sunt,ad illud diuinum reseruentur examen. Vos enim nobis à Deo dati estis Dij,conueniens non est,vt homo iudicet Deos,sed ille solus, de quo scriptum est; *Deus stetit in Synagoga deorum in medio autem Deos discernit*. Cum hæc dixisset, omnes simul querimoniarum libellos iussit exuri,ne innotesceret vlli odium,& suggillatio Sacerdotum:hæc ibi. Nec audiendi sunt vllo pacto ij, qui de sua imaginatione leuissime cogitant dicentes, Verba hæc Constantinum ex sola sua deuotione, & pietate protulisse. Falsum vtique est hoc commentum, & temerarium. Quoniam vt colligitur ex eadem historia,& si Constantinus verba hæc dixerit ex pietate,attamen illa non protulit præter id, quod vere sentiebat; quod siquidem ex ordinatione diuina constitutum esse intellexerat a Siluestro, & alijs patribus,vnde, & in rei comprobationem sic instructus à patribus, authoritatem Prophetæ psal. 81. allegauit dicens. *Deus stetit in Synagoga deorum in medio autem Deos discernit*. Et hoc vtique totum in signum veri, & realis iudicij super Sacerdotes,quod nimirum ex ipsa ordinatione diuina non esset amplius penes Principes seculares, quam siquidem psalmi authoritatem ante ipsum Constantinum annis ferre ducentis ad eandem veri iudicij Ecclesiastici, contestationem adduxerat Pius Papa I. vt superius,num.7. est recensitum. Psal.81

Hinc Franciscus à Victoria insignis nostri temporis theologus, eiusque discipulus Dominicus Sotus eadem verba Constantini in disputationibus recolentes dicunt. Constantinum, vt instructum à Siluestro, & alijs Sanctis Patribus illa protulisse. Vnde censendum est,vt superius insinuauimus,quod ipse imperator Constantinus,cum fuerit præsens concilio in Vrbe Roma à Siluestro congregato,audieritque auribus proprijs Siluestrum proponentem,& omnes Episcopos correspondentes,nullum clericum ante iudicem laicum stare sicuti superius est recensitum: Inde sic edoctus verba illa in Synodo Nicena protulerit in sensu suo vero,ac proprio,quem iudicij natura,& forma requirit. Vbi superius num.1.iu fin.

IVlius Papa I. Anno D. 336. tempore Constantini Imper. in suis decretis 16. & 17. inquit:Peregrina iudicia generali sanctione prohibemus, quia indignum est, vt ab exteris iudicentur, qui comprouinciales,& à se electos debent habere iudices, & cap. 36.dicit. In Sancta Nicæna Synodo statutum est,vt nemo anathematizatus in nostram suscipiatur accusationem, nec illi qui nos in suam nolunt recipere accusationem, cum nos super illos sciamus à domino constitutos, non illos super nos, & sicut maior non potest a minore iudicari,ita nec obligari,quia rarum 20 3 q.6.c.peregrina iudic. 2.q.7.c. in sancta Nic.

est omne quod magnum est, portemus onera omnium qui grauantur, quinimo hæc portat in nobis Beatus Petrus Apostolus, cuius vice fungimur legatione, & cuius regula informamur quatenus eius fulti auxilio nunc, & in perpetuum ab omnibus tueamur aduersis. Dum hic Sanctissimus Pontifex Iulius, indignum dicit esse aliquos ab exteris iudicari, multo magis indignum, & iniustum esse concludit Ecclesiasticos à secularibus iudicari, qui non solum ratione diuersi tribunalis & fori sunt a clericis exteri, sed etiam clericos super laicos, non laicos super clericos a domino esse constitutos, & sicut maior non potest a minori iudicari, nec obligari, ita colligitur, clericos tanquam maiores laicis omnibus, & digniores ab eos nec iudicari posse, nec obligari.

21 conc. tom. 1. fol. 231.

DAmasus Papa I. Anno D. 366. tempore Valentiniani, & Theodosij primi Imper. epistola prima ad Stephanum Archiepiscopum inquit: Vt antiqua tradit auctoritas, Sacerdotes criminari non possunt, neque in eos testificari, qui ad eundem non debent nec possunt prouehi honorem. Idem Epistola tertia ad Stephanum, & ad concilia Aphricæ dicit: Neq. enim proterue, aut stimulo suę cogitationis impulsus (vt sepe actum cognouimus) detrahere, aut accusare pręsumāt quemquam Sacerdotum, quia iniuria eorum ad Christum pertinet, cuius vice pro populo Christi sanguine redempto funguntur: Causas enim eorum quia causæ dei sunt eius esse iudicio scimus reseruandas, qui valet corpus occidere; & animam mittere in gehennam: deinde post aliqua in eundem finē, inquit: Non quod noui aliquid nunc imperatur, sed illud quod per desidiā aliquorum, aut scienter, aut negligenter transgreditur, deinceps obseruetur ab omnibus, vt illa semper quæ apostolica & patrum traditione instituta sunt sub metu, irrefragabili authoritate teneantur. Hæc Damasus. Videte quam aperte, quam indubitate, quam libere Beatissimus hic summus Pontifex, inclitus Christi Domini Nostri Confessor Damasus admonet, docet, decernit libertatem, & immunitatem personarum Ecclesiasticarum a Principum secularium iurisdictione, ordinatam, & institutam esse per Apostolorū, & patrū traditionē, nec aliquādo postea interceptā nisi solum ob desidiam & negligentiam aliquorū Prælatorum.

Immunitas Ecclesiastica Apostolorū & patrum traditione.

22 31. q. 1. c. placuit

PAtres in Concilio Carthaginensi 3. sub Siricio Papa qui præfuit Ecclesiæ Anno D. 386. can. 9. dicunt. Placuit, vt quisquis Episcoporum, presbyterorum, & diaconorum, seu clericorum, cum in Ecclesia ei crimen fuerit intentatum, vel ciuilis causa fuerit commota, si derelicto Ecclesiastico iudicio, publicis iudicijs purgari voluerit, etiam si pro ipso lata fuerit sententia locum suum amittat, & hoc in criminali actione; in ciuili vero perdet, quod euicit, si locum suum obtinere voluerit; Siquidem ad eligendos iudices inique

que de Ecclesiæ consortio iudicat, qui de vniuersa Ecclesia male sentiendo, de iudicio seculari poscit auxilium, cum priuatorum etiam causas Apostolus ad Ecclesiam deferri, atque ibidem terminari præcipiat: Attente considerandum quam clare, atque distinctè Patres in Concilio hoc 3. Carthaginensi ab eodem Papa Siricio confirmati, immunitatem personarum Ecclesiasticarum a iudicijs laicorum remotam declarant, tam in causa criminali, quam ciuili condignis iniunctis pęnis, & quod magis est, & magnopere ponderandum, asserunt de Ecclesiæ Vniuersalis disciplina male sentire clericum, qui de iudicio seculari poscit auxilium.

Male sentit de disciplina Eccl. cathol. qui clericus ad iudicium recurrit seculare. 1. cor. 6.

23. INnocentius Papa I. Anno D. 402. tempore Honorij, & Theodosij II. Imperatorum, in decretis suis, decreto 3. ordinat, & inquit. Si quæ causæ, vel contentiones inter clericos, & laicos, tam superioris ordinis, quam etiam inferioris fuerint exortę, placuit, vt secundum Nicænam synodum congregatis omnibus eiusdem prouinciæ Episcopis iudicium terminetur. Idem epistola 18. ad Alexandrum Episcopum, cap. 2. inquit. Nam quod sciscitaris, vtrum diuisis imperiali iudicio prouincijs, vt duo Metropoles fiant, sic duo Metropolitani Episcopi debeant nominari, non vere visum est ad mobilitatem necessitatum mundanarum, Dei Ecclesiam commutari, honoresque aut diuisiones perpeti, quas pro suis causis faciendis duxerit Imperator. Admodum manifesto eloquio, & decreto, hic Sanctissimus Papa Innocentius, cuius sanctitati, ac doctrinæ plurimum in suis epistolis defert S. Hieronymus adducto Nicęni Concilij decreto; determinat omnes clericorum, & laicorum causas inter se excitatas a solis Episcopis terminari, & adtentatum Imperatoris super Ecclesijs diuidendis nullius esse valoris, neq. Ecclesiarum statum posse quoquo pacto Imperatorem cōmutare, hoc est sine licentia, & concessione Sedis Apost.

11, q. 1, c. si q̄ causæ. conc. tom. I. p. 2, fol. 268.

24. IN Concilio Mileuitano sub eod. Pontifice Innocentio celebrato, ab eodem confirmato, cap. 13. sic continetur. Inolita præsumptio vsque adeo illicitis ausibus aditum patefecit, vt clerici clericos suo relicto Pontifice ad iudicia publica pertrahant, proinde statuimus, vt hæc de cætero non præsumantur. Si quis hoc pręsumpserit facere, conuentus, & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.

11. q. 1. c. inolita. Legitur etiā in conc. Tol. 3. can. 13

25. SIxtus Papa III. Anno D. 432. temp. Valentiniani Augusti, epistola ad Orientales inquit, & decernit. Si quis Episcopus, aut diaconus, aut quilibet clericus apud Episcopos, (quia alibi non potest) à qualibet persona accusati fuerint, quicunque fuerit vir ille, siue sublimis honoris, siue alterius dignitatis, qui hoc genus illaudabilis intentionis arripuerit, nouerit, dicenda probationibus, mostranda documentis, se debere inferre.

fol. 319.

C 2 Leo

LEo Papa I. Anno D. 440. tempore Theodosij secundi, & Martiani Imper. epistola 94. ad Episcopos, & presbyteros, intra Thraciam prouinciam constitutos decernit dicens: Cum & iuris antiqui formulis, & illibatis frequentius sit, & legibus confirmatum, presenti tamen tempore a plerisque inuenimus fuisse calcatum, nam pretermisso sacerdotali iudicio, passim ad examen seculare transire, quocirca nobis visum est, vt hanc & sacræ legis, & nostri ordinis contumeliam, & ad præsens vlcisceretur plena districtio; & obseruandam formulam constitueremus in futurum. Censemus itaque vt quicunque prætermisso sacerdote Ecclesiæ suę ad disceptationem uenerit secularium, sacris liminibus expulsus, cælesti arceatur altario, nec ullus post hanc definitionē, qui cōmuni seruit arbitrio, quicquam sibi ultra prescriptum vendicare nitatur; & ita fiet, vt hic qui ante errauere congrua emendatione se corrigant, & qui sub obseruatione clericali cælesti probatur seruire officio, ex clero abijciendum si pretermisso sacerdotum iudicio, secularem adierit potestatem, quod ideo singulos vniuersosque volumus agnoscere, vt quod pleno iustitiæ, & iuris ordine constitutum est, effectum totius firmitatis in omnibus clericorum negotijs sortiatur. Si clericus laicum pulset prius se audiri ab episcopis poscat, tum si petitioni suę laicum viderit obuiare, ex permissu Episcopi sui in seculi moderatores disceptatione confligant. Leo Episcopus scribit. Victorius Episcopus scribit. Eustatius Episcopus scribit: Hęc omnia ibi. Elegātibus verbis more suo semper breuioribus simul, ac fęcundis Beatiss. Pontifex, gloriosusque Christi Confessor Leo explicat, atque corroborat libertatem, & immunitatem personarum Ecclesiasticarum à laica iudiciali potestate esse iure antiquissimo Ecclesiastico constitutam longe prius quam pij, & religiosi Imperatores legibus suis permittere nt omnia clericorum negotia ab Episcopis distringi, & terminari: insinuans Apostolorum doctrinā ex Dei ordinatione per sanctionem canonicarum formularum prius constitutam, per leges deinde Imperiales esse roboratam, & quod si suo tempore reperiretur intercepta eadem obseruatio, hoc non vsurpatione Principum Christianorum, consuetudine, siue iusta prescriptione aduenisse, sed sola ipsorum clericorum vltronea transgressione, qui causas suas maluerant secularibus deferre iudicibus quā Sanctis Episcopis. Vnde clarissime colligendum relinquitur, quod Theodosius II. Imperator: qui Sanctissimi huius Pontificis Leonis tempore imperauit, leges quas super ista Ecclesiastica exemptione, & immunitate condiderit, non ipsam Ecclesiasticam libertatem primo instituens fecerit, aut ab alijs præcessoribus imperatoribus institutam amplians, sed solummodo suo modo confirmauit, & brachio

suo

ſuo temporali, ac prępotenti, impedimenta, & abuſus introductos repellendo ſub pœnis, & hoc ſuo tempore, vt dictum eſt, poſt ipſam clericorum immunitatem à temporibus Apoſtolorum, Dei ordinatione iam antea inſtitutam, & formulis canonicis ſucceſſiue ſpecificatam, legibus tamen deinde imperialibus roboratam.

27

IN Concilio Calcedonēſi, vno ex quatuor celeberrimis, ſub eodem Leone I. Papa celebrato cap. 9. ita continetur. Si clericus aduerſus clericum habet negotium, non relinquat ſuum Epiſcopum, & ad ſecularia iudicia non recurrat, ſed prius negotium agitetur apud proprium Epiſcopum, vel certe ſi fuerit negotium ipſius Epiſcopi, apud arbitros ex vtraque parte electos audiatur negotium. Si quis vero contra hoc fecerit, canonum correctionibus ſubiaceat, & ſi clericus aduerſum ſuum Epiſcopum habet cauſam, apud audientiam ſynodi prouinciæ conqueratur. Ecce quomodo à ſexcentis, & triginta Patribus præſente Imperatore tunc Martiano, libere, ac ſecure decernitur ſine aliqua Imperatoris obiectione, cauſas omnes clericorum agitari ſolummodo apud proprium Epiſcopum, & nullo pacto apud iudices laicos. Quinimo ipſe Martianus Imperator, vt legitur eiuſdem concilij actione ſexta. inter cętera dixit. Nos ad fidem confirmandam, non ad potentiam oſtendendam exemplo religioſiſſimi Principis Conſtantini ſynodo intereſſe voluimus, vt veritate inuenta non vltra multitudo prauis doctrinis attracta diſcordet. Deinde poſt aliqua ſubiunxit. Quædam capitula ſunt quæ ad honorem veſtræ reuerentiæ vobis reſeruauimus, decorum eſſe iudicantes a vobis regulariter potius firmari per ſynodum, quam noſtra lege ſanciri. Ex quibus religioſi Imperatoris dictis colligitur, quod ea ipſa quæ decreta ſunt à Sacro Concilio de ſacerdotum, & clericorum immunitate adeo plene, & authentice haberi debere per ipſum Concilium, vt non oporteat aliqua Principis authoritate confirmari.

xi. q. 1 c. ſi clericus

IN Concilio Agathenſi prouinciali ſub eodem Leone I. celebrato can. 32. ſic continetur. Clericum nullus præſumat apud ſecularem iudicem Epiſcopo non permittente pulſare, ſed ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat, vel proponat, nec audeat criminale negocium in iudicio ſeculari proponere. Item in eodem Concilio, ſic habetur: Placuit, vt ſi clericus relicto officio propter diſtrictionem ad ſecularem iudicem confugerit, & is ad quem recurrit ſolatium ei defenſionis impenderit, cum eo de Eccleſiæ communione pellatur.

11. q. 1. c. nullum clreic. conc. tom. 1. p. 2. fol. 318.

11. q. 5. c. placuit.

IN Concilio Venetico etiam prouinciali ſub eodem Leone Papa celebrato, in principio, ante editos ſexdecim canones, ſic habe-

folio 522

habetur. Itaque quoniam nos in Ecclesia Venetica, causa ordinandi Episcopatus congregauit, rectum esse crediuus de regula Ecclesiast. quæ nobis donāte domino credita est, & de districtione cuius curā non sine culpa nostra omittemus, habita collatione, vt quæ in priorū Patrū statutis vidimus omissa, & procedente tempore ex nimia licentia prolabente seculari libertate præsumpta statutis saluberrimis sanciremus. Deinde canonem nonum: sic condunt; Clerico nisi ex permissu Episcopi sui seruorum suorum secularia iudicia adire non liceat, sed si fortasse Episcopi sui iudicium cæperit habere suspectum, aut ipsi de proprietate aliqua aduersus ipsum Episcopum fuerit nata contentio, aliorum Episcoporum audientia, non secularium potestatum debebit ambire, aliter à communione habeatur alienus.

28 conc: tom: 1: fol: 100;

GElasius Papa I. Anno D. 462. tempore Theodorici Gothi Italiæ tyranni, & Anastasij Imperatoris, epistola prima ad Siculos, de bene gerendis rebus Ecclesiæ ab episcopis, loquens de iudicibus secularibus, qui clericos tanquam subditos adtentabant, sed non adeo libere, inquit. Quod si hęc tentare formidanc nec ad suę pertinere cognoscunt modulum potestatis, cui tantum de humanis rebus iudicare permissum est, non etiā pręesse diuinis, quomodo de his per quos diuina ministrantur iudicare pręsumunt? fuerunt hæc ante aduentum Christi, vt quidam figuraliter tamen adhuc in carnalibns actibus constituti, pariter Reges existerent, pariter sacerdotes: sanctum Melchisedech fuisse sacra prodit historia, quod in suis quoque diabolus imitatus est, vtpote qui semper, quæ diuino cultui conuenirent sibimet tyrannico spiritu vendicare cotendit, vt Pagani Imperatores, ijdem & Maximi Pontifices dicerentur. sed cum ad uerum ventum est, eundem Regem, atque Pontificem, vltra sibi, nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorum vsurpauit. Idem Gelasius epistola ad Anastasium Imperatorem. Duo sunt quippe Imperator Auguste quibus principaliter hic mundus regitur, authoritas sacra Pontificum, & regalis potestas, in quibus tanto grauius est pondus sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regi minibus (vel legibus) hominum in diuino sunt reddituri examine rationem: & post pauca: Nosti itaque inter hæc ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam posse redigi voluntatem, talibus igitur institutis, talibusque fulti authoritatibus, plerique Pontificum, alij Reges, alij Imperatores excommunicauerunt, & c. Clare, & aperte, atq. secure hic Sanctissimus Pontifex Gelasius declarat; quod nō nisi de vsurpatione temeraria Principes seculi pręsumunt iudicare ministros Ecclesiæ, & adducto ex sacra scriptura exemplo figurali nempe Melchisedech tunc sacerdote, simul, & Rege con-

96. dist. c. Duo sunt.

ge concludit, quod Principes infideles diabolica instigatione prę-sumpserunt officia Regis simul & Pontificis sibi vendicare; sed post Christum verum Regem simulque Pontificem in Ecclesia Catholica, fuisse distincta Pontificum, & Regum tribunalia, hoc tamen ordine, vt tribunal Regis a sacerdotali penderet iudicio, & non è diuerso, ex quibus Gelasij Papæ sententijs apertissime colligitur nullo prorsus pacto ministrorum Ecclesiæ causas quæcunque illę sint ciuiles, vel criminales a tribunali Regio posse cognosci: Et hoc dum a principio dicit cum emphasi; *Quomodo de his, (scilicet ministris, & personis Ecclesiasticis) per quos diuina ministrantur iudicare præsumunt?*

Simmacus Papa Anno D. 498. tempore Anastasij Imper. in quinta synodo Romana sub ipso habita, act. quinta, postquam aliqua dixerat de accusatoribus inimicis, vel de inimici domo, aut alias suspectis non audiendis, vt habetur 3.q.5.c.accusatores. subnectit dicens ad Episcopos in synodo congregatos. Quid ad hæc vobis charissimi fratres videtur prudentia vestra pro Ecclesiastica quiete, vel indemnitate vniuersi edicite. Vniuersa synodus dixit, Episcopalem persecutionem, & Ecclesiarum abscissionem, vel vastationem, atque seruorum Dei insectationem fulti prædicta authoritate, & omnium Sanctorum Patrum prohibitione vestraque consolatione, communi tractatu pariter in futurum, robuste, ac veraciter amputantes, Sanctorum Patrum statuta firmantes expressis sententijs sancimus, ne vnquam talia à quoquã nostris, aut futuris temporibus præsumantur, &c. Hic Sanctissimus Pontifex Simmachus cum tota tunc Episcoporum synodo, decernit, deliberat, & robuste, ac veraciter, (vt ipsimet loquuntur) amputat omnem temeritatem iudicum secularium insectandi, (scilicet in iudicijs) personas Ecclesiasticas, pro contuenda, & conseruanda in futurum, & semper, libertate & immunitate Ecclesiastica, quam vocibus synonimis, & appositis, quietem, & indemnitatem vocant. Hinc apertissime deprehenditur quam inconsulte dixerit Theologus Venetus in sua cõsideratione super censuris Sanctissimi D. N. Pauli V. fol. 9. verba illa sua videlicet. Quoniam certum est, quod hoc nomen, scilicet (libertas Ecclesiastica) nouum est, & non auditum in Ecclesia per duodecim secula: facinus audax falsum, & ementitum cum in hoc testimonio Simmachi Papæ, & quintæ synodi Romanæ sub eodem ab An. D. 498. immunitatem Ecclesiasticam istam efferant in suo elegantiori verbo indemnitatem vocantes: nam immunitas, & indemnitas pro eodem suapte natura apud latinos accipiuntur: & quid nanque est immunitas, & indemnitas, nisi quędam libertas, non illa siquidem quæ dicitur Christiana libertas, de qua Apostolus ad Rom. 6. & ad Gal. 4. sed illa

29 conc: tom: 1. p. 2. fol: 552:

Libertas Eccles. quies, & indemnitas appellata a tempore Simmachi Papæ:

Etenim prò synonimis vocib. idem significãtib: accipit Seneca li: de beata vita dicẽs Liber eris, tutus, & indemnis nihil frustra tentaberis. & Vlp. in l. bona fide, ff. de nox. act. Officio iudicis cõse.

quetur, vt in cemnis maneat, scilicet a grauamini bus coībus; quibus in locis indẽnitas secundum elegantiorẽ linguã Latinã ꝑ immunitate, & libertate ab oneribus, & subiectionibus coībus:

10. dist. c. non licet:

illa alia secundum quam personæ Ecclesiasticæ sunt immunes, & exemptæ a secularium iudicum potestatibus: vt docte ambas libertates discernit doctissimus Io: Driedonius, lib. 1. de libertate Christiana, cap. 1. dicens: Verum hic sciendum aliud esse libertatem Ecclesiasticam, aliud vero libertatem Christianorum, seu libertatem Ecclesiæ communis clero, & laico: nam libertas Ecclesiastica est immunitas illa secundum qnam personæ Ecclesiasticæ, & res Ecclesiæ sunt ex iure diuino, aut humano, aut ex priuilegio immunes, & exemptæ a secularium iudicum potestatibus, &c. libertas vero Christiana non facit Christianos ab huiusmodi legibus liberos, & immunes; hæc ibi Driedonius. Idem Simmacus in synodo sexta habita tempore Theodorici Regis de inuasoribus rerum Ecclesiasticarum, sic ordinat dicens. Non licet Imperatori, vel cuiquam pietatem custodienti aliquid contra diuina mandata præsumere, nec quicquam, quod Euangelicis, vel Propheticis, aut Apostolicis regulis obuiet agere, iniustum iudicium, & definitio iniusta, Regio metu, & iussu, aut cuiuscunque Episcopi, aut potentis a iudicibus ordinata, vel facta non valeant: hoc in Concilio idem Beatissimus Papa Simmacus declarat, omnia Principum, & aliorum quorumcunque secularium potentum facta, vel ordinata aduersus libertatem Ecclesiasticam, & canonicas sanctiones nullius esse momenti, dum Apostolicis regulis asserit obuiare omnem difinitionem Regio metu, vel cuiuscunque Prælati in contrarium ordinatam, & factam.

30. Felix Papa III. Anno D. 526. tempore Iustiniani Imp: vti refert Gratianus 10. distinctione, cap. certum est, scribens ad ipsum eundem Principem, inquit. Certum est hoc rebus vestris esse salutare, vt cum de causis Dei agitur iuxta ipsius constitutionem Regiam voluntatem Sacerdotibus Christi studeatis subdere non præferre, & Sacrosancta per eorum præsules discere, quam docere Ecclesiasticam formam sequi non huic humanitus sequenda iura præfigere, neque in eius sanctionibus velle dominari cuius clementiæ Deus voluit tuæ piæ deuotionis colla submittere, ne dum mensura cælestis dispensationis exceditur eatur in contumeliam disponentis. Libere, vere, atque feliciter Sanctissimus hic Pontifex Felix ipsum redarguit Imperatorem, qui rebus Ecclesiasticis etiam praeesse volebat, & Prælatis Ecclesiarum nolebat obtemperare, imo & quod plus est, vt ex ipsius nouellis constitutionibus constat Ecclesiarum Prælatis contendebat dominari, eisdemque iura præfigere. At Sanctissimus Papa Felix docet eum non debere, nec posse sacerdotibus præesse, sed eum debere Ecclesiæ sua colla submittere, ne si contrafaceret labatur in contumeliam creatoris; Ad hæc ex his Felicis Papæ dictis absolute concludi-

cluditur. Quod omnes nouellæ constitutiones Iustiniani, quæ de personis, & rebus Ecclesiasticis disponunt, vt per totum titulum autenticorum de Sanctissimis Deo amabilissimis Episcopis,& Reuerendissimis Clericis,& Monachis habentur, nullius sunt valoris & ad nihil obligant Ecclesias,personasque Ecclesiasticas, & ex illis nullum potest sumi argumentum potestatis secularis super quacunque re tangente Ecclesias,& personas Ecclesiasticas; quinimo quod nihil aliud per se efficiant,nisi quod sanctiones canonicas de personis rebusque Ecclesiasticis disponentes,per suas leges aduersus contradicentes suo brachio Imperiali solum corroborat, & defendit.

Pelagius PP. I.Anno D.552.tẽpore eiusdẽ Iustiniani Imper.& quando Totila Rex Gothorũ dictus flagellũ Dei, omnem est depopulatus Italiam, epistola ad Benegestum defensorem mandat,& dicit. Experientiæ tuæ præsenti authoritate mandamus, vt in causis in quibus qualibet Ecclesiastica persona loco petitoris existit quemquam laicum pulsatura, apud suæ prouinciæ iudicem suas proponere actiones non deferat, in his vero negocijs in quibus Ecclesiastici officij persona pulsatur,totius submoto pulsationis obstaculo,ad iudicium Episcopi,vel presbyterorum,in loco vbi quæstio vertitur cõstitutorũ occurrat indifferẽter examen. Sãctissimus Papa Pelagius causas pulsatorũ clericorũ quascunq;non ad iudiciũ laicorũ,sed solũ ad iudiciũ Episcopi,& Ecclesiasticũ esse deferẽdas decernit. Et signãter tempore Iustiniani Imper.facit ad innuendum conformiter ad id,quod superiùs dictum est ex Felice; quod omnes constitutiones, quæ nouellæ sunt appellatæ ab ipso Iustiniano ęditæ de iudicijs Ecclesiasticorum disponentes nullius authoritatis afferunt argumentum,cum non fuerint ab illo qui super personas Ecclesiasticas potestatem habuerit institutæ. Ex Concilio Matiscoẽnsi sub Pelagio II. Anno D. 579.can.9.sic habetur. Constituimus etiam,vt Episcopus per secularem potestatem non iudicetur: nefas est enim,vt illius manibus, aut iussione Episcopus de Ecclesia trahatur pro quo semper Deum exorat, & cui inuocato nomine Dei ad saluationem corporis & animæ Eucharistiam sepe porrexit,& can.10.sic etiam habetur. Quod de Episcopis censuimus vim obtineat, & in clero,vt neque presbyter, nec diaconus,neque subdiaconus de Ecclesijs trahantur.Sed quidquid quis aduersus eos habuerit in notitiam Episcopi proprij perducat,& ipsam causam iustitia præeunte, discutiens animo clericos, accusantes satisfaciat.

31. 11.q.1.c.experientiæ.

Ioannes Papa III.Anno D. 561. tempore Iustini Imper. qui in Imperio successerat Iustiniano,in epistola decretali ad vniuersos Episcopos per Germaniæ,& Galliæ prouincias constitutos,vo

32. 96. dist. c.Si Imperator.

lens fidelibus omnibus ostendere, quod nulla potestas laica quamuis sit imperatoris porest iudicialiter cognoscere quascunque causas personarum Ecclesiasticarum, inquit. Si Imperator Catholicus est, (quod salua pace ipsius dicimus) filius est non præsul Ecclesiæ, quod ad religionem competit discere ei conuenit non docere: habet priuilegia suæ potestatis, quæ administrandis legibus publicis diuinitus consequutus est, & eius beneficijs nō ingratus contra dispositionem cælestis ordinis nil vsurpet: ad sacerdotes enim Deus voluit quæ disponenda Ecclesijs sunt pertinere, non ad seculi potestates, quas (si fideles sunt) Ecclesiæ suæ sacerdotibus voluit esse subiectas. non sibi vendicet alienum ius, & ministerinm, quod alteri deputatum est, ne contra eum contendat abrumpi à quo omnia constituta sunt, & contra illius beneficia pugnare videatur à quo propriam consecutus est potestatem. non à legibus publicis, non à potestatibus seculi, sed à Pontificibus, & sacerdotibus Omnipotens Deus Christianæ religionis clericos, & sacerdotes voluit ordinari, & discuti, & recipi de errore remeantes, Imperatores Christiani subdere executiones suas Ecclesiasticis præsulib. non præferre. Hactenus Io: Papa. Resolute admodum Sanctisimus Pontifex Ioannes alludens ad Iustiniani Imp: nouellas constitutiones, in quibus Imperator ille, ausus est de rebus, & personis Ecclesiasticis multa disponere, quæ non nisi ad summum spectant Pontificem, luce pomeridiana clarius manifestat, quod talia Imperator nullo pacto, nulloue iure nullaque ratione disponere, neque cognoscere iudicialiter debet, nec potest: & ad hoc adducit de iure diuino desumptam rationē, scilicet, quia si ipse Imperator prętendit esse catholicus, filius est non pastor Eccles. scilicet cū dominus Petro dixerit. *Tibi dabo claues Regni Cælorum, & pasce oues meas*, sed nequaquam Imperatori, quia ipse Deus voluit Principes (si fideles sunt) esse Ecclesiæ subiectos, quod si contra hanc Dei dispositionem audere voluerit Imperator, tanquam ingratus, & diuinæ iniurius dispositioni concessam sibi diuinitus terrenam potestatem deperdere posset, vt non semel factum legimus, diuino sic disponente iudicio.

33 IN Concilio Matisconensi I. circa tempora Pelagij II. Papæ Anno fere D.579. Ita habetur cãn.8. Nullus clericus ad iudicem secularem quemcunque alium fratrem de clericis accusare, aut ad causam dicendā trahere quomodocūq; pręsumat, sed omne negocium Clericorum, aut in Episcopi sui, aut presbyteri, aut Archidiaconi præsentia finiatur, quod si quicunque clericus hoc implere distulerit, vna minus de quadraginta ictus accipiat, si certe honoratior triginta dierum inclusione multetur.

fol. 89.

Quod si quis ex hac testificatione obijciat dicēs. Quod clericus

cleri-

clericum accusare prohibeatur, non autē laicus clericum. Respondetur per argumentū à maiori, quod cū semper actio debeat sequi forū rei, forū autem clericorum non est nisi apud iudices Ecclesiasticos: cōsequens est, quod dum clericus prohibetur accusare clericum extra forū Ecclesiasticum, multo magis prohibetur laicus accusare posse clericum apud aliud forum quam Ecclesiasticum.

GRegorius I. Anno D. 590. tempore Mauritij Imperatoris epistola 32. li. 9. ad Romanum defensorē Siciliæ, inquit. Peruenit ad nos quod si quis cōtra quoslibet clericos causam habeat despectis eorum Episcopis eosdem clericos tuo facias iudicio exhiberi; quod si ita est, valde constat esse incongruū. Sed hac tibi authoritate præcipimus, vt denuo hoc facere non præsumas, sed si quis contra clericum causam habuerit, Episcopum ipsius adeat, aut ipse cognoscat, aut certe ab ipso iudices deputētur. Quid nanque clarius dici potuit à Sanctissimo Gregorio Papa ad docendum, quod iudices sceulares nullam habent authoritatem cognoscendi clericorum causas? 34

11. q. 1. cap. peruenit ad nos.

IN Conc. Moguntino tēpore Leonis Papæ III. de ipsius authoritate congregato ad petitionem Caroli Magni Imper. qui & eidem Cōcilio præsens esse voluit, decretorum nempe illius Concilij c. 8. Sic habetur, vt Episcopi potestatē habeant, res Ecclesiasticas, prouidere, regere, gubernare, atq; dispensare secūdum Canonū authoritatē. Volumus, & vt laici in eorum ministerio obediant Episcopis ad regendas Ecclesias Dei, viduas, & orphanos defendendos, & vt obedientes sint eis ad eorum Christianitatem seruandam. Et Episcopi consentientes sint comitibus, & iudicibus ad iustitias faciendas, & vt nullatenus per aliquorum mendacium, vel falsum testimonium, neque per iniuriam, aut per præmium lex ista in aliquo deprauetur. Ex hoc Concilij Maguntini decreto clara hęc excipitur resolutio, quod eo tempore, scilicet Leonis Papę III. & Caroli Magni Imperatoris Anno D. 790. per tyrannicam vsurpationnem introductum reperiebatur laicos iudices de rebus Ecclesiasticis disponere, & gubernationi Ecclesiarum se immiscere, atque ob diligentiam summi Pontificis Leonis, & Principis Christianissimi tunc Caroli Magni omnia iura Ecclesiastica in suum pristinum sanctionum canonicarum institutum sunt instaurata: ita vt Gubernatores, & iudices laici in omnibus actionibus, & causis spectantibus ad Ecclesias, & Ecclesiasticas personas, obedirent Prælatis Ecclesiasticis, atque etiam de consensu Episcoporum seculares iudices iustitiam publicam administrarent, in illis vtique particularibus articulis falsi testimonij, atque periurij, quatenus scilicet hæc ab Ecclesiastica dependent potestate: Hinc iusta ratione, colligunt sapientes, quod ipse Carolus Magnus, qui 35

tom. cōnc. 2. fol. 114.

ab eodem Leone Papa III. fuerat primus harum occidentalium partium electus, coronatus, & vnctus Imperator: constitutionem Theodosij Imper. cap. scilicet 11. codicis editam, ad interrogationem Blauij ducis, restaurauit, & auxit sicuti refert Gratianus, cap. volumus 11. q. 1. ex qua actione cõsequitur; quod sicuti ipse Carolus Magnus Imperator nouam ex constitutione libertatem Ecclesiasticam non cõstituit, quasi, quod antea per sanctiones canonicas non fuisset instituta, siue specificata, ita quoque omnes, sicuti fuerunt, Iustinianus Theodosius, & Constantinus per constitutiones, & leges, quas pro Ecclesiastica libertate condiderunt, non ipsam primo constituerunt, sed eandem à temporibus Apostolorum constitutã suis legibus imperialibus confirmarunt, & à contradicentibus defenderunt.

36 ADrianus Papa I. Anno D. 796. tempore Constantini VII. Imperatoris, refert Gratianus 11. q. 1. cap. clericus, & capi. In clericorum causa, inquit atq; decernit. clericus, siue laicus si crimine, aut lite pulsatus fuerit non alibi, quam in foro suo prouocatus audiatur. Item idem. In clericorum causa huiusmodi forma seruetur, vt nequaquam eorum sententia à non suo iudice dicta constringat.

37 GRegorius Papa VII. Anno D. 1073. tempore Henrici IV. Imperatoris in epistola ad Hermannum Metensem Episcopum: Demiratus Principum secularium ausus, exclamans inquit. Quis dubitet sacerdotes Christi Regum Principum omniumque fidelium Patres, & magistros censeri? non ne miserabilis insaniȩ esse cognoscitur si filius patrem, discipulus magistrum, sibi conetur subiugare, & iniquis obligationibus illum suæ potestati subijcere, à quo credit non solum in terra, sed etiam in cęlis se ligari posse, & solui? Hæc Sanctissimi huius Gregorij Papæ admirabilis exclamatio, scholio non eget ullo, nec aliqua explicatione, sed applicatione sola adamussim iustȩ considerationis, ad sciendum certe, & sine dubio aliquo, quod seculi Principes nullam rationabiliter autoritatem super personas Ecclesiasticas habere sibi confingere valeant. Quod si quispiam secus cogitauerit, miserabiliter insanire (vt ait Gregorius) se se perhibebit.

96. dist. cap. quis dubitet

Et hic sistendum est, nec vlterius procedere opus est, in serie Pontificum, & conciliorum amplius producenda, usque ad hæc nostra tempora, cum certo certius, satis sit ad demonstrandum, quod Ecclesiastica libertas à temporibus Apostolorum Dei ordinatione fuerit instituta, & per seriem continuatam huc vsque adsignata, multo ante ipsum Constantinum, Theodosium, Iustinianum, & Carolum Magnum Imperatoores; Nam omnibus est notum, & peruium, quod à Leone Papa III. & Imperatore Carolo

Magno

Magno quod est, ab anno redẽptionis 790. vſque ad Sãctiſſimum D. N. Paulum Papam V. & Rodulphum Auſtriacum Imperatorem, hoc eſt ad annũ D. 1606. omnes ſanctionum canonicarum codices repleti ſunt ſententijs, reſponſis, atque decretis proponentibus, diſponentibus, & confirmantibus, Eccleſiaſticam libertatem, eãdemque indicantibus de ipſius Dei ordinatione eſſe profectam, quemadmodum nouiſſime in ſacro Concilio Tridentino ſeſſ. 25. cap. 20. de refor. Illuſtribus illis verbis promulgatur videlicet, Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus conſtitutam.

Verum quoniam in his omnibus ſententijs, atque decretis, per ſuam ordinatam ſeriem recenſitis hactenus, ſola videtur immunitas perſonarum Eccleſiaſticarum conſtitui, & exprimi, ne quiſpiam debilior ingenio ſuſpicetur, bona Eccleſiarum temporalia non eſſe forſitan eadem libertate donata, eodem ſtilo ab ipſis Apoſtolorum temporibus, pro ipſa bonorum Eccleſiarum exemptione, teſtimonia, ſententias pariter atque decreta ſummorum Pontificum, & Generalium conciliorum, quatenus opus erit, atque ſufficiens, in medium quoque afferre nõ omittendum opere pretium exiſtimaui.

ET primo omnium afferimus ſanctorum Apoſtolorum canonem, ordine, & numero quadrageſimum primum, quem in primo Cõciliorum Generalium tomo ſic legimus exaratum. *Præcipimus, vt in poteſtate ſua, Epiſcopus Eccleſiæ res habeat. Si enim animæ hominum precioſæ illi ſunt creditæ multo magis oportet eum curam pecuniarum gerere, ita vt poteſtate eius indigentibus omnia diſpenſentur per presbyteros, & diaconos cum timore omnique ſollicitudine miniſtrentur.* His vtique verbis clariſsime datur intelligi, quod res, & pecuniæ Eccleſiæ, nullis principũ tallijs, & grauaminibus debeãt eſſe ſubiectę dum oportet ſolum Epiſcopum, ita curam ipſarum habere, vt omnibus indigẽtibus libere, & ſine obſtaculo aliquo integre valeat diſpenſare, & dum per locum à maiori proponitur argumentum, ſcilicet ab animarum præcioſarum cura Epiſcopis credita, facile colligendum nobis affertur, quod eadem libertate imo cum maiori exemptione creditæ diuinitus Epiſcopis quoque ſunt res Eccleſię ab omni Principum ſecularium dependentia. 38

Quod verò ad hunc effectũ canonẽ iſtum ediderint Apoſtoli, vt res Eccleſiæ eſſent omnino liberæ à quibuslibet non ſolũ grauaminibus laicis ſed etiam ab omni obſtaculo quod directe, vel indirecte ex quocunque reſpectu poſſent Principes ſeculares facere oſtenditur per melchiadem Papam ſic dicentem, Futuram Eccleſiam Apoſtoli in gentibus præuidebant, idcirco prædia in iudea minime ſunt adepti, ſed præſentia tantummodo ad fouendos 12. q. 1. c. futuram.

egentes

egentes. At vero cum inter turbines, & aduersa mundi subcresceret Ecclesia ad hoc vsque peruenit, vt non solum gentes, sed etiã Romani Principes, qui totius orbis Monarchiam tenebant ad fidem Christi, & baptismi Sacramenta concurrerent, ex quibus religiosissimus Constantinus primus fidem veritatis patẽter adeptus dedit licentiam per vniuersum orbem sub suo degentibus imperio non solum fieri Christianos, sed etiam fabricandi Ecclesias, & prædia constituit tribuenda. Ex hac testificatione Melchiadis gloriosissimi martyris Christi hęc colliguntur. Primum quod Apostoli in Iudea, quia videbant non crescere ibi tunc Ecclesiam, omnium prædiorum oblatorum pro communi victu credentium pretia solummodo accipiebant: ex quo infertur clarissime, quod sola ista necessitas cogebat eos ad non retinendum prædia, idcirco statutũ Venetæ Reipublicę editum vltimo anno 1605. die 26. men. Martij, inherens alteri decreto anno 1536. ab eodem Senatu facto, in quo expresse prohibetur sub certis pœnis ne immobilia bona ad pias causas testamento, seu donatione relinquerentur, aut alio quouis titulo in fauorem Ecclesiarum, sed quod bonorum immobiliũ pretia solũ possent accipere: nititur expresse contra naturam subcrescentis Ecclesiæ, & statum Christianitatis coalitæ ad statũ illum velle redigere, quo in Iudęa tunc non erat propaganda. Quod est contra ipsum factum Apostolorum non solum contra voluntatem, & intentionem Dei, ad factum illud, & opus Apostolos inspirantis. Alterum quod prohibere subditis laicis, ne bona stabilia tradant Ecclesijs est indirecte saltem euertere libertate Ecclesiæ quam habuit semper ab ipso primo tempore Viuentium Apostolorum.

Confirmatur hoc totum per illud decretum vere Christianum quod ex libro capitulorum Caroli, & Ludouici Imperatorum transumit, & refert gratianus in hæc verba. Quia iuxta Sanctorum Patrum traditionem, nouimus res Ecclesię vota fidelium esse pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, cuique non solum habita conseruare verum etiã Deo opitulante conferre optamus. Vt autem ab Ecclesiasticis officijs, de diuidẽdis rebus Ecclesiæ suspicionem dudum conceptã penitus amoueamus; statuimus, vt neque nostris, neq; filiorum, & Deo dispensante successorum nostrorum temporibus vllam penitus diuisionem, aut iacturam patiantur.

16.q.1. cap. quia iuxta.

39 EX hoc decreto atque testificatione præfatorum Imperatorum vere Christianorũ tria notabila, & scitu necessaria eruuntur. Primum. Res Ecclesiæ esse vota fidelium pretia peccatorum, & patrimonia pauperum. est veritas catholica per traditionem Patrum habita, & ideo de fide tenenda. Alterum quod

vera pietas Christiana de cõscientia bona,& fide non ficta sollicitudinem habet non solũ bona Ecclesię habita conseruare,sed Deo opitulante ampliora conferre,& adaugere. Tertium quod impedire ne Ecclesijs ampliora bona cõferantur, secum affert certam, & formalem suspicionem diuidendi bona Ecclesiæ, quod est actiuum,& magnum scandalum animis fidelium inculcatum. Quartum quod vt futuris temporibus,& semper talis præsumptæ diuisionis bonorum Ecclesiæ talisque suspicio scandalosa, è medio penitus tollatur, & vrget Imperiale statutum conforme traditioni Catholicæ Patrum pro contuenda immunitate,& libertate rerum, & bonorum Ecclesiæ, quæ patrimonia sunt pauperum: & qui vere credunt in Christum, credunt quoque vera esse quæ dixit Matthęi 25. Amen dico vobis,quamdiu non fecistis vni de minoribus his, nec mihi fecistis.

VRbanus Papa I. martyr gloriosissimus Anno D. 223. tempore Marci Aurelij Antonini Imperatoris epistola prima ad omnes Episcopos inquit. Videntes autem summi sacerdotes,& alij, atque leuitæ,& reliqui fideles plus vtilitatis posse conferre,si hæreditates, & agros,quos vẽdebãt,Ecclesijs quibus præsidebãt Episcopi traderent eo, quod ex sumptibus eorum tam præsentibus quam futuris temporibus plura,& elegantiora ministrare possent fidelibus communem vitam ducentibus quam ex precio ipsorum, cæperunt prædia, & agros quos vendere solebant, matricibus Ecclesijs tradere,& ex sumptibus eorum viuere; Ipsæ vero res inditione singulorum paręciarum Episcoporum(qui locum tenẽt Apostolorum)erant, & sunt vsque ad huc, & futuris debent esse temporibus,e quibus Episcopi, & fideles dispensatores eorum omnibus communi vita degere volentibus, ministrare cuncta necessaria debent pro vt melius potuerint, vt nemo in eis egens inueniatur ipse enim res fidelium oblationes appellantur, quæ à fidelibus domino offeruntur. Hactenus Vrbanus Papa. Hæc vt iacent vera esse non poterunt, si bona Ecclesię domino à fidelibus oblata in hunc finem,vt omnibus indigentibus dispensentur, ita vt nemo sit indigens non re vera essent ab omnibus secularibus,& communibus grauaminibus exempta. Imo,et quid amplius de necessaria consequentia ex eisdem relinquitur colligendum, nimirum quod cum de sua auctoritate confirmat factum, et super addit Vrbanus, dicens.erant, et sunt vsque ad huc, et futuris debent esse temporibus, e quibus Episcopi, et fideles dispensatores eorum omnibus communi vita degere volentibus ministrare cuncta necessaria debent.Clarissime ab illo antiquissimo tempore insinuatum esse perhibetur, nephas esse si aliquando in posterum, Principes,et magistratus,ne amplius predia,& bona stabilia offerrentur Ecclesijs,suis statutis

40

12 q. 1. cap. videntes.

tom. conc. 1. fol. 60.

vota,quò l à tpe vrb. j. A. D. 225 dãnã dũ, pnũciatur. statutũ Ven. Reip. editã. anno 1605. die 26 men. Martij.

statutis impedirent esset enim manifeste contrarium indirecte saltem. Generali sententiæ piæ admodum,& Christianæ illorum antiquissimorum Pontificum sacerdotum, & cæterorum fidelium omniũ,qui spiritu sancto inspirati,& cœlitus edocti pro futuris etiam omnibns Ecclesiæ temporibus seruandum constituerunt,vt non ex precijs, sicut antea,sed ex fructibus redituum necessaria fidelibus in communi viuentibus ministrarentur, nam si in futurum hoc semper fieri debet, vt decernit Vrbanus,consequens est, quod vt semper possit fieri,semper liberum debet esse,vt prędia,& bona stabilia possent dari Ecclesijs,& sacris Collegijs viuentibus in commu ni,vt illis seruatis, ex reditibus necessaria ministrentur sed certo certius hoc fieri non posset amplius in futurum si statuto aliquo prohiberetur Ecclesijs dari talia bona.ratio in promptu est,quia dare & recipere sunt inuicem correlatiua sicuti vendere,& emerę atqui:vt habet Philosophorum, & Legistarum regula,ad remotionem vnius correlatiui,sequitur remotio alterius,tex.in l.fin. ff. de acceptil.ergo qui per statutum remouet, seu impedit dare bona stabilia Ecclesijs, remouet, & impedit Ecclesias recipere, & nititur contra libertatem Ecclesiæ saltem præsumptiue, quemadmodum qui prohibet vendere personis Ecclesiasticis prohibet, & his emere pręsumptiue iux.c. eos qui. de immunit.Ecclesiarum,lib.6, eo,quod vt ibi dicitur,talia in derogationem libertatis Ecclesiasticę pręsumuntur.

12:q.1: cap: videntes.

41 LVcius Papa I. Anno D.253.tempore Galli,& Volusiani Imperatorum in epistola prima ad Episcopos Galliæ,& Hispanię excommunicauit bona Ecclesiæ expoliantes, vel Ecclesijs vexationem inferentes, adducens rationem quoniam essent pauperibus dedicata. Cum igitur pauperes iure naturę,& diuino liberi sint ab angarijs ciuilibus, eo quod,nõ habẽt vnde soluant,ideo res pauperibus dedicatę eodem exemptionis iure debent gaudere. Et quia non modica infertur vexatio Ecclesijs pręsertim,quæ redditibus copiosis non pollent, sicuti sunt,& esse solent hospitalia Parochię, & Monasteria tam virorum, quam mulierum;ideo statuta Principum, & magistratuum secularium,quę prohibent indifferenter Ecclesijs quibuslibet posse relinqui,siue donari bona aliqua stabilia,à tempore Lucii Papę insinuata, & notata fuerunt tanquam impia Ecclesiasticę libertati aduersantia, & Christianę pietati inimica.

tom.conc.1: fol.90.

42 STephanus Papa I. Anno D.255.tempore Decij Imper.epistola secunda de accusationibus sacerdotum,inquit, Laicis quoque quamuis religiosi sint nulli tamen de Ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur attributa facultas. Si nulla laicis, vt hic martyr gloriosissimus, & Pontifex Stephanus dicit concessa

tom.conc.1: fol.93:

aliquan-

aliquando fuit potestas disponendi de rebus Ecclesiasticis recte, infertur, quod nullum grauamen rebus Ecclesiasticis à laicis potuit vnquam imponi, aut actionem consolidationis directi dominij impediri. Cum directum dominium sit principale, quod requiritur ad integram, & completam rerum possessionem.

IN Concilio Toletano III. sub Pelagio Papa II. Anno D. 580. c. 2. Sic habetur Ecclesiarum seruos, vel presbyterorum, vel omnium clericorum à iudicibus, vel exactoribus publicis in diuersis angarijs fatigari dolemus, propter quod omne concilium à pietate gloriosissimi Domini nostri poscit, vt tales vsus deinceps inhibeat. Ex hoc decreto sumitur argumentum concludens necessario per locum à minori, nam si seruus clerici non potest iuste publicis fatigari angarijs ergo, & eo minus res Ecclesię quę ipsi Deó sunt dicatę & Christo ipsi in pauperibus sunt dispensandę, iuste possunt angarijs & quibuslibet ciuilibus oneribus grauari. 43

PIus Papa I. Anno D. 142. tempore Marci Antonini veri Imperatoris, epistola secunda inquit. Prædia diuinis vsibus tradita quidam humanis vsibus applicant, & Deo nostro cui tradita sunt ea subtrahunt, vt sibi deseruiant, qua propter ab omnibus, illius vsurpationis cōtumelia depellenda est, ne predia vsibus secretorum cælestiū dicata à quibusdam irruentibus vexentur, quod si quis præsumpserit, Vt sacrilegus iudicetur. hæc Pius. sed cum nō differant: bona Ecclesiæ humanis vsibus applicare ad sibi deseruiendum, atque, ea communibus oneribus pręgrauare, hinc declaratur à tempore Pij Papę I. bona Ecclesiastica ab omnibus ciuilibus grauaminibus esse libera. Et quoniā ad emphyteusim tēporaneam tradere bona Ecclesię, non est applicare illa penitus humanis vsibus, hoc est secularibus, ideo permissa est in sacris canonibus: sed quia idem est impedire, consolidationem directi Dominij bonorum Ecclesiæ, ac illa in emphyteusim dare perpetuam, imo uerius fit & omnino proprietatem adimere, & ista secularibus vsibus vere ac penitus, applicare. ideo statutum tale quo impeditur directi Dominij consolidatio bonorum ab Ecclesia prius possessorum, à tempore Pij Papæ I. scilicet ab anno D. 142. tanquam sacrilegum in Ecclesia Catholica est notatum. 44

12. q. 2. cap. prædia

IN synodo Romana vti transcribitur à Gratiano. 96. dist cap. Bene. sub Simmaco Papa celebrata, Anno D. 498. post communem omnium Episcopotum sententiam, quod non liceat laicis de Episcopis, & clericis legem dare, sic habetur. Modis omnibus in synodali conuentu prouida Beatitudinis vestræ sententia 45

eneruari conueniebat,& in irritum deduci,ne in exemplum rema neat prȩsumendi quibuslibet laicis, quamuis religiosis, vel Potentibus in quacumque ciuitate; quolibet modo aliquid decernere de Ecclesiasticis facultatibus, quarum solis sacerdotibus disponendi indiscusse à Deo cura commissa docetur. His verbis ab eo tempore declaratum est in concilio illo prȩsente summo Pontifice, tunc Simmaco, non modo personas ipsas, vt superius suo loco nu. 26. recensitum est,sed etiam res, & bona Ecclesiastica esse à iurisdictione Principum secularium exempta, & libera, & ipsius Dei ordinatione solis prȩlatis Ecclesiasticis curam commissam esse, & demandatam.

46 VErum enimuero, cum ad demostrandam immunitatem hanc rerum, & bonorum temporalium Ecclesiȩ satis sit clarissima illatio à minori, quam Papa Bonifacius Octauns sapientissime facit in cap.Quamquam,de censibus lib. 6. dicens. Quamquam pedagiorum exactiones tam iure canonico,quam ciuili regularirer sint damnatæ, tanto tamen districtius, ne ab Ecclesijs, & personis Ecclesiasticis talia exigantur prohiberi oportet,quanto si id fiat,maiori inde transgressione reatus incurritur, & offensa. Vnde euidenter comprobatur immunitas, & libertas rerum Ecclesiasticarũ;ideo non opus est sanctiones,& testificationes Pontificum,&Conciliorum afferendo amplius immorari; cum & innumeræ aliæ possent in prolixiorem seriem afferri, quȩ habentur 12. q. 2. à Gratiano per totam, & per totos titulos de immunit: Ecclesiarum, & de rebus Ecclesiȩ non alienandis,pluribusque constitutionibus extrauagantibus. satis superque contenti erimus, superiori abundantissima demonstratione de personarum Ecclesiasticarum immunitate, qua de necessario consequentia secundum iura in moralibus, comprobatur,& ipsarum Ecclesiasticarum rerum immunitas. Nam cum bona temporalia perueniunt ad Ecclesias,Deo consecrata dicantur,& Sanctum Sanctorum domino statuãtur,& ad personas Ecclesiasticas diuinis ministerijs dedicatas sustentandas, ipsi Deo offerantur, certe quod & ipsarum personarum conditionem sequuntur ipsȩ res; quia quæ Religiosis adhærent, Religiosa sunt, vt habetur.ff. de rei vendic. l. quȩ Religiosis. Item conueniens est secundum naturalem rationem, vt magis dignum trahat ad se minus dignum, cap. quod in dubijs de conse. Ecclesiæ, & ff. de vsuc: l.eum qui ædes. atqui manifestum est, per amplissimam sententiarum seriem superius allatam, quod personȩ Ecclesiasticȩ immunes, atq. liberæ sunt à iurisdictione Principum, & omnium iudicum secularium, ergo, & ipsa temporalia eorum bona eadem exemptione, & libertate donãtur. Et certo certius in his grauaminibus Principes seculares grauissime

sime delinquunt Ecclesiasticam disciplinam de immunitate, & libertate personarũ, vel rerum Ecclesiasticarũ conturbantes à temporib. Apost. Dei ordinatione, & sanctionib. Canonicis constitutã.

AD hæc tandem, vt Principes, & magistratus seculi qui iusto Dei timore afficiuntur, sciant, & probe, ut oportet intelligãt, quonã pacto gerere se debeant, ne errent, & peccent erga res, & bona Ecclesiarum, testificationem simul, & decretum antiquissimum Bonifacij Papæ primi, huc afferam opportune: Inquit enim Bonifacius, Nulli liceat ignorare omne quod domino consecratur siue fuerit homo, siue animal, siue ager, vel quid quid semel fuerit consecratũ, sanctum sanctorum domino erit, & ad ius pertinet sacerdotũ, propter quod inexcusabilis erit omnis qui, quę à domino, & Ecclesia cui cõpetunt aufert, vastat, inuadit, & eripit, & usque ad emendationem Eccleſięque satisfactionem, sacrilegus iudicetur, & si emendare noluerit excommunicetur. 47 12. q. 2. c. nulli liceat igo.

EX concilio quoque Agathensi sub Sixto Papa III. celebrato, circa annum D. 436. relato per Grat. 13. q. 2. c. Clerici, habetur. Clerici, vel seculares, qui oblationes pauperum, aut donatas, aut testamento relictas retinere perstiterint, aut id quod ipsi donauerint Ecclesijs, vel Monasterijs crediderint auferendum, sicut Sancta Synodus constituit velut necatores pauperum, quousq. reddant, ab Eccl. excludantur. Euidens est apud morales realiter quidẽ nõ mathematice sapiẽtes, quod paria sunt impedire ne dentur bona pauperibus, & ab eisdẽ bona tollere. Eo quod ipsa natura, ius pręstat pauperibus super res diuitum ad sibi succurẽdum: nam iure naturali omnia sunt communia omnibus (hoc est communicanda) Quod non solum inter eos seruatum creditur, de quibus legitur: *multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna* &c. Verum etiam ex præcedenti tempore à Philosophis traditum inuenitur. Vnde apud Platonem illa ciuitas iustissime ordinata traditur, in qua quisque proprios nescit affectus. Hinc pro comperto Christiani Principes debent habere, quod impedire ne bona dentur Ecclesijs non solum aduersatur libertati Ecclesiasticæ, sed ipsi naturali iuri. 48 act. 4.

Ex his hactenus fideliter recensitis testimonijs, sententijs, atq. decretis tot Summorum Pontificum, martyrumque inclitorum, & Conciliorum generalium, atque prouincialium per continuatam seriem ab ipsis Apostolorũ temporibus, de sua ipsorum consequentiæ necessariæ deductione colliguntur corollariæ conclusiones tredecim, quæ inferius apponentur.

Verũ enimuero, vt recensita series omni dubitationis careat scrupulo, antequam Conclusiones proponamus, opere pretium, quinimo necessarium esse duximus, oppositas rationes, quas in me-

dium afferre possent aduersarij dicentes, quod Epistolæ decretales summorum Pontificum à Clemente I. vsque ad Siricium Papam conscriptæ non sint eius autoritatis, vt testificationibus, ex eisdem acceptis fides debeat adhiberi, per veras, atque vrgentes rationes refellere, quarum prima sit ista. Videlicet, quod illi qui mordicus sustinere contenderēt, quod inquam omnes decretales Epistolę à Clemente I. vsque ad Siricium Papam; talis non sint authoritatis, vt ex eisdem desumi valeat argumentum, ad comprobandum immunitatem Ecclesiasticam esse de iure diuino, per Apostolorum, & patrum traditionem, vereri deberent (si pij sunt) ne apud pios appareant morem imitari priscorum hæreticorum, qui conati sunt dicere librum illum indignum esse, qui in cathalogo librorum sacrorum cōnumeretur. Ex quo tam patens locus aliquis aduersus suam ipsorum aliquam assertionem afferretur, vt tenebricosis ipsorum interpraetationibus minime valeat obfuscari, sic enim nostra tempestate priscos hæresiarchas imitatum reperimus Martinum Lutherum, qui libros 1. & 2. Machab. respuit, & tanquam non sacros recusauit dicens non esse canonicos, eo quia doctrina in illis contenta, contra suas inuentiones pugnat apertissime. Lutherus enim ait orationes, & alia suffragia, quæ pro mortuis à viuentibus fiunt non prodesse; at in secundo Machabeorum lib. orationes, & suffragia, quæ fiūt pro mortuis ap
cap: 12. prime laudantur per illa verba; *Sancta ergo, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis saluantur*. Idcirco Lutherus volens suum errorem pertinaciter defendere ad hoc hæreticale consuetū asylum confugit, libros Machabeorum suę pertinaciæ repugnantes reijciendo. Epistolam pariter Iacobi ob eandem causam e cathalogo Canonicorum librorū reiecit, nam cum ipse mordicus asseruerit solam fidem iustificare, eamque solam satis esse ad consequendam æternam vitam, quamuis opera non suffragentur. Iacobus autem Christi Domini Apostolus in sua insigni illa canonica epistola doceat fidem sine operibus mortuam esse. Hinc ipse
cap, 2. Lutherus cognoscens epistolam Iacobi suę sententiæ aduersari, ipsam negauit dicens: non esse ipsius Iacobi Apostoli, nec dignā inter sacram scripturam adnumerari, hunc eundem in modum procedere conuincuntur, siqui sunt, qui epist. summorum Pontificum à Clemente vsque ad Siricium Papam dicunt inualidas, aut non esse illorum, qui quamuis non ob id errent in fide, Eo quod non negant librum aliquem scripturę sacræ canonicum, sed solas has Pontificum epistolas nihilominus per simile operantur commissum aduersus imminitatem Ecclesiasticam, dum videntes, quod per illoruu Pontificum testificationes, sua ipsorum pertinax sententia conuincatur, hoc adinueniunt remediū, afferendo epistolas

illas

illas nō esse illorū Pontificum, quibus adscribuntur. quamobrem sicuti Catholici Doctores non idcirco abstinuerunt in suis lucubrationibus ab allegandis authoritatibus librorum sacrorum, quos hæretici exceperunt, ita neque nos decet à testificationibus omnium Summorum Pōtificum à Clemente I. vsque ad Siricium Papam, & deinceps temperare quin ex illorum epistolis testimonia, atque decreta adducamus pro defensione immunitatis Ecclesiasticæ, & Sedis Apostolicæ contutanda authoritate, & honore in edificationem piorum fidelium, vt cognoscant omnes istorum modernorum inobedientium, exosam proteruiam, & confictas eorum rationes iuste, atq. secure despiciant. Quæ etenim ratio æque suadere poterit, vt epistolæ tot Summorum Pontificum inualidæ reddātur, de quibus testificationes easdem atque decreta Gratianus decretorum antiquus, & fidelissimus compilator, Isidorus, Beda & Yuo Carnotensis irrefragabiles in tota Dei Ecclesia decretorum scriptores desumpserunt? Num etiam delusos licebit efferre insignem Archidiaconum, & doctissimum Cardinalem à Turrecremata cum tot glossatoribus decretorum antiquissimis, qui eadem decreta Pontificum ex eisdem epistolis excerpta, cum tanto studio, & fide sunt interpretati, & hoc ob leuissimas, & deridiculas horum nouatorum oppositiones? Qui sine veritatis alicuius fundamento, de industria effutiunt affectata, epistolas Pontificum Summorum à Clemente I. vsque ad Siricium Papam non esse alicuius authoritatis, & fide dignas?

Veruntamen non videtur abnegandum, quod si aliquando casu adueniente in congressionis palestram descendere aduocaremur, quin vltro citroque illorum exceptiones admittere debeamus, cum in suam ipsorum disputandi confidentiam, tum in maiorem eorum confusionem, habita de eisdem euictis certa victoria, sicuti certissime haberetur ex solis testificationibus, & epistolis Pōtificum, post Siricium Papam editis, quas ipsi abnegare non possunt, dum eas solas ante Siricium editas abnegare contendunt, quemadmodum euenisse refertur coram Carolo Quinto Imperatore Principibus Alemaniæ præsentibus, de Martino Luthero, quem Doctissimus Io: Echius super articulo Purgatorij publice deuicit admissa exceptione librorum Machab. ex illa sola sententia Euang. Matth. c. 12. *Qui autem dixerit* (blasphemiam, scilicet) *contra Spiritum sanctū non remittetur ei neque in hoc seculo, neque in futuro*. Quam sententiā sicuti, & totum Matthæi Euangelium non exceperat Lutherus.

Secunda ratio: admirabile certe est, & omnino incredibile id, quod isti asserere contendunt, scilicet epistolas Summorum illorum Pontificum omnium à Clemente I. qui Siricium Papam præcesserunt, ita precise exceptas esse, vt nec vsque ad aliquos Siri-

cij præ-

ei prædecessores, neque vsque ad aliquos alios successores exceptio terminetur. hoc enim nulla alia ratione posset subsistere, nisi quod aut Summi Pontifices Siricio antiquiores nullas scripserint epistolas, aut ea quæ pro immunitate Ecclesiastica testificari dicuntur non appareant esse tempori congruentia, eo quod tunc temporis à Clemente I. vsque ad Siricium semper regnauerint infideles tyranni, qui nullibi fideles quiete viuere permittebant, sed sicut incredibile esset primum, ita & omnino falsum, quia non potest inficiari prædecessores ipsius Siricij epistolas scripsisse.

Et vt incipiamus à prædecessore immediato Siricij Damaso Papa; constat certissime, quod ipse Damasus prædecessor Siricij scripserit epistolas ad Hieronymum, & quod Hieronymus rescripserit ad eundem, & sicut absolutissimus indagator harum decretalium epistolarum Marianus Scotus refert Damasum scripsisse ad Hieronymum, & Hieronymum rescripsisse ad eundem, ita quoque refert Stephanum Archiepiscopum, & concilia Africæ epistolas misisse ad Damasum, & Damasum rescripsisse ad eundem Stephanum, & ad Concilia eadē, in qua epistola dicit immunitatem Ecclesiasticarum personarum in Ecclesia ex Apostolica, & Patrum traditione esse institutam.

Negari item rationabiliter nequaquam potest, quin Episcopi Aegyptiorum epistolam scripserint ad Felicem Papam II. & quod idem Felix rescripserit ad eosdem Episcopos congregatos in Alexandrina synodo, quia hoc habetur in Pontificali Damasi Papæ, & refertur à Mariano Scoto; in qua siquidem epistola eiusdem Damasi immediatus prædecessor Felix pro immunitate Clericorum, inquit, cap. 1. Est namque synodicis decretum institutis, vt nemo Episcopum penes seculares arbitros accuset, & cap. 3. si quis Episcopum post hæc elegerit accusare Summis primatibus Episcopis hanc indicet causam, & non secularibus.

Superius in serie n. 21.

In Historia tripartita. Socrates lib. 2. cap. 12. habetur, quod orientales Episcopi scripserunt Epistolam ad Iulium Papam I. prædecessorē Felicis causantes eū, quod in cōmunionem recepisset Athanasiū, & cæteros, quibus ipse Iulius rescripsit pro Athanasio, & reliquis, ideo inficiari non potest quin ipse Iulius ediderit decreta illa sua, in quibus cap. 36. pro immunitate Ecclesiastica dicit. clericos à domino super laicos non e diuerso laicos super clericos esse constitutos, & sicut maior non potest à minore iudicari, ita clericos à laicis non posse aliquo pacto obligari.

Vt refertur à fide dignissimis, in vetusto bibliothecæ Prædicatorum Colonien. exemplari habentur duæ epistolę vna Synodi Nicenæ directa ad Syluestrum I. prædecessorem Marci, & Iulij. Altera quam idem Syluester rescripsit ad eandem Synodum Nicenam; in qua

In qua confirmauit omnia quæ in illa erant determinata, & decreta. Cum igitur inficiari non possit Syluestrum, qui Siricium præcessit annis ferè 71. aliquas decretales edidisse epistolas, qua nam ratione licebit asserere nullas ante Siricium editas esse epistolas decretales? & dato, nec tamen concesso, quod Syluester nullas ediderit epistolas, nulla tamen ratione potest negari, quin Siluester ipse synodū illā vniuersalem congregauerit Romæ præsente Constantino Augusto in qua pro conseruanda clericorum immunitate à temporibus Apostolorum constituta, Decretum illud clarissimum edidit, vt nullus clericorum ante iudicem accinctum causam dicere præsumat, sicut in serie recensitum est, num. 17.

Marianus Scotus non aspernandæ authoritatis scriptor, refert in sua Cronica. Melchiadem Papam Syluestri immediatum prædecessorem, epistolam scripsisse ad omnes Hispaniæ Episcopos, in qua idem Melchiades testificatur de immunitate Ecclesiastica sic dicens. Hoc enim priuilegium huic Sanctæ Sedi à tempore Apostolorum statutum est, seruare, quod illesum maneat vsque in hodiernū diē, Episcopos quos sibi dominus tanquam oculos elegit, & colūnas Ecclesiæ esse voluit, quibus etiam ligandi, atque soluendi dedit potestatē suo iudicio reseruauit, & quod Dei ordinatione taliter ordinatum esse credimus.

Idem Marianus Scotus meminit epistolæ Eusebij Papæ I. prædecessoris Melchiadis ad omnes Galliæ Episcopos, in qua testificatur dicens. Scitote à tempore Apostolorum in hac Sancta Vrbe seruatum esse accusatores, & accusationes à clericorū accusatione submotas similiter laicos non accusare Episcopos, hactenus obseruatum, & constitutum est.

Idem quoque Marianus Scotus refert duas epistolas Papæ Marcelli prædecessoris Melchiadis tam primam ad Episcopos Antiochiæ Prouinciæ, quam secundam ad Maxentium tyrannum, in qua Marcellus expresse pro immunitate clericorum allegat Clementem dicens. Clementem in his instructum fuisse ab Apostolis, & quia satis est testimonium Marcelli Papæ, & martyris, testificantis epistolas Clementis, & eius instructionem ab Apostolis habitam. non est opus amplius procedere cum ipse Clemens sit primus in serie recensita collocatus: sufficiunt enim hæc ad demonstrandum falsum esse inuentum istorum, qui negant epistolas decretales Summorum Pontificum præcedentium Papam Siricium. Et si quis dicat Marcellum non allegare epistolam aliquam Clementis, sed sola Clementis decreta. Respondetur, quod satis est, pro serie Pontificum comprobanda, quod Clemens de hac immunitate prodiderit decreta. Sed nec propterea epistolæ illę Clementis abnegari possunt, cum Sanctus Hieronymus, lib. 2. contra Iouinianum affirmet

firmet Clementem non vnam, aut alteram, sed plures scripsisse epistolas. Et concesso etiam, atque etiam, quod verum sit Iacobum fratrem domini ad quem Clementis epistolæ dirigi prænotantur, mortuum fuisse eo tempore, quo scriptæ iudicantur, vti vult Cardinalis Baronius tom. 1. suorum annalium circa finem, nihilominus non abnegat dirigi potuisse ad Simeonem, qui appellatus est frater domini, ob sanguinis propinquitatem. Quare, directæ fuerint ad Simeonem, aut ad Iacobum nō ita facile negari possunt esse vere ipsius Clementis. Nam Anacletus Papa epistola 3. sic inquit. Ait ergo Beatus Petrus Princeps Apostolorum de Sancto prædecessore nostro Clemente plebibus prædicando, quādo docebat eas qualiter ei obedire deberent, eumque obseruare, &c. Quia omnia hęc leguntur in epistola 1. Clementis; hinc constat ex testimonio Anacleti, quod ipse Clemens illam scripserit epistolam, &. consequenter cæteras.

QVod si huic manifestę veritati obstantes dicant se non penitus abnegare aliquas, illos Pōtifices scripsisse tunc epistolas, sed quod non scripserint epistolas decretales aliquas in quibus testificentur exemptionem clericorum esse de Dei ordinatione, seu præcepto, vel per traditionem Apostolorum, & ratio huiusce negatiuæ ea sit, quia per totum illud tempus pax, & quies Ecclesiæ Christianæ non erat plene concessa, vt talis immunitas potuisset per formalia decreta ordinari, tirannis Principibus infidelibus non permittentibus.

Huic rationi, vel potius effugio sicuti breuiter, ita & libere respondemus. Quod si hæc causa tantum impedimentum potuisset vbique eo tempore operari à Petro vsque ad Siricium Papam, iam id ipsum, & eo magis fuisset operata tempore Pauli Apostoli, & in Ciuitate Corintho; sed constat totum oppositum per epistolam primam eiusdem Apostoli scriptam ad Corinthios, cap. 6. in qua reprehendit fideles, qui habentes negotia illa deferebant ad Iudices infideles, inferens argumento illo validissimo per locum à minori, quod multo magis deferre deberent ad ipsos sacerdotes, sicut rectissime inferunt, & colligunt Patres Concilij Carthaginensis tertij dicentes, inique de Ecclesiæ consortio iudicat, qui de vniuersa Ecclesia male sentiendo de iudicio seculari poscit auxilium. Cum priuatorum etiam causas Apostolus ad Ecclesiam deferri, atque ibidem terminari præcipiat. Sub Siricio Papa, & multo ante annis fere ducentis octoginta, eandem allegationem fecit Alexander Papa I. eadem fere dicens verba. Neque item liberum fuisset Apostolo in epistola 1. ad Thimotheum cap. 5. scribere. *Aduersus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus, aut tribus testibus*. In quibus verbis tanquam pro regula ordinauit Apostolus

Sup: in serie num. 18.

Superius n. 4.

stolus ab eo tempore ex ipsius Dei præcepto, presbyteros non à secularib. iudicib. sed à suis Episcopis esse in criminalibus causis cognoscendos. Hinc etiam nulla suadet ratio, quod Summis Pontificibus eo primo Ecclesiæ tempore liberum non fuerit epistolas scribere decretales, quia vt refert in suis annalibus tom. 2. Cardinalis Baronius anno octauo Clementis Papæ I. allegans Plinium, l. 10. epistola 97. Christiana religio tunc longe lateq; fuit diffusa, nec tantū ciuitates repleuit Christi cultoribus, sed vicos, & agros.

Tertia ratio sumitur ab authoritate Gelasij Papæ I. qui in Concilio septuaginta Episcoporum, & habetur in. cap. Sancta Romana Ecclesia dist. 15. inter alia Patrum opuscula, quæ ab omnibus suscipienda tradit, decretales quoq. epist. summorū Pontificum suscipiendas decernit dicens. Item decretales Epistolæ, quas Beatissimi Papæ diuersis temporibus ab Vrbe Romana pro diuersorum patrum consultatione dederunt, venerabiliter suscipiendæ sunt. super quo decreto inter alia ponderandum est, quod inter Siricium Papam, & ipsum Gelasium I. non interfuerunt plus quam sexaginta anni iuxta computum Mariani Scoti, qui describens annos Siricij refert. anno 5. Imperij Gratiani cum Valentiniano fratre ad veritatem Euangelij sunt 403. sed Gelasius refertur præfuisse Ecclesiæ anno 462. quare cōpertum relinquitur Gelasium distare à Siricio solos annos sexaginta. Hoc stante, atque supposito fatuum, & deridiculum esset asserere, quod Gelasius decretum illud ediderit de epistolis decretalibus solis, quas ediderunt Pontifices per solum spatium annorum sexaginta à Siricio vsque ad ipsum. Ergo Gelasius alias, atque alias omnes in suo decreto complexus est epistolas decretales, quas omnes Pontifices Romani, à principio Ecclesiæ scripserunt; & cum nulla ratio suadeat ante Siricium Papam per spatium quadringentorum annorum nullum alium Romanum Pontificem epistolas decretales dedisse. hinc falsitatis manifestę conuincuntur isti, qui omnes decretales epistolas ante Papam Siricium negant. quinimo ex ipsa verborum locutione Gelasij dicentis, decretales epistolæ quas Beatissimi Papę diuersis temporibus ab Vrbe Romana pro diuersorum patrum consultatione dederunt: est de recta ratione colligendum, quod ab eo tempore quo Petrus Apostolus Ecclesiam Romanam sua sacra morte sibi, & successoribus suis asciuit propriam, quo caput omnium effecta est Ecclesiarum: semper pro euenientibus causis factæ sunt ad Romanum Pontificem consultationes à diuersis patribus, & semper Romani Pōtifices, vt suo muneri satisfacerent rescripta, & epistolas decretales dederunt, & aliud excogitare vanum commentum est, & more hæreticorum diabolicum adinuentum.

CORroboratur hæc Tertia ratio ipsius Papæ Siricij (cuius epistolę decretales ab his nouatoribus tanquam primæ recipiũtur) pluribus testificationibus, nam ipse Siricius in epistola sua prima ad Himericum Tarraconensem narrat, quod ille scripserat ad Damasum suum prędecessorem, quo defuncto, ipse Siricius successor rescribit Himerico super pluribus quesitis in sua epistola ad Damasum contentis, ex quo clare demonstratur quod ad Damasum Papam ante ipsum Siricium mittebantur epistolę pro obtinendis ad consultationes responsis, nec est verisimile, quod Damasus Sanctissimus, non rescripserit epistolas pro necessaria satisfactione necessarias.

Item Siricius idem Papa in fine eiusdem epistolæ ad eundem Himericum admonet, nulli sacerdotum liberum esse ignorare statuta sedis Apostolicæ, vel canonum venerabilia definita, ex quo colligitur quod ante Siricium ipsum multi canones, & statuta fuere à sede Apostolica edita, & in partibus promulgata, hoc certe consistere non potuit, nisi ante ipsum Siricium, summi Pontifices prędecessores per suas decretales epistolas certiores fecissent fideles in suis prouincijs.

Idem quoqne Siricius in epistola 4. ad Episcopos per Aphricam dicit; litteras tales dare placuit non quæ noua pręcepta aliqua imponerēt, sed quibus ea quæ per ignauiam, desidiamque aliquorum neglecta sunt obseruari cupiamus; quæ tamen apostolica, &
2.Thes.2. Patrum constitutione sunt constituta: scriptum est, *State, & tenete traditiones nostras siue per verbum, siue per epistolam*, ex quibus fatetur, à temporibus Apostolorum per Pontifices prædecessores fuisse decreta condita, & hæc fuisse in Ecclesia introducta, & promulgata, vi traditionum Apostolorum, & Patrum, quod impossibile est effectum fuisse sine epistolis Pontificum antiquissimorum decretalibus.

QVarta ratio. Cùm, his nouatoribus obijcientibus necessarium sit concedere, quod à Siricio Papa vsque ad nostra tempora, epistolæ decretales Pontificium sint suscipiendę & verè autenticæ, dum solas Siricio anteriores abnegant, necessarium erit eis quoque admittere, quod immunitas Ecclesiastica sit in ecclesia plusquam de humano Pontificio iure, & vere Dei ordinatione, & præcepto, eo quod quamplures Romani Pontifices Sirícij succesores per suas epistolas decretales id testificantur; quam veritatem per ipsa Pontificum, & conciliorum testimonia manifestare non grauabimur, licet in superiori Pontificum, & conciliorum ordinata serie adduxerimus, nam hæc repetitio ad hunc specialem effectum necessaria est. En quonam pacto Patres Concilij Carthaginensis tertij sub eodem Papa Siricio celebrati;

brati ; veritatem istam demonstrant per illa verba,quæ habentur c. 9. putà , ad eligendos iudices , iniq. de Ecclesię cōsortio iudicat, qui de vniuersa Ecclesia male sentiendo , de iudicio seculari poscit auxilium, cum priuatorū etiam causas Apostolus ad Ecclesiam deferri,atque ibidem terminari præcipiat.verba hęc scilicet inique de ecclesiæ consortio iudicat, cum allegatione autoritatis Apostoli , videlicet . 1. ad Corin: 6. non solum constitutionem canonicam innuunt humanam, sed certe ordinationem diuinam , per Apostolum dispositam, & ab illo tempore nascentis Ecclesiæ pronunciatam , de ipsa Ecclesiastica immunitate , vt inquam causæ clericorum non deferantur ad iudices seculares, nam diuersum sentire, vt dicunt illius Concilij Patres de Ecclesię consortio, & inique iudicare, quid nam aliud est, quam de disciplina vniuersalis Ecclesiæ Dei institutione disposita,super immunitate Ecclesiastica male sentire?

INnocentius Papa I. post Anastasium Siricij Papę successor, in epistola ad Alexandrum Episcopum . cap.2.inquit. Non vere visum est mobilitatem necessitatum mundanarum,Dei Ecclesiam commutari,honoresque aut diuisiones perpeti,quas pro suis causis faciendis duxerit Imperator,&c. dixit hæc Innocentius sciscitatus ab illo Episcopo vtrum diuisis imperiali iudicio prouincijs, vt duę Metropoles fiant sic duo Metropolitani Episcopi deberent nominari,ex qua responsione clare infertur, quod per nullam potestatem laicam quamuis Imperatoriam,in his sanctionibus libertatem Ecclesiasticam concernentibus,status Ecclesiæ Dei potest immutari: immutatio siquidem status Ecclesiæ non potest intelligi nisi de re diuinitus constituta , quę sua virtute Ecclesię statum reddit firmum, & immunitabilem ; Vnde aperte colligitur Ecclesiasticam immunitatem in Dei Ecclesia esse non sola institutione humana,sed Dei ordinatione constitutam . Superius in serie nu. 23.

LEo Papa I. vt in serie quoque recensitum est epistola 94. ad Episcopos,& presbyteros intra Thraciam prouinciam constitutos,dum inquit: distringendorū negotiorum Episcopis sanctis cum & iuris antiqui formulis, & illibatis frequentius sit , & legibus confirmatum,præsenti tamen tempore à plerisque inuenimus fuisse calcatum , nam pręterm isso sacerdotali iudicio passim ad examen seculare transire. clarum relinquitur , quod nomine formularum iuris antiqui exprimere intendit sanctiones Ecclesiasticę libertatis à temporibus Apostolorum pronunciatas. num. 26.

QVod etiam verum sit & indubitatum, Clementem plura decreta edidisse in quibus dignitatem simul, & immunitatem sacerdotum de Petri Apostoli pręcessoris sui doctrinam proponit,& explicat . Testantur Patres Concilij Varmiensis sic

recensentes. Clemens Petri successor lib. 2. constit. Apostol. c. 19. & 30. Vos inquit, o Episcopi, quibus cum versamini laicis, estis eis Prophetæ, Principes, duces, Reges μεσίται θεοῦ καὶ τῶν πιστῶν αὐτοῦ, hoc est, mediatores inter Deum, & fideles eius, receptores, verbi, & annunciatores, periti scripturarum, & vocum Dei, & testes voluntatis eius, qui omniũ peccata portatis, & de omnibus rationem reddituri estis. ac quibusdam interiectis: Episcopus ipse est verbi minister, legis custos μεσίτης θεοῦ καὶ ὑμῶν, idest mediator inter Deum, & vos, in eo qui pręstatur Deo cultu. Ipse est doctor pietatis, ipse est secundum Deum Pater vester, qui per aquam, & Spiritum sanctum regenerauit vos in adoptionem filiorum Dei, ipse Princeps, & dux vester, ipse vester Rex, & potestatem in vos habens, ipse vester terrestris Deus, secundum Deum, qui debet apud vos in honore haberi, nam de eo dixit Deus; *Ego dixi Dij estis, & filij altissimi. & Dijs non detraes*. Hæc referuntur in Concilio Varmiensi. tom. 1. de Sacerdotio, c. 53.

Superius num. 28. GElasius Papa I. epistola 1. ad Siculos de reb. Ecclesiæ. Vt in recensita serie superius habetur de iudicibus secularibus, qui clericos tanquam subditos iudicare adtentabant dicens, Quod si hæc tentare formidant, nec ad suæ pertinere cognoscunt modulum potestatis, cui tantum de humanis rebus iudicare permissum est, quomodo de his per quos diuina ministrantur iudicare præsumunt? Certissime insinuat, quod ordinatione diuina sit constitutum laicos iudices non posse clericos iudicare cum nõ possint modulum suæ potestatis sibi de institutione diuina præscriptum excedere.

QVi item Gelasius, dum in epistola ad Anastasium Imperatorem dicit: duo quippe sunt Imperator Auguste quibus principaliter hic mundus regitur, authoritas Sacra Pontificum, & Regalis potestas, &c. & post aliqua. nosti inter hæc ex illorum te pendere iudicio, nõ illos ad tuam posse redigi voluntatem, manifestissime declarat, quod per ipsam Dei institutionem, hæ potestates, ita sunt distinctæ, vt tamen Regalis potestas dependeat à potestate Pontificia, & ita immunitatem Ecclesiasticam declarat consequenter, non esse in Dei Ecclesia de solo humano iure, sed diuino.

Superius n. 29. SImmachus Papa in synodo sexta de inuasoribus rerum Ecclesiasticarum sic ordinat dicens. Non licet Imperatori, vel cuiquam pietatem custodienti aliquid contra diuina mandata pręsumere, nec quicquam, quod Euangelicis, vel Propheticis, aut Apostolicis pręceptis, & regulis obuiet agere: iniustum iudicium, & definitio iniusta Regio metu, & iussu potentis à iudicibus ordinata, vel facta non valeant. His verbis, quia loquitur specialiter contra

tra

tra ausus Regios super immunitates Ecclesiarum, manifeste indicat, talem immunitatem esse ex Dei mandato, per regulas Apostolicas dispositio, non de solo iure humano.

IOannes Papa III. in epistola decretali ad vniuersos Episcopos per Germanię, & Gallię prouincias constitutos inquit. Si Imperator Catholicus est: quod salua pace, &c. non à legibus publicis nõ à potestatib. seculi, sed à Põtificibus, & sacerdotibus omnipotẽs Deus Christianæ religionis Clericos voluit ordinare, & discuti, & recipi de errore remeantes; Imperatores Christiani subdere debent executiones suas Ecclesiasticis præsulibus non præferre, quibus dictis Summus hic Pontifex Io: demonstrat clarissime, quod de Omnipotentis Dei ipsius ordinatione, voluntate, & præcepto sacerdotes, & omnes clerici sunt exempti ab Imperatoris, & omnium aliorum Principum iurisdictione. Sup.n.32.

GRegorius Papa I. epistola 39. ad Romanum defensorem Siciliæ illum ardue redarguens, eo, quia clericos suo iudicio faciebat exhiberi, eorum despectis Episcopis: dicit, Quod si ita est: val de constat esse incongruum: & in eadem epistola de similibus actio nibus loquẽs addit: sicut canonica decreuit authoritas. His verbis, per illam nimiam incongruitatem proculdubio insinuat transgressionem non solius humani Ecclesiastici decreti, sed cælestis ordinationis, & addens: sicut canonica decreuit authoritas: canones Apostolicos designat per Clementem, vt Cardinalis Baronius annalium tom. 2. Clementis annus decimus, refert. Vbi specialius nostro fauens proposito, sicuti docte, & eleganter, ita quoque recte, & iusta ratione deposcente hæc dicit. Sed mirati sumus Ecclesiæ hostes omnem admouisse arietem, atque adeo laborasse, vt primas illas decretales epistolas Romanorum Pontificum fide minuerent, atque irritas prorsus redderent, perinde ac si his fundamentis tota Ecclesiæ ędificatio inniteretur, quibus conuulsis esset protinus collapsura. absit, vt Dei Ecclesia columna, & firmamentum veritatis, tanta veritatis testandę laboret inopia, vt si ex illis petitę probationes deessent causa caderet, cum tam in his quæ spectant ad sincera dogmata statuenda, quam in his quæ pertinent ad rectam disciplinam Ecclesiasticam declarandam, referta habeat locupletissima promptuaria probatissimæ veritatis, cuius nulla prorsus possit vnquam de impostura esse suspicio. Hactenus Illustrissimus Cardinalis. Hac nos eadem de causa, nostram hanc quartam apposuimus rationem, vt omnes pij Principes, & vere religiosi cognoscant, quod etiam dato (gratia disputationis) quod epistolæ omnes decretales Summorum Pontificum Siricij Papæ prædecessorum, exciperentur, hoc non obstante, sufficientissime demonstratur per testificationes Pontificum successorum, quod immunitas persona- Sup.n.34.

rum

rum Ecclesiasticarum sit in Ecclesia ex traditione Apostolorum, & Patrum, Dei ordinatione, & non solis canonicis humanis sanctionibus constituta. Eo quia omnes Summi Pontifices, post Siricium Papam, qui in suis decretalibus de hac immunitate Ecclesiastica testificantur, ad illam, vt plurimum (sicut ratio instructionis faciendæ postulabat) dispositionem, quæ in principio nascentis Ecclesiæ per doctrinã Apostolorũ Dei ordinatione habetur se se referunt.

ET quoniam pro hac veritate testificanda, simul, & comprobanda sufficiunt præadducti Pontifices, ne prolixior iusto sine necessitate, quarta hæc nostra euadat ratio: alios omnes, qui vsque adhuc, tempore suo secundum consultationum contingentiam id ipsum sunt testificati, de industria prętermittere voluimus, contenti aliquorum aliorum simplici citatione, quorum testicationes quisquis per extensum, si perlegere affectauerit, id perficere possit facile.

dist 96. c: denique. EN Nicolaus Papa I. in epistola ad Michaelem Imperatorem dum se penitus ignorare fatetur, quo iure Principes, qui tantum rebus præsunt humanis, ministros diuinorum iudicare præsumunt, certissime insinuat immunitatem hanc esse de superiori iure quam humano, & hoc vere diuino.

dist. ead. c. quis dubitet GRegorius Papa VII. ad Hermannum Metensem asserens, esse miserabilis insamiæ, secularis Princeps qui discipulus est suę potestati conetur subiugare sacerdotẽ, qui suus magister est, ad Dei ordinationem, & diuinam institutionem, clare refert talem immunitatem.

c: clerici, de iudicijs: LVcius Papa III. dum dicit, quod leges non dedignantur sacros Canones imitari, in quibus generaliter traditur, vt de omni crimine clericus debeat coram Ecclesiastico iudice conueniri, ad alios canones, non refert sermonem, nisi ad canones antiquissimos à temporibus Apostolorum.

c. cũ laici. de reb. eccles. non alien. INnocentius Papa III. in Concilio Generali dicens, nullam potestatem attributam esse laicis quibuscunque pijs Principibus, & religiosis de rebus Ecclesiæ, assertum clare refert ad ordinationem diuinam.

c. eccl. S. Mariæ. de const. Idem Innocentius idipsum docens, quod nulla laicis iure aliquo sit attributa potestas super Ecclesijs, & Ecclesiasticis personis, quos obsequendi manet necessitas, non authoritas imperandi, asserit immunitatem Ecclesiasticam esse certiss. de institutione diuina.

c. quanquã. de cens. BOnifacius Papa VIII. dicens, quod Ecclesiæ, Ecclesiasticæque personæ, ac res ipsarum non solum iure humano sunt immunes ab exactionibus, sed etiam diuino, non potuit expressius, & clarius hanc veritatem propalare.

In

IN Concilio Generali Lateranensi sub Innocentio III. dum isthæc fertur sententia. Nimis de iure diuino laici vsurpare conantur, cum viros Ecclesiasticos ad præstandum sibi iuramenta fidelitatis compellunt, expresse manifestatur immunitatem hanc esse de iure diuino. In decretis ibi editis c. 42

IN Concilio Tridentino Patres dicentes. Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum immunitatem Dei ordinatione constitutam. idipsum docent, atque declarant. sess. 25. c. 20. de refor.

ECce quomodo vi huius quartę rationis nostrę, remanet comprobatum manifestissime: quod nimirum dato (solius disputationis, & concertationis gratia) quod epistolæ decretales aliquæ Summorum Pontificum, quæ leguntur, & in nostra serie adducuntur, non sint alicuius authoritatis, sed solæ suscipiendæ quæ à Siricio, & deinceps fuerint rescriptæ: cum hoc toto, immunitas Ecclesiastica, de qua tractamus, non ab ipsis Pontificibus rescribentibus solūmodo ostenditur cōstituta, sed à principio exorientis Ecclesiæ, & ad traditionem Apostolorum de ipsius Dei ordinattione, & præcepto relata. Verum enimuero, quoniam viribus nostrarum aliarū rationum, tertiæ scilicet, secundæ, ac primæ, demonstratum relinquitur, quod omnes siquidem epistolæ decretales Summorum Pontificum à Clemente I. vsque ad nostra tempora, ex quibus, testificationum series à nobis contexta est, veniūt in Ecclesia Catholica eadem fide, & authoritate recipiendæ, quemadmodum semper à Romana Ecclesia, & Sede Apostolica hactenus sunt receptę; in decretis, & decretalibus libris repositæ; atque in casibus occurrentibus passim à doctoribus, tam Theologis, quā Canonistis allegatæ: idcirco liberrime, ac tutissime promissis conclusionibus proponendis, & explicandis, vti rei pondus, & ratio expostulat, manus obstetrices, vt vitales sint partus admouebimus.

CONCLVSIO PRIMA.

EX hac serie fideliter à nobis recensita tot Sanctissimorum Pontificum vsque ad Syluestrum, atque à Syluestro vsque ad Damasum, Leonem, & Gregoriū VII. de necessaria, & euidenti colligitur consequentia. quod successores inde Summi Pontifices, vti sunt Innocentius III. Honorius III. Gregorius X. & alij qui vsque ad nostra tempora, sub excommunicationis pœna, alijsque censuris prohibuerunt, & irritarunt quæcunque statuta à Principibus, & magistratibus edita contra libertatem Ecclesiasticam, hi quidem non à se ipsis primo libertatem hanc clericorum instituerunt, sed Dei prius ordinatione, Apostolorum traditione, & sanctionibus Canonicis successiue promulgatis à temporibus Apostolorū constitu

c. eccl. S. Mariæ, de consti c. nouerit, de sen. exc. c. hoc consultum de reb. ecc. non alien. lib. 6. c. cū laici eo dē tit. extra. c. si diligenti de for. com.

tam

tam iam; super additis pœnis congruis Ecclesiasticis confutati sunt: proinde nullam veritatis speciem sibi vendicant, qui dicunt, quod dispositiones Canonicæ à Pontificibus de hac re editæ, post nouellas Iustinianas, & constitutiones Theodosianas, non potuerunt obligare Principes ad seruandum hanc immunitatem, ac in omnibus orbis Christiani partibus non fuisse susceptas. Dictum oppidò hoc istorum sic blacterantium, falsum est, & ementitum contra agnitam sensibiliter disciplinę Ecclesiasticæ veritatem, quæ tam manifeste à temporibus Apostolorum continuata serie per Summos Pontifices martyres, & confessores vsque ad hæc nostra tempora semper extitit pronunciata, disposita, & promulgata; Quod si interim aliquo tempore interpollatis euentibus, non reperiatur conseruata in aliquibus Regnis, Prouincijs, seu ciuitatibus Christianis, hoc certio certius euenisse compertum est, aut à negligentia, seu illaudata conniuentia Prælatorum, vt suo tempore inquit Damasus Papa, aut clericorum proteruia, qui suis contemptis Episcopis à iudicibus laicis potius voluere cognosci, vt Leo I. Papa ętate sua conqueritur, aut Principum ausu temerario vsurpata, vt Patres in Concilio Carthaginensi I. sub Syluestro referunt ac suo decreto tunc edito, Imperatoriæ constitutioni publicè obsistunt.

Falsitas manifesta Pauli Seruitæ, fol. 32:

Sup. nu. 21, num. 26. num. 18.

CONCLVSIO SECVNDA.

Cvm sanctiones Canonicę, (sicuti in hac pręcedenti Conclusione est explicatum) ipsam libertatem, & immunitatem Ecclesiasticam per se primo non constituant, sed Dei ordinatione, & pręcepto prius indictam, & constitutam pręsupponant, de necessaria consequentia irrefragabiliter venit concludendum, quod etiam si à Sede Apostolica, vel Concilijs Generalibus immunitas, ista nondum fuisset per sanctiones Canonicas specialiter disposita, eo vtique modo, quo adhuc disposita reperitur, ipsam inquam libertatem Ecclesiasticam Dei ordinatione iam constitutam, & per Apostolorum, & patrum traditionem suo item modo, ex tunc promulgatam, omnes Christifideles tam clerici, quam laici, illam tenere, seruare, & custodire obnoxij forent ex diuino pręcepto, quemadmodum, & ipsi Apostoli suo tempore seruare, & custodire tenebantur, tanquam Dei ipsius ordinatione, & præcepto indictam, antequam per ipsam Ecclesiam specialiter fuisset disposita, & specificata. Comprobatur hoc totum, per locum ab authoritate duorum Conciliorum Generalium, Lateranensis, scilicet, sub Innocentio Tertio, & Tridentini, quorum vnum expresse dicit libertatem Ecclesiasticam esse de iure diuino, alterum

Dei

Dei ordinatione. Nam Patres Concilij Lateranensis in decretorum tunc editorum cap. 41. hanc efferunt sententiam dicentes. Nimis de iure diuino laici vsurpare conantur cum viros Ecclesiasticos nihil temporale continentes, ab eis ad præstandum sibi iuramenta fidelitatis compellunt: quia vero secundum Apostolum *Seruus suo domino stat, aut cadit.* Sacri authoritate Concilij prohibemus, ne tales clerici personis secularibus præstare cogantur huiuscemodi iuramenta, hæc ibi. Quibus in verbis ne quis suspicetur, quod verba illa (de iure diuino) dicta sint non accipiendo ius diuinum proprie, sed improprie pro iure Ecclesiastico, eo modo quo aliquando ius Canonicum appellari solet ius diuinum, vt in c. celebritatem. de consec. dist. 3. in quo Victor Papa discernẽs inter statuta Sacrorum Canonnm, & leges seculi, inquit. Quia alia est ratio causarum secularium, alia diuinarum. De industria Patres in assignatione causæ, seu decreti. Verba iuris diuini per Apostolum prouinciata subnectunt, dicentes; quia vero secundum Apostolum, *Seruus suo domino stat, aut cadit*, per quę Apostoli verba ius diuinum proprie sumptum, naturale adsignatur, quo Ecclesiasticę personæ quæ in Dei seruitutem prę omnibus alijs fidelibus vocatæ sunt, non possunt laicis Principibus esse subiecti, vt iuramenta fidelitatis eis pręstare teneantur. Quia fidelitatis iuramentum effectus est debitę subiectionis sub ordinaria potestate cui pręstatur. Argumento clem: Romani Principes. de iure iurando. depulsa igitur sic huiusce dubitationis suspicione, nimirum: quod hoc in loco Concilij Lateranen. verba illa (Nimis de iure diuino) dicta sint, & accipi debeant de ipso iure diuino proprie sumpto; Tunc sic argumentamur. Ius diuinum quodcunque illud sit expressum, aut interpretatum, dummodo sit per traditionem promulgatum, semper est tempore anterius, quam aliqua iuris humani dispositio ad illud specificandum accedat. Ergo ab eo tempore quando in Ecclesia promulgatum est & declaratum, aliquod esse de iure diuino, illud tanquam ius diuinum seruandum est, sicuti, & vere ius diuinum est. Et quia dispositiones Ecclesiasticæ secundum temporis exigentiam factæ, per sanctiones Canonicas, pro explicando, seu specificando eodem iure diuino, posteriores tempore editæ reperiuntur, consequens est de necessaria illatione concludere irrefragabiliter, quod si Ecclesia per suas Canonicas dispositiones non dum specificasset immunitatem hanc, sic, & sic debere seruari, iam ab ipso iure diuino sufficienter in Ecclesia per traditionem promulgato erat obseruatu necessaria. Eo vtique modo quo ante hanc factam specificationem Apostoli ex ipsius Dei ordinatione præceptam seruare tenebãtur, atque certo certius seruarunt, & seruandam in posterum tradiderunt.

Rom. 14.

Id ipsum Patres Sacri Concilij Tridentini insinuāt, dicentes. Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum immunitatem Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus constitutam. Nam vi copulę (&) quæ sicuti suapte natura cadit inter diuersa, ita quando distincta coniungit inter quæ est ordo non abstractus à ratione debita naturali, tunc (vti docent communiter Legistę) natura copulæ non solum est coniungere, sed etiã inducere ordinem, ut sic copulata in dispositione non faciant sibi partes per concursum, sed primo vocatur; Clarissime inquam Patres Concilij exponunt, quod immunitas hæc Ecclesiastica prius extitit Dei ordinatione distinctè constituta, ac deinde pro temporis, & personarum exigentia sanctionibus Canonicis constituta est, & in illo priori suam completam obligationem ad obseruandum omnino continebat. Totum hoc vnico exemplo comprobabimus. En ieiunij quadragesimalis, legem ex traditione esse Apostolorum docent, Augustinus ad Casulanum epistola 86. & ad Ianuarium epistola 119. Hieron. ad Letam de institutione filiæ, & in Isaiam. cap. 58. Ambros. ser. 25. & 38. Chrisost. ad populum Antioch hom. 17. Basilius lib. de ieiun. & contra ebriosos, & plerique alij Patres, sed Thelesphorus Papa, & martyr, qui præfuit Ecclesiæ ab anno D. 127. in epistola ad vniuersos fideles primus legitur, qui legem ieiunij quadragesimalis hebdomadarum tempore distinctam, clericis à laicis statuit, dicens, Credimus Sanctam fidem vestram in Apostolorum eruditione fundatam hanc tenere, & hanc vniuersis populis exponere, quæ videlicet à constitutis Apostolorum eorumque successorum nulla ratione dissentit, per quos iustum est cæteros erudiri. Quapropter cogonscite à nobis, & à cunctis Episcois in hac Sancta, & Apostolica Sede congregatis statutum esse, vt septem hebdomadas plenas ante Sanctum Pascha, omnes clerici in sortē domini vocati à carne ieiunent, quia sicut discreta esse debet vita clericorum à laicorum conuersatione, ita & in ieiunio debet fieri discretio. Atqui ante Thelesphori tempora ieiunium quadragesimale more ab Apostolis acceptum est in Ecclesia, tam à clericis, quam à laicis seruatum, vt ipsemet ibidem Thelesphorus testatur. Ante igitur quam per ipsum lex quadragesimalis ieiunij sic specificaretur, & distingueretur, ab eisdem temporibus Apostolorum lex ista obligans iam seruabatur. Ita & de hac immunitate Ecclesiastica concludendum est, quod antequam à Sede Apostolica per speciales sanctiones suo procedente tempore constitueretur, statim ac ab ipsis Apostolis fuit promulgata, erat obseruatu necessaria ob ipsam Dei ordinationem Apostolis factam, ab eisdem cognitam, & promulgatam, & obseruatam, quantum loci, & temporis circunstantia permittebat sine scandalo Principum infidelium.

CON-

CONCLVSIO TERTIA.

Libertas, & immunitas hæc Ecclesiastica, in Ecclesia Catholica Dei ordinatione constituta, habetur etiã per traditionẽ Apostolorum, & Patrum: & secus dicere, atque pertinaciter asserere, error est, eo quod tot Sanctissimi Pontifices, & Martyres, ita per suas sententias, & decreta docent, & contestantur. Vt patet in ipsa recensita serie, quorum testificationibus suo gloriosissimo martyrio ratificatis ab ipso Deo, fides indubitata ab omnibus catholicis est de necessitate salutis adhibenda. Traditio autem Sanctorum Apostolorum, tàm in speculabilibus credendis, quã et in moralibus salutaribus peragendis, æquiualet ipsi S. Scripturæ, vt Patres in Concilio Tridentino confitentur dicentes; Traditiones ipsas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, vel oretenus à Christo, vel à Spiritu sancto dictatas, & continua successione in Ecclesia Catholica conseruatas, pari pietatis affectu, ac reuerentia suscipit, & veneratur. Docet hoc Doctor gentium Paulus Apostolus non semel, atque iterum, nam scribens ad Thessal. inquit: *State, & tenete traditiones quas didicistis, siue per sermonem, siue per epistolam nostram*, quibus verbis palam indicat præter ea, quæ scripserat se non minus præclara, quin & præclariora solo sermone docuisse, cum sermonem prius quam epistolam nominet. Et scribens ad Corint. dicit, *Cætera* (nimirum de Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento) *cum venero disponam*, ex quo loco scribens ad Ianuarium Augustinus, colligit à Paulo totũ illum ordinem agendi, quem vniuersa per Orbem Ecclesia tenet institutum esse, quod nulla eorum diuersitate varietur. Item Apostolus scribens Timotheo, *quæ audisti*, inquit, *à me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt ad alios docere.* Quamobrem vt docent Patres in Concilio Varmiensi de Ecclesiæ nota, quod sit Apostolica. Quisquis Apostolicam Ecclesiam credere se profitetur, eum non modo quæ scripta, verum etiã quæ viua voce tradita sunt per Apostolos tenere oportet. Sic Euseb. li. 5. hist. c. 16. sic Hylar. in lib. ad Constantium August. sic Athanasius in lib. de decretis synodi. sic Ambrosius lib. de fide, contra Arrianos. sic Gregorius Nazianzenus hæresi 13. Ita Cirillus lib. 1. de Trinit. ita Chrisostomus homil. 3. in epistola ad Philipp. ita Dionysius cap. 7. Eccles. Hier. Hieronymus ad Pammachinm aduersus hæreses. Augustinus sermone 115. & 181. de tempore. Leo epistola 24. & omnes orthodoxi, catholiciq; Patres, & Doctores. Cum igitur hæc Ecclesiastica, personarum Ecclesiasticarum immunitas sit euidenter, & certiss. per traditionem Apostolicam introducta; necessarium est confiteri, asserere, &

sess. 4. in initio.

2. Thess. 2.

1. cor. 11.

ep. 118. c. 6.

eod. cap.

2. Thim. 2. cap. 17

eam seruare tanquam verè præceptam de ipso diuino iure, sicuti, & alia multa, quæ per traditionem Apostolicam habita, ipsa omnis catholica seruat Ecclesia. Et vt omnis dubitationis scrupulus super re hac tanti momenti depellatur, adnotandum, quod iuxta ea quæ doctè disserit Melchior Canus de locis Theologicis, lib. 2. c. Quædam traditiones Apostolorum reperiuntur temporariæ, quædam perpetuę. temporariæ sunt illæ quas ipsi ordinauerunt tanquam Ecclesiæ Pastores, cuiusmodi sunt, trina immersio in baptismate, vt habetur can. Apostolorum 49. Vt etiam peracta consecratione omnes communicent, ac pœnitentiæ taxatæ pro peccatis iniungendæ, & aliquæ consimiles aliæ. Perpetuæ autem traditiones sunt omnes illę quas Apostoli à Domino reuelante, ac specialiter ordinante audierunt, sicuti sunt omnia quæ spectant ad essentialia Sacramentorum, vsus Sanctarum imaginum, adoratio crucis, benedictio nuptiarum, & aliæ quamplures, quas per totum Orbem seruat Ecclesia. Illæ quæ sunt temporariæ, licite potuerunt auctoritate Sedis Apostolicæ immutari, & vsus contrarius populi potuit eas abolere. Illæ autem, quæ sunt perpetuæ nequaquam: & ratio differentiæ ea sola est, quod istas quæ perpetuæ sunt, Apostoli non à se ipsis instituerunt, tanquam Ecclesiæ Prælati, sed ab ipso Domino sic ordinante acceperunt, huiusmodi est hęc traditio immunitatis, & libertatis personarum Ecclesiasticarum à potestate, & iurisdictione Principum sęcularium: quam non ipsi Apostoli per se ipsos, vt Pręlati Ecclesię instituerunt, sed ipso Domino pręcipiente, & ordinante tradiderunt: vti manifestant, & contestantur tot Sanctissimi Pontifices, & martyrss Domini. Pręsertim inter cęteros omnes, Clemens, Anacletus, Alexander, Thelesphorus, Pontianus, Fabianus, Pius, Sixtus, Melchiades, Damasus, qui traditionem Apostolorum vocat & Patrum, expressius. Simmachus, Felix tertius, Ioannes tertius, Gregorius primus, qui omnes aperte dicunt, ac docent immunitatem hanc Ecclesiasticam, in Ecclesia, non solum à temporibus Apostolorum haberi, sed eam Domini voluntate, pręcepto, ordinatione institutam fuisse, super adducentes passim Sacrę Scripturæ specialia loca, ad illam comprobandam, & ex eis deducendam. ideo traditio hęc Ecclesiasticę libertatis, de illis esse constat traditionibus Apostolicis, quę perpetuę sunt, in quibus tanquam in diuinis institutis Ecclesia nihil habet potestatis ad illas immutandum, neq; possunt per aliquam consuetudinem, & vsum populi remoueri; vti docet clarissime Vrbanus Papa primus, c. sunt quidam 25. q. 1. dicens. Sunt quidam dicentes Romano Pontifici semper licuisse nouas condere le-

re leges, &c. deinde inquit. Vbi vero aperte Dominus, vel eius Apostoli, & eos sequentes Sancti Patres diffinierunt, non nouam legem Romanus Pontifex dare, sed potius quod prędictum est, vsque ad animam, & sanguinem confirmare debet. Si enim quod docuerunt Apostoli, & Prophetę, destruere (quod absit) niteretur, non sententiam dare, sed magis errare conuinceretur; sed hoc procul sit ab eis, qui semper Domino Ecclesiam cōtra luporum insidias optime custodierunt: Zozimus quoq; Papa cap. contra statuta. immediate ibidem recensitus à Gratiano inquit apertissime. Contra statuta Patrum condere aliquid, vel mutare, nec huius quidem Sedis potest auctoritas. apud nos enim inconuulsis radicibus viuit antiquitas, cui decreta Patrum sancxere reuerentiam; quod etiam neque per aliquam consuetudinē, & vsum populi valeat remoueri, docet Hieronymus ad Lucinium, dicens, Illud breuiter te admonendum puto, traditiones Ecclesiasticas, præsertim quæ fidei non officiunt ita obseruandas, vt à maioribus traditæ sunt, nec aliquorum consuetudine aliorum, contrario more subuerti. docet quoque Augustinus lib. 1. de baptismo contra donatistas, cap. 6. inquiens, veritate manifestata cedat consuetudo veritati, plane quis dubitet veritati manifestæ consuetudinem cedere?

CONCLVSIO QVARTA.

QVod cum hæc Apostolorum traditio de hac Ecclesiastica immunitate sit de illis traditionibus perpetuis, quæ nec per Summum Pontificem (vt ostensum est) possunt immutari, neque per consuetudinem, & vsum populi possunt aboleri, Principes quicunque sint, Magistratus, Reges, Imperatores, qui reperirentur in contrarium facere, vel ordinare, nulla possunt protestatione, prætextuque consuetudinis, vel vsus antiquissimi a damnabili transgressione præcepti, & ordinationis diuinæ per Apostolicam hanc traditionem, & Patrum sanctiones dispositæ excusari, cum sit per ordinatam seriem Summorum Pontificum promulgata. neque alia patet via ad excusandum quemlibet huiusmodi Principum, & Magistratuum, nisi via sola concessionis, & priuilegij a Sede Apostolica emanati: hoc nihilominus eo casu solummodo, quo aliter Regnum, Prouincia, siue Ciuitas in pacifica, & salutari gubernatione non posset contineri. Hac præpotenti ratione coacti, illi etiam Theologi, qui mordicus tenent, libertatem Ecclesiasticam istam esse de solo iure humano non diuino; fatentur tandem, & clarissime dicunt, quod quando Prælatorum Ecclesiæ negligentia suggerit, qui iusto remissius clericorum crimina vlciscuntur, licet tunc cle-

rici aliquam vim Reipublicæ ciuili uideantur obijcere, Rex est, qui debet suæ Reipublicæ consulere admonēdo Summum Pontificem, vt remedium adhibeat: vel ibi gratia. Si clerici primæ tonsuræ impune sanguinem passim fundunt, & cedes faciunt, deberet ad Sanctam Sedem recurri, & quando Papa nollet prouidere, posset Rex sese protegere, sed tamen prętoribus, quamdiu leges durant nefas est, eas non seruare, pręsertim quod quamuis Rex potestatem habeat uim repellēdi, nō tamen semper liquido constat; an in facti contigentia, vis vere illa sit, quæ vis iudicatur, & in re dubia Ecclesia est iudex. Hæc vt iacent in sua simplici littera, atque stilo verba sunt Fr. Dominici Soto 4. sen: d: 25. q. 2. ar: 1. in fin. qui inter alios tenet libertatem Ecclēsiast. nō esse de iure diuino vllo pacto, & cū tota ista sua, à vero quidē discedente sententia, eū cogente supradicta nostra ratione, quod nimirum nulla valet consuetudo, nullusque vsus excusare Principes à transgressione præcepti de contuenda clericorum immunitate, compulsus est nostram eandem fateri Conclusionem, videlicet, quod ad excusandum Principes à trangressione damnabili, ac mortifera, sola impetrata a Sede Apostolica licentia eos excusare valeret, nisi solummodo, quod Summo Pontifice requisito, & remedium non adhibente vim vi repellendo Rempublicam suam a delictis clericorum defendere possunt.

Notent sententiā consiliarij Principum.

CONCLVSIO QVINTA.

Quoniam duo sunt principia demonstrandi aliquid esse de iure diuino, quando eiusmodi rei incidit quæstio. Vnum est. Omnis scriptura diuinitus inspirata: alterum est Apostolica traditio Dei ordinatione pronunciata. è quorum amborum vno: Omne quod verè, & sufficienter ostenditur, de iure diuino esse tenendum est. hinc recta suadente ratione censendum, quod omnes illi doctores tam Theologi, quam Canonistę Catholici inquam atque doctissimi, qui quæstionem ad suas partes disputauere. An libertas Ecclesiasticarum personarum non solum in causis spiritualibus, sed etiam politicis, criminalibus, & ciuilibus sit de iure diuino, quique tandem declinant ad concludendum de iure diuino minime esse quo ad causas politicas, sed de solo iure humano; Canonico atque imperiali. Ad vnum certe solum principium nempe sacram scripturam animum appulerunt, eo, quod Autores sententiæ diuersæ, quæ communior extitit semper, dum etiam quo ad causas prophanas docent esse de iure diuino, suam Conclusionem e principio sacrarum scripturarum demonstrare conantur. At hi

con-

conspicientes, quod ex nullo sacræ scripturæ loco, tam veteris, quam noui testamenti, ostendi videtur expresse, ad afferendum non esse de iure diuino sed solo humano conuenerunt. In quorum albo. Ex Theologis sunt insignis doctor temporis nostri Frater Franciscus à Victoria, Dominicus Soto primarius eius discipulus, Ioannes à Medina, Didacus Couarruuias. Qui siquidem doctissimi, & probatæ authoritatis viri, dum suam abnegantem afferunt Conclusionem ex sola consideratione vnius solius principij sacrarum scripturarum, sicuti nullo adhuc æquitatis iure veniunt arguendi, eo quia adtento hoc solo principio sacrarum scripturarum demonstrari non posse videtur, libertatem hanc Ecclesiasticam esse de iure diuino expresso, licet sufficienter demonstretur esse de iure diuino virtuali, & interpretato, & ex consequentia necessaria deducto, ita quoque ex ipsorum opinione nullum desumi potest argumentum probabile ad ostendendum libertatem Ecclesiasticam non esse de iure diuino simpliciter si adtendatur ad alterum principium, traditionis, scilicet Apostolorum Dei ordinatione pronunciatæ. Etenim si hi doctissimi, & eorum sequaces quicunque alij ad hoc alterum principium mentem suam, & ingenium adhibuissent, certo certius est censendum, quod affirmatiue conclusissent, libertatem hanc Ecclesiasticam, de qua loquimur, esse non de solo iure humano, Pontificio, & Cæsareo, sed etiam de iure diuino quo ad causas etiam politicas, tam criminales, quam ciuiles: cum tot tantique Pontifices martyres, & confessores testificentur, constitutam esse Dei ordinatione, & præcepto, per traditionem Apostolorum, & Patrum promulgato: quibus aduersari ausi non fuissent vllo pacto absque manifestæ veritatis præiudicio. Et vt nullus ambigendi locus remaneat, de hac nostra Conclusione: Quod nimirum hæc immunitas Ecclesiastica ex traditione Apostolorum sit in Ecclesia introducta, regulam illam Augustini expedit huc afferre, qua certiss. cognosci potest aliquod dogma ex traditione Apostolorum proficisci; quam regulam ipse Augustinus in principio, cap. 24. lib. 4. contra donatistas ponit per hęc verba, dicens. Quod vniuersa tenet Ecclesia, nec Concilijs solū institutū, sed semper retentum, non nisi authoritate Apostolica traditum, rectissime creditur: hanc Augustini regulam, quam, viam, nominat Melchior Canus, de locis Theolog. lib. 3. cap. 4. sic per rationem superadductam declarat, Si consuetudinis cuiusquam diu in tota Ecclesia obseruatæ originem, & principium, nec ad Summos Pontifices, nec ad Concilia Episcoporum referre possumus, sed ea consuetudo ad Apostolorum vsque tempora retrotrahitur, conficitur plane illum ab Apostolis esse profectum. id ipsum aptatur totum immunitati Ecclesiasticæ, de qua differimus, nam immunitatem istam Ecclesiasti-

Relect. de eccl. pot. q. vlt. prop: 3: n: 3: 4. dist. 25. q. 2. ar. 2. cod: de rest. q. 15: pract. q. 31: ver: contra opin.

siasti-

fiasticam vniuersalis semper tenuit Ecclesia,& per consuetudinem in tota Ecclesia Catholica semper obseruata est: quæ siquidem quamuis à Summis Pontificibus,& Concilijs legatur instituta, nihilominus ipsius origo, atque principium non sistitur in decretis Pontificum solis, & Concilijs, sed euidentissime retrotrahitur vsque ad Apostolorum tempora, & viuam traditionem,vti constat ex ipsis testificationibus tam Conciliorum Generalium, quam etiam Summorum Pontificum.Et vt gradatim procedamus,vsque ad ipsos Apostolos: incipientes à nostro tempore. En Concilium Tridentinum,hanc Ecclesiasticam immunitatem non statuit in solis Canonicis sanctionibus,sed illam refert ad Dei ordinationem,scilicet factam ipsis Sanctis Apostolis, & ab eisdem promulgatam. Concilium item Lateranense sub Innocentio III.refert ad ius diuinum,dum dicit, quod laici nimis de iure diuino sibi vsurpant, &c. Ioannes Papa III. de Iustino Imperatore scribens ad vniuersos Episcopos per Germaniæ, & Galliæ Prouincias constitutos,refert,ad dispositionem cælestis ordinis:dicens. Si Imperator Catholicus est, &c. contra dispositionem cælestis ordinis nihil vsurpet. Simmacus in sexta synodo habita tempore Theodorici Regis de inuasoribus rerum Ecclesiasticarum, refert ad regulas Euangelicas,Propheticas, & Apostolicas. Leo Papa I.epistola 94. ad Episcopos intra Thraciam constitutos, refert ad iuris antiqui formulas ante omnes leges. Iulius Papæ I. in suis decretis, c. 36. Eandem immunitatem,refert, ad regulam informationis habitam in Ecclesia per Apostolum Petrum, inquiens (pro immunitatis conclusione præmissa) portemus onera omnium qui grauantur, quinimo hæc portat in nobis Beatus Petrus Apostolus,cuius vice fungimur legatione, & cuius regula informamur; Damasus Papa refert,ad Apostolorum,& Patrum traditionem. In Concilio Carthaginensi sub Syluestro I.celebrato,& ab eodem confirmato,cap. 9.refertur ad defensionem Ecclesiasticam,quæ incepit ab Apostolis. Melchiades Papa,& martyr,refert hanc immunitatem ad statutum à temporibus Apostolorum. Eusebius Papa I.refert ad obseruationem à tempore Apostolorum. Marcellus Papa,& martyr eam refert,tam ad definitionem Beati Clementis Papæ I.eum instruentibus Apostolis,quam ad ipsos Sanctos Apostolos,qui a Deo sibi traditã prædicauerunt,& docuerunt. Fabianus Papa,& martyr,refert eandem immunitatem ad Sanctos Apostolos, & eorum successores. Thelesphorus Papa,& martyr,refert,& ad legem Dei & Apostolorum,& prophetarum. Alexander Papa I.& martyr pariter & Anacletus, eandem referunt ad doctrinam Pauli Apostoli specialiter 1. ad cor.cap.6. Postremo: Clemens Papa I.& gloriosus martyr ipsam immunitatem Ecclesiasticam refert ad ipsum Apostolorum

Aposto-

Apostolum Petrum loquentem de secularibus omnibus, & plebe erga Episcopos. Ex supradictis omnibus necessario colligitur, & confirmatur, libertatem, & immunitatem Ecclesiasticam istam non esse simpliciter, & primò de solo iure humano Ecclesiastico, sed esse etiam de iure diuino, per verā, certam, atque perpetuam traditionem ab ipsis Sanctis Apostolis introductam, & declaratam à Deo sic eis ordinante.

CONCLVSIO SEXTA.

Opinio, atque sententia illorum Theologorum, & Canonistarum non aspernandæ, sed suspiciendæ authoritatis doctorum, dicentium simul, & asserentium immunitatem, seu libertatem Ecclesiasticam, tam personarum, quam etiam communium bonorum Deo oblatorum, non esse de iure diuino, expresso scilicet, in aliqua tam veteris quam noui testamenti authoritate exarato: nullum certe præiudicium inferre potest superioribus conclusionibus nostris, quæ ex principio traditionis Apostolicæ, concludunt eandem immunitatem esse de iure diuino: tum quia aliud principium est atque distinctum, traditio Apostolica: & aliud principium esse expressum Dei verbum, ad demonstrandum aliquid esse de iure diuino, vti in superiori conclusione positū est pro fundamento, ex ipsa Catholicæ Ecclesiæ disciplina: tum quia doctores tam Theologi quam Canonistę, qui docent non esse de iure diuino, scilicet expresso: Nō veniunt propterea arguendi, & multo minus de errore manifesto condemnandi, donec aliter ab Ecclesia Catholica fuerit determinatum: tum etiam, quia si sacræ scripturæ loca illa quę videntur immunitatem hanc constituere ad genuinam verborum significationem applicentur, secundum Doctorum etiam Catholicorum magnę authoritatis interpretationes, non adeo clare Conclusio comprobabitur pro immunitate hac Ecclesiastica, vt de iure diuino expresso: quod facile constare poterit percurrenti omni, & discutienti illa sacræ scripturę loca, quę in rem hanc solent à quibusdam doctoribus adduci, & vt in gratiam dubitationis enodandæ, loca specialiter percurramus, Eo tenore quo ipsi doctores pro sua comprobanda sententia percurrunt: exordium sit ab illa veteris testamenti authoritate, quæ habetur Genes 47. videlicet. *Ex eo tempore vsque in præsentem diem in vniuersa terra Aegypti Regibus quinta pars soluitur, & factum est quasi in legem, absque terra sacerdotali quæ libera ab hac conditione fuit.* Verba hæc, & si expresse afferant libertatem possessionum sacerdotalium a grauamine illius quintę partis, quæ de lege generali imposita fuit super bonis omnium secularium Aegypti, nihilominus minime constat esse pronunciatam de

ipsius Dei ordinatione, non enim apparet rationi iustæ consentaneum,cum omnia,quę à Deo sunt,iusta,& ęterna ratione sint ordinata;Quod Deus ipse sui summi honoris zelantissimus, sacerdotes illos honori Dei veri infensissimos, qui falsis Dijs, & Idolis sacrificia offerebant,populosque ad Idolatrandum inducebant,hac immunitate voluerit,& ordinauerit donari:quam non solum minime merebantur, sed potius maiori grauamine digni erant,in odium iustum Idololatrarũ ipsorum. apparet igitur tunc & ibi immunitas illa concessa ex quadam rationabili concurrente causa (eo, quia sacerdotes à populis pręcipuo honore afficiebantur)constituta ab ipso Ioseph,& pręsidente,& homine,ab ipso etiam Rege Idololatra,sacerdotes suos venerãte approbata,siue confirmata. Nec obstant illa verba,quę leguntur in cap. tributũ.23.q. 8. videlicet (domino ex tunc pronunciãte sacerdotes in omni gente liberos esse oportere,) quia in eo cap. tributum , quod ascribitur Vrbano Papę I. ab illis verbis pręcise (Quamuis autẽ) vsque ad finem:nõ sunt Summi Pontificis Vrbani,eo quia in tota epistola Vrbani, quę vnica est non reperitur quid tale,sed ipsius potius decretorum compilatoris Gratiani , & idcirco illa additio (domino ex tunc pronunciante)non videtur tanti facienda,vt inde authoritate Vrbani posset confirmari de ipsius Dei ordinatione tunc fuisse , & de iure diuino expresso . Vnde non adeo incongrue Dominicus Sothus,lib.4.sent.dist.25.q.2.art.2.& Concl.3.infert, quod ex illo facto quamuis conijci possit,quod in lege naturæ vbi Dei veri cultus vigebat,& radius ille fidei tunc reuelatę admonebat,sacerdotes institui, attamen immunitas sacerdotum,& eorum bonorum,a grauaminibus solo iure gentium fuit constituta,non autem iure diuino, vel speciali aliqua ex tunc habita Dei ordinatione.

Alter veteris testamenti sacrę scripturę locus,qui habetur 1. Esdrę 7.per illa verba expressa.*Vobis quoque notum facimus de diuersis sacerdotibus,& leuitis, & cantoribus & ianitoribus nathinæis , & ministris domus Dei huius,vt vectigal,& tributum,& annonas non habeatis potestatem imponendi super eos.* Verba hæc,vt iacent expresse iam continent libertatem,& immunitatem Ecclesiasticam illorum sacerdotum à soluendis vectigalibus,tributis,& similibus . Verum quia vt patet in tex:hęc exemptio non à Deo ipso facta legitur, neque de ipsius Dei speciali ordinatione , sed simpliciter ab ipso Rege Persarum Artaxerxe, concessa legitur Sacerdotibus , atque Leuitis Israelitici populi in gratiam ipsius Esdræ Sacerdotis Dei : sic enim habet a suo principio illud Regium priuilegium . *Artaxerxes Rex Regum , Esdræ sacerdoti scribæ legis Dei Doctissimo, salutem . A me decretum est* , &c. Vnde manifeste constat , quod verba illa specialis concessionis immunitatis à vectigali, tributo, & an-

& annona, sunt ipsius Regis, vt Principis sic deuoti, non autem ipsius Dei, vel de Dei speciali ordinatione prolata. Vnde ex isto quoque loco sacrę scripturę, clare colligitur immunitatē illā tunc fuisse solo iure humano Regis illius constitutam.

Tertius locus ex psal. 104. in illis Dei verbis. *Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari*. Verba autem, scilicet (Christos meos) vt constat ex contextu litteræ, dicta sunt peculiariter de Prophetis, & Principibus vnctis, per quæ nihil aliud explicatur, nisi quod Dei voluntas sit, quod nulla suis ministris irrogetur iniuria, eo quod atrocius crimen esset, quam si priuatæ cuilibet irrogaretur personę. comprobatur litteralis ac proprius hic sensus, ex illo 1. Reg. 2. vbi Dauid arguens iuuenem illū Amalechitā, qui nunciauerat mortē Saulis dixit ei. *Quare nō timuisti mittere manū tuā, vt occideres Christum domini?* & licet aliquo pacto verba possent ad personas omnes sacras applicari, tamen cū contineant prçceptū illud negatiuū, offensionē non irrogandā Ecclesiasticis, non apparet quonā modo possit detorqueri ad fauorē, & gratiā immunitatis, cū nulla fiat ibi mētio de administratione iustitiæ.

Quartus locus est sacræ scripturæ noui testamenti Matth. 17. Vbi dominus præueniens Petrum, qui fuerat interrogatus à ministris, qui didragma accipiebant, dixit illi. *Reges terræ à quibus accipiunt tributum, & censum à filijs suis an ab alienis?* & ille dixit, *ab alienis*; dixit illi Iesus. *ergo liberi sunt filij, &c.* Quibus verbis fit expressa mentio immunitatis filiorū Dei à solutione tributi & census; vbi nomine filiorum, non incongrue, sed ad litteram possent intelligi personæ omnes Ecclesiasticæ, quibus per illam domini nostri collectionem (*ergo liberi sunt filij*) videatur expresse pronunciata, ipsius Dei, & Domini authoritate immunitas, & exemptio clericorum omnium Ecclesiasticarum personarum à solutione Gabellarum, & similium grauaminum: & eo magis ipsas personas Ecclesiast. à cognitione iudiciali in causis ciuilibus, & criminalibus.

Veruntamen, quia locus hic Sacri Euangelij non ex communi Patrum, Theologorumque exponitur de filijs, acceptis pro clericis personisque Ecclesiasticis tanquam in Dei sortem datis, atque vocatis, vt in cap. cleros 21. dist. sed aliqui, vt sunt Diuus Bonauentura in 2. sen. dis. 44. a. 2. q. 2. quē sequitur Sot. in 4. dist. 25. q. 2. a. 2. hi dicunt nomine filiorum, etiam intelligi possunt, qui Apostolicam vitam secuti, statum paupertatis elegerunt. ex qua interpretatione, possent dici exempti de iure hoc diuino Euangelico à solutione tributi & vectigalium, omnes regulares tantum, qui nil proprium habent. Quamplures vero Patres, vt Chrisost. super Matth. cap. 17. homil. 54. Theophil. super eodem cap. Matthæi 17. Origenes eodem loco. Hieronymus pariter. Tostatus, Diuus Thomas

in lib. 2. sent.dist.44.art.2.q.2.interpretantur hunc Euangelij locum de sola persona ipsius Christi qui filius cælestis Regis est, ex quo de seipso concludit solum, quod nõ esset obligatus ad soluendum tributum. Ideo ex hoc Euangelij loco non potest desumi testimonium firmum quo immunitas personarum Ecclesiasticarum, & rerum, sit & dici debeat de iure diuino expresso. Quamobrem cum nullus alius sacræ scripturæ locus noui præsertim testamenti, qui aliquam præ se ferat verborum expressionem sit: Vnde in sensu genuino litteræ valeat significari, immunitatem & libertatem Ecclesiasticam, tam personarum, quam etiam rerum, esse de iure diuino expresso, horum doctorum sic adserta Conclusio posset ęquo iure tolerari sine Conclusionum nostrarum, & ipsius veritatis ostensæ, ac cõprobatæ vllo præiudicio. Etenim si adtendantur, vt conuenit: verba, conceptus, & rationes omnium illorum doctorum tam Theologorum, quam Canonistarum, qui negant immunitatem Ecclesiasticam esse de iure diuino, confitendum est libere, quod de solo iure diuino expresso dicunt, loquuntur, atque concludunt, non autem de iure diuino virtuali, per necessariam consequentiam deducto: de quo nostram sequentem statuemus Conclusionem. Ad quam statuendam ab ipsis Sanctissimis Pontificibus in præmissa serie recensitis, nos inducimur necessario eo, quod quamplures ipsorum, authoritates præsertim noui testamenti allegant crebro, ad demonstrandum eandem immunitatem Ecclesiasticarum personarum, esse Dei ordinatione, & pręcepto, & sic de iure diuino constitutam. qui siquidem Sanctissimi Pontifices (vt est opere pretium) non censendi sunt incassum, & ex animi leuitate, authoritates sacrę scripturę allegare, sed de industria, & de Spiritus sancti illustratione speciali, quę sacri Euangelij loca, & si non ita expresse de sui prima, ac naturali significatione illam significent, attamen virtualiter eandem re vera continent, & via necessarię deductionis exponunt. Vnde fit necessarium inferre, quod immunitas, seu libertas Ecclesiastica non solum sit dicenda de iure diuino, via, & principio traditionis Apostolorum, & Patrum promulgato, sed etiam via, atque principio ipsius verbi Dei in nouo testamento exarati suo virtualis continentię modo.

CONCLVSIO SEPTIMA.

IMmunitas, seu libertas Ecclesiastica tam personarum ministerio diuinorum addictarum, quam bonorum communium assignatorũ sustẽtationi ministrorũ: est & dici debet esse de iure diuino scripto, & si nõ expresso attamẽ virtuali, hoc est per necessariã consequentię naturalis collectionem deducto. pro cuius conclusionis exacta comprobatione, operepretium est impensius adnotare, quod

quod quidpiā esse, vel dici debere de iure diuino scripto, prima sui, & vniuersaliori distinctione: venit intelligēdum dupliciter, scilicet aut expresse, aut virtualiter per necessariam consequentiam deducto; illud autem intelligendū est, esse de iure diuino expresso, quod verbis in sacra scriptura ad litteram exaratis, tam veteris, quam noui testamenti, secundum naturalem ipsorum verborum fingnificationem exprimitur; virtualiter vero in iure diuino contineri intelligitur, illud quod ex eisdem sacrę scripturæ verbis de necessaria deducitur consequentia. exempla eorū quæ de iure diuino expresso dicuntur, hęc sunt: præceptum de Baptismo suscipiendo, & de forma eius seruanda, per illa Euangelij verba Ioan. 3. *Amen, Amen, dico vobis nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritusancto non potest introire in Regnum Dei*, & illa Matthęi vltimo *Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & filij, & spiritus Sancti.* de Eucharistia sumenda expressa verba sunt illa Io: 6. *Amen, Amen, dico vobis, nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, &c.* de pænitentiæ Sacramento clara sunt pariter verba illa Io: 20. *Accipite spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, &c.* exempla de iure diuino virtualiter contento sunt, præceptum de confessione peccatorum integre facienda sacerdoti, nam ex verbis supra dictis, *quorum remiseritis peccata remittuntur eis, &c.* quibus institutum est pęnitentiæ Sacramētum per necessariam deducendo consequentiam iuxta declarationem sacri Concilij Tridentini: Vniuersa Ecclesia semper intellexit institutā etiam esse à domino integram peccatorum confessionem, & omnibus post Baptismum lapsis iure diuino necessariam existere. Quam deductionem sic Patres efficiunt, quia Dominus Noster Iesus Christus ascensurus ad cœlos sacerdotes sui ipsius Vicarios reliquit, tanquam prę sides, & iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, &c. constat autem iudicium hoc incognita causa exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos de pœnis iniungendis seruare potuisse, si in genere dumtaxat, & non potius in specie, ac sigillatim sua ipsi peccata declarassent.

Est quoque magnopere animaduertendum. quod illa nimirum, quæ virtualiter esse pęrhibentur de iure diuino, per deductionem consequentiæ necessariæ, vlterius distngui possunt, ac diuidi in plures gradus, cū non semper in vno consequentię necessarię articulo terminentur, sed aliquod in primo, aliquod in secundo, aliquod in tertio, & quarto quoque gradu virtualem sibi vendicat deductionem, & continentiam: exempla eruuntnr ex ipsomet pœnitentiæ Sacramento superius exemplificato, ecce quomodo de iure expresso, vt dictū est habetur, Sacramenti huius diuina institutio per illa verba *quorum remiseritis &c.* quibus proprie expresse, atq. primo, & im:

& immediate Sacerdotes iure diuino inſtituti ſunt iudices peccatorum in foro conſcientiæ Sacramentali, & in primo gradu de virtuali continentia per deductionem neceſſariæ conſequentiæ, eodem diuino iure inſtituti intelliguntur, omnes tres pęnitentis peccatoris actus, ſcilicet contritio, confeſſio, & ſatiſfactio, qui cum in eodem Sacramento ſint loco materiæ ſub eadem inſtitutione diuina comprehendunrur, eo quod nec ſine ſufficienti contritione, nec ſine integra omnium peccatorum confeſſione, neque ſine ſatisfaciendi voluntate quiſquam capax erit eiuſdem Sacramenti. In ſecundo gradu continentiæ virtualis per neceſſariæ conſequentiæ deductionem ſub eodem iure diuino colligitur expreſſio circumſtantiarum illarum, quæ ſpeciem pccati mutant. vnde Patres in eodem loco ſubnectunt; Colligitur prętereа, etiam circumſtantias in confeſſione explicandas quę ſpeciem peccati mutant; quod ſine illis peccata ipſa neq. à pęnitētibus integre exponātur, nec iudicibus innoteſcunt. Et in tertio gradu, cum eadem iuris diuini deductiua qualitate continetur diligens diſcuſſio propriæ conſcientiæ: nam vt in eodem loco ſacri Concilij habetur, poſtquam quiſque diligentius ſe diſcuſſerit &c. Ea peccata confiteatur quibus, ſe dominum, & Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerit. Quamobrem diligens conſcientiæ diſcuſſio ſub eodem iure diuino comprąhenditur, in vltimo tamen ſuæ neceſſarię conſequentiæ, & virtuali gradu, quorū ſiquidem graduum nullus eſt, qui extra eiuſdem diuini iuris terminos reperiatur; licet inter eoſdem ſecundum priorem, & poſteriorem continentiam virtualem, & neceſſariæ conſequentię deductionem ordo intercedat. His itaque pręmiſſis, & prænotatis, facillimū erit de locis ſacræ Euāgelicæ ſcripturæ expreſſis, immunitatem Eccleſiaſticam omnem per ſuos pariter gradus, virtualis continentiæ, & deductionis neceſſariæ conſequentiæ, in proſpectu euidēter afferre. Agite nūc igitur loca ſacrę Euangelicæ ſcripturæ in medium afferamus, in quibus ius ipſum diuinum expreſſe continetur; vnde de eodem virtualiter, hoc eſt, per conſequentiæ neceſsariæ deductionem euidenter oſtendatur, immunitatem Eccſeſialticam hanc eſſe, & dici de iure diuino debere. & ne me adiuentorem iactem, eadem dico eſſe loca, quæ tā Alexander Papa I. quam Concilium Carthaginenſe III. in hunc eundem effectum allegant comprobandum. Primus locus eſt ille illuſtrisſimus, ac per omnes ſacros Canones replicatiſſimus Matt. 16. *Tu es Petrus, & ſuper banc petram ædificabo Eccleſiam meam &c.* quē locum Alexander I. allegat, vt in cap. Relatum. 11. q. 1. refertur à Gratiano. locus alter eſt ille qui 1 ad Cor: 6. habetur ſcilicet *Audet aliquis veſtrum babens negotium aduerſus alterum iudicari apud iniquos, & non apud Sanctos, &c.* quem etiam locum idem Alexander in

der in eodem loco insinuat ad eundem effectum per illa sua verba. Sacerdotes Dei ad iudices publicos accusare præsumant cum magis Apostolus, Christianorum causas ad Ecclesias deferri, & ibidem terminari præcipiat. Quem etiam Apostoli locum Patres in Concilio Chartaginensi tertio ; & transumitur eadem causa, & q. in cap. placuit 2. ad eandem immunitatem comprobandam personarum Ecclesiasticarum, allegant per illa sua ibidem consimilia verba. Siquidem ad eligendos iudices inique de Ecclesiæ consortio iudicat, qui de uniuersa Ecclesia male sentiendo, de iudicio seculari poscit auxilium: cum priuatorum etiam causas Apostolus ad Ecclesiam deferri, atque ibidem determinari præcipiat. Tertius locus est frequentissime à pluribus Pontificibus adductus. Matth. 10. *Non est discipulus super Magistrum*, & ad Rom. 14. *tu quis es qui iudicas alienum seruum? domino suo stat, aut cadit.*

Si igitur tam Alexander Papa I. quam Patres Concilij hæc Euangelicæ scripturæ loca ad comprobandum, Ecclesiasticarum personarũ immunitatẽ esse plusquã de iure humano, & certe diuino adducunt, & eadem quoq. nos ad eadem comprobationem perficiendam oportet adducere, sicuti & adducimus. Et primo locum illum Matth. 16. *Tu es Petrus &c.* cui comparia Euangelij loca adduplicantur, puta illud Matthæi 18. *si Ecclesiam non audierit sit tibi, sicut ethnicus, & publicanus, Amen Amen dico vobis quæcunque alligaueritis &c.* Et illud Ioannis 21. *Pasce oues meas*, Nam hæc tria sacri Euangelij loca in vnum pariter coaptat Ioannes Driedonius li 2. de libertate Christiana cap. 2. ex quibus deducendo comprobat omnem immunitatem Ecclesiasticam esse de iure diuino. Agite nunc, per necessariam suam consequentiam, deductionem formemus secundum suos deductionis gradus. Ecce in illis sacri Euangelij verbis; *Tu es Petrus, & super hanc petram, &c. Si Ecclesiam non audierit, & Pasce oues meas*, vniuersa Ecclesia semper intellexit, expresse ab ipso Deo, & Domino Nostro Iesu Christo institutam esse, & vere collatam Petro eius primo Vicario, & succesoribus illius summis Romanis Pontificibus, potestatem summã Ecclesiasticã, super omnes Christi fideles absq; discrimine, tam clericos quam laicos, tam Principes quam populares, vt in cap. solitæ. de maiorit. & in constit. vnam sanctam. eodem tit. & in cap. duo sunt. 96. dist. & hoc, ad finem consecutionis vitę ęternę. & vt integre, & sine impedimento conseruetur diuinus cultus, qui vero Deo debetur ab omnibus Christifidelibus: & hic est principalis gradus, nempe potestas Ecclesiastica, ad finem conseruãdi cultus diuini de iure diuino expresso, ab ipso Deo immediate collata Summo Pontifici Romano, secundum suam super omnes eminentiam, per illa verba, *Pasce oues meas*. & consequenter alijs omnibus

bus Episcopis per vniuersas particulares mundi Ecclesias in sua specialitate. Et cum in eodem loco diuinitus datæ sint duæ claues Regni cœlorum, hoc est regni Ecclesiæ: non vna solum, sed duæ, vt vna sit, & dicatur clauis scientiæ, quæ est authoritas iudicialiter cognoscendi inter lepram, & non leprã, & id quidem tã in interiori quam exteriori foro. Altera vero sit clauis potestatis per quam secundum conditionẽ tribunalis tam interioris, qam exterioris, ex actis iudicialiter cognitis Pontifex soluit, vel ligat, absoluit, vel condemnat pęnitentes, vel impenitentes secundum peccatorum varietates quas audiuit. Sub hac clauis authoritate, necessario continentur omnia pastoralis curæ officia in disponendis, & ordinandis Ecclesiæ ministris ad sua munia, & officia Ecclesiastica, ad curam Episcopalem, & Parochialem, & ad disponenda omnia quæ spectant ad formam, & conseruationem diuini cultus, & fidei Christianæ protectum, custodiam, & augmentum. Ecce quonam pacto per hanc necessariam consequentiam, & deductionem, ab eodem fonte iuris diuini expressi, emanat institutio tribunalis Ecclesiastici, ministrorum Ecclesiasticorum, ordinatio, assumptio, & ab alijs secularibus distinctio. Et hic est primus gradus diuini eiusdem iuris per necessariam consequentiam deducti, in quo constituitur tribunal Ecclesiasticum, & Ecclesiastici ministri tam causarum, quam seruientes, & ministrantes ad diuinum cultum.

Item quoniam qualibet iuris cuiuscunque dispositio sic debet intelligi, vt nulla sequi possit absurditas, scandalum, vel inconueniens; & absurda nimium esset confusio si Episcopus, qui Principes habet in spiritualibus iudicare, ab ipsis in secularibus vicissim iudicaretur; ex quo magnum insurgeret scandalum, & inconueniens. Quia etiam omnes aliæ personæ Ecclesiasticæ in ministerium diuini cultus assumptæ, non possent suo muneri, vt oportet satisfacere, si ad iudicia secularia euocarentur, iuxta illud Apostoli 2. ad Thim. 2. *Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus*. hinc ex eodem diuino iure deducitur de necessaria consequentia, vt tam Prælati quam omnes alij clerici, Ecclesiasticæque personæ diuinis ministerijs, atque seruitijs mancipati, à iurisdictione Principum secularium sint exempti, vt omnes causæ emergentes circa ipsas personas Ecclesiasticas, ad iudices eiusdem tribunalis Ecclesiastici referantur, & ab eis terminentur, sicuti tam Alexãder Papa I. quam concilium Carthaginense III. colligunt ex verbis illis Apostoli 1. ad cor. 6. *Audet aliquis vestrũ habens negocium aduersus alterũ iudicari apud iniquos, & nõ apud sanctos, &c.* Diuinę huius ordinationis, & legis per necessariã collectionem, persentiens vim, Magnus Constantinus Imperator, vt refert Ruffinus lib. 1. Ecclesiasticæ historiæ, & transumit Gratianus 11. q. 1. c. continua: Cum Episcopi,

qui

qui conuenerant ad Nicęnam synodum obtulissent ei libellos cau sarum,& querelarum,quas alij aduersus alios habebant,conuocatis illis omnibus dixit. Deus vos constituit sacerdotes,& potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & ideo nos à vobis recte iudicamur,vos autē iudicari ab hominibus non potestis.hæc siquidem Imperator, vt veri, & iusti suadet ratio non ex suo sensu expressa, vel de sola animi sui deuotione, ac reuerentia fatus est, sed à uiris sanctiss.& sapientiss.eius tēporis instructus de hoc ipso diuino iure per necessariam, vt dictum est consequentiam deducto vti nos in superioribus abunde explicauimus. Et hic est secundus iuris diuini istius deductionis gradus.

Ad hæc,vt omnes docent,& asserunt doctores ideo Reges à subditis suis iuste tributa,& vectigalia recipiunt,quia administrationis Reipublicæ perferunt labores, atqui clerici,Ecclesiasticæque cæteræ personæ non minores labores perdurant in administrandis sacris,seruitijsque diuino cultui necessarijs,ergo æqua iuris fit recompensatio,vt tributa,& vectigalia ab eis non exigantur, quia etiam ipsis Ecclesiasticis ministris, & omnibus Dei seruitio dedicatis de iure diuino debetur sustentatio de bonis temporalibus,secundum illud Apostoli 1. ad cor 9. *Si nos vobis spiritualia seminauimus,magnum est si nos carnalia vestra metamus?* Item, *ita & Dominus ordinauit ijs qui Euangelium annunciant de Euangelio viuere*, sed bona temporalia ad sustentationem necessaria,in iure dicuntur esse propria hominis vita:glossa in l.aduocati C.de aduo:diuer.iud.ideirco ex necessaria deducitur consequentia.quemadmodum personæ Ecclesiasticę diuino hoc iure sunt à iurisdictione Principum secularium exemptæ,ita & eodem iure sic deducto eorum bona suæ sustentationi destinata,sunt ab omnibus tributis, vectigalibus,alijsque similibus secularibus grauaminibus libera. & hic est gradus tertius diuini huius iuris per necessariā consequentiam deducti.

Ecce quomodo clarissime proponuntur quatuor gradus eiusdem iuris diuini, vnde comprobatur esse de eodem iure omnem libertatem Ecclesiasticam,quę in Canonicis sanctionibus specificata reperitur,ad instar quatuor quoque graduum iuris diuini quo Sacramentum penitentię est diuinitus institutum,ex quo tres alij gradus per necesśarias suas cōsequentias deductiue sub eodem iure contineri declarantur. Etenim quemadmodum ipsum penitentię Sacramentum in se consideratum de diuino iure expresśo esse ostenditur in suo primo, ac principali constitutionis gradu ex verbis illis Euang:Io: 20. *Quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt*; ita de iure diuino expresśo,in suo quoque principali gradu ostenditur esse potestas Ecclesiastica ab ipso Deo, & Domino Nostro Iesu Christo immediate instituta in

tur Matt. 7. *Quæcunq. vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis.* alterum negatiuum, illud quod habetur Thob. 4 *Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias*. ex his principijs in primo consequentię gradu, collocantur omnia præcepta decalogi, quę con scripta sunt in secunda tabula: ex illo namque primo principio affirmatiuo. *Quæcunque vultis, vt faciant vobis, &c.* Ex sua naturaliter consequente deductione, statuitur in hoc primo gradu præceptum speciale: honora patrẽ tuũ, & matrem tuã. nam ex eo, quod velles à filijs tuis te honorari, naturaliter tanquã per se nota infertur cõclusio, quod tu debeas patres tuos honorare. Et ex illo altero negatiuo principio. *Quod ab alijs oderis fieri tibi, &c.* subsumitur statim ex necessaria cõsequẽtia, quod dũ nolles ab alijs lædi in persona, vel in bonis, colliguntur præcepta illa specialia. *Non occides, non furtum facies, non adulterabis, non falsum dices testimonium.* In secundo deductionis gradu, collocatur illud, quod habetur Leuit. 19. *Coram cano capite consurge, & honora personam senis*: quia hoc nõ est ita notũ sicut debitum honorandi parentes, illud quoque in hoc secundo gradu collocatur, quod habetur in Euangelio Matth 5. *Qui autem dixerit fratri suo fatue reus erit gehennæ ignis*: In tertio deductionis gradu, statuuntur præcepta primæ tabulæ Exodi 20. *Non habebis Deos alienos corã me, non facias tibi sculptile nõ assumes nomen domini Dei tui in uanum*. Nec, quis miretur præcepta hæc primæ tabulæ collocari in gradu tertio, quia deductio hæc quæ ex primis fit principijs non concernit præceptorum dignitatem, sed distantiam à principijs, quæ præcepta, licet sint dignissima, & elegantiora perhibentur tamen esse à principijs naturæ, & ad sui collectionem indigent subtiliori indagatione, & egent instructione diuina, in quarto aũt gradu constituuntur actus omnium virtutum, de quibus omnibus, vt communissima Theologorũ habet, præceptũ de eadẽ lege naturæ à Deo nobis inditum est, cum omnes virtutes spectent ad iustitiam generalem, tanquam species ad suum genus. hanc gradationem moralium omnium præceptorum doctissime tradit S. Thom. 1. 2. q. 100. art. 1. quam extendit Sotus de iustitia, & iure lib. 2. q. 3. ar. 1.

Sicut igitur omnia præcepta moralia secundum suos distinctos consequentiæ naturalis gradus deducuntur ab eisdem principijs primis legis naturalis, & ad eandem naturalem legem essentialiter spectare dicuntur; ita asserendum est, omnes gradus immunitatis, & libertatis Ecclesiasticę ex naturali deductione collectos ab eodẽ iure diuino quo expresse potestas eadem est instituta, proficisci, & contineri: Hunc nanq. deductionis ordinẽ, Patres Concilij Trid. insinuare perhibentur per illa sua fœcundissima verba sapientissime exarata, nec semel à nobis recensita, Videlicet. Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum immunitatem, Dei ordinatione, &

Canonicis sanctionibus constitutam. Nam dum primo dicunt (Dei ordinatione) omnem diuini iuris de ipsa Ecclesiastica pot. expressam, atque virtualem continentiam insinuant: & dum subnectunt, (& canonicis sanctionibus constitutam) omnes gradus qui ad idem ius diuinum reducuntur, & ab eodem de necessaria consequentia deducuntur, specificationemque in sacris Canonibus effectam desi gnant. nam omnes sacri Canones, qui rem hanc continent, si rectę considerationis trutina perpendantur, & ad authoritates Sancti Euangelij in Concilijs generalibus, & decretis Pontificum in illum effectum allegatas limpido intelligentiæ oculo applicentur; nihil aliud certo certius efficere in re hac comperientur, nisi quod immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam, tam personarum, quam etiam rerum per se specificant de ipsius Dei voluntate, & ordinatione prius constitutam.

Ex altero sacræ scripturæ noui testamenti loco, scilicet 1. ad Corint. 6. ubi Apost. dicit. *Audet aliquis vestrū habens negociū aduersus alterū, iudicari apud iniquos, & non apud sanctos. An nescitis quoniam, &c. Itē nescitis quoniā angelos iudicabimus, quanto magis secularia?* quo siquidē Dei verbo Paulus, argumento sumpto per locū à maiori, doctrinā tradit expressam diuini iuris, ex quo deducitur, quod causæ Christianorum non debeant deferri ad iudices infideles, quando scilicet ipsi fideles non viuunt sub imperio infideliū Principū, neque tunc ab ipsis vocati, vt conueniant ad tribunal, & forū ipsorū, sed solummodo, ad fideles, qui virtute sacri baptismatis ab Apostolo omnes dicuntur Sancti, & specialiter ad sacerdotes, qui hic ab Apostolo ob sacerdotalem dignitatē modo specialiori, & eminentiori appellantur Sancti: ex quo loco tanquam Dei verbo sic expresso de sua virtuali, & vera continentia per eandem formatam rationem argumenti à maiori negatiue, quod necessario semper concludit in omni facultate: Deducitur per suam necessariam consequentiam, quod quemadmodum causæ Christianorum secularū nō possunt iuste deferri ad iudices infideles, sed possunt licite deferri ad sacerdotes qui digniori modo dicūtur Sancti, vt Anacletus Papa dixit, omnis oppressus, libere, si voluerit sacerdotum appellet iudiciū & à nullo prohibeatur, sed ab his fulciatur, & liberetur, & audiatur cap. Omnis oppressus. 2. q. 6. ita & causæ sacerdotum, & aliarum Ecclesiasticarum personarum de eodem diuino iure non possunt iuste deferri ad iudices seculares, cum sint distincti, & alieni fori, & diuersæ conuersationis, ita vt laici à priscis illis temporibus dicti, & appellati sint seculares, hoc est prophanam conuersationem seculi sectantes, & clerici a diuerso dicti, & appellati fuerint sancti, ob conuersationem, & vitam sanctam, ad quam sunt à Deo vocati. Hanc deductionem, & consequentiam iudicatunt

runt esse necessariam Patres antiquissimi, qui locum istum Apostoli ad hanc Ecclesiasticam immunitatem ex Dei verbo comprobandam allegarunt, vt superius recensitum est, num. 4. Alexander I. & Patres Concilij Carthaginensis III. vt superius num. 18 dicentes eadem quasi verba tam Alexander quam etiam Patres Concilij, puta, cum magis Apostolus Christianorum, seu priuatorum causas ad Ecclesias deferri, & ibi terminari pręcipiat. Et eo magis consequentiam hanc ex his verbis Apostoli necessariam omnino iudicarunt prędicti Patres, vt euitarent inconueniens, & absurdum illud, quod Clemens ex Petro dixerat. Nihil enim iniustius, & inhonestius est quam filios patribus rebelles, & laicos doctoribus, & magistris inobedientes, vel proteruos existere. Quod quidē absurdum certissime tunc consequeretur, quādo sacerdotes, & sacrę alię personę à laicis iudicarentur: nam argumentum ab absurdo euitando ad interpretationem cuiuscunque dispositionis vrgentissimum est, & semper concludens necessario, de quo in sequenti Conclusione, tanquam in suo opportuniori loco largius differemus agentes de ratione, quę desumitur ab inconuenienti, & absurdo euitando cum adductione consimilis testificationis habitę per Gregorium Papam VII. Ex hoc igitur Apostoli loco. 1. ad Corinth. 6. de virtuali continentia per necessariam consequentiam constituta declaratur eodē diuino iure personarū Ecclesiasticarum immunitas in omnibus causis tam ciuilibus, quam criminalibus à Principum secularium iurisdictione.

Alius sacrę Euangelicę scripturę locus est apud Matthæum 10. quem locum ad hunc effectum demonstrandi immunitatem hanc esse de iure diuino ex Dei ordinatione, allegant Patres Ecclesiæ Catholicæ vti Clemens Papa I. Thelesphorus, Pius I. Fabianus I. Iulius I. Gregorius I. &c. qui omnes ad hanc libertatem Ecclesiasticam comprobandam de iure diuino eadem Domini nostri allegant verba, scilicet. *Non est discipulus super magistrum*. Per hæc verba dominus, & Deus noster veluti argumēti maiorē affert propositionē ex ipsa ratione naturali, quæ dependet à veritate, quæ in Deo est: videlicet, quod discipulus cum egeat in addiscendo magistri ope, & opera, & oporteat ad discentem credere, scilicet magistro eum docenti nullo pacto debet, aut potest super eundem se docentem magistrum habere aliquam ad docendum authoritatem, quia omnis doctrina, quæ proficisci debet ex ore magistri, & omnis dependens disciplina, quę suscipitur in aure discipuli, fit ex præexistenti cognitione ex principijs scilicet, quæ ipse magister assumit & proponit, vt discipulus ipse exordium capiat addiscendi: tunc consequens est, quod & veritas rationis naturalis exigit ex sua ipsa natura, vt discipulus qui sub magistro compositus est ipsa ordinante

nante natura nunquam possit se extollere, adeo vt componatur super suum magistrum, scilicet primo in eodem genere doctrinę, & disciplinæ. Vnde concluditur, quod per hęc ipsa domini verba, scilicet. *Non est discipulus super magistrum*. de ipso iure diuino naturali expresso sicuti discipulus non potest docere magistrum, ita secularis subditus Episcopo, & sacerdoti non potest in eodem genere doctrinæ, scilicet spiritualis, eandem exercere actionem ergà Episcopum, & sacerdotem. Vnde hac eadem ratione compulsi sunt authores illi qui immunitatem Ecclesiasticam à iurisdictione principum secularium abnegant esse de iure diuino, dicere, & asserere, quod in actionibus spiritualibus concernentibus salutem animarũ, Principes de ipso iure diuino sic sũt subiecti, vt nullo modo præpositi: ex quibus ante Nauar. sunt Franciscus à Victoria, Dominicus Sotus Ioannes de Medina, Didacus Couar. Verum enimuero ad euitandam confusionem tribunalium, & fororũ; quia ordo rationis, & veritatis naturalis peruerteretur, si ille qui Magister est in reb. principaliorib. scilicet spiritualib. euaderet discipulus in rebus vilibus, secundarijs, & tẽporalibus; ideo de eodem iure diuino naturali, per eadem verba Euangelij expresso, scilicet: *Non est discipulus super magistrum*: de necessaria consequentia deducitur, quod magister in spiritualibus, qui est Episcopus, & sacerdos nõ potest fieri discipulus in tẽporalib. sub magisterio scilicet, seu potestate secularium, quam deductionem per clariora, & vrgentiora verba declarauit Iulius Papa I. vt superius in serie num. 10. dicens, Sicut maior non potest à minore iudicari, ita nec obligari, quia rarum est omne, quod magnũ est: quod quidem inconueniens ipsa naturalis ratio recusat. & hic est sensus secundarius, & interpretatus verborum Domini, *Non est discipulus super magistrum*, videlicet ad litteram iuris diuini expressi. Hæc verba important primo superioritatem in spiritualibus actionibus concernentibus salutem animarum, & de virtuali continentia per deductionem necessariæ consequentiæ, important insimul immunitatem à potestate seculari in causis temporalibus, vt nullo prorsus pacto sacerdotes, qui magistri sunt secularium possint esse, sub eorum potestate constituti. Hanc eandem virtualem continentiam per necessariam deductionem sibi vendicant verba illa Apostoli ad Rom. 14. *Tu quis es, qui iudicas alienum seruum Domino suo stat, aut cadit*: nam, & si sensus expressus, intentus principaliter à Paulo sit præcipere ex parte Dei, seu declarare Dei præceptum de non iudicando fratrem fidelem iudicio temerario, Videlicet, si quis nesciens necessitatem illius qui nõ ieiunat, non debeat illum trãsgressionis præcepti iudicare, iuxta illud Matt. 7. *Nolite iudicare, & non iudicabimini*. Nihilominus Apostolus assumit sententiam iuris communis naturalis, quo pro-

commen. de iudic. not. 3.

h.be-

hibetur alicui iudicare illũ qui sibi subditus nõ est,ita hæc eadem Apost. verba vi cuiusdam similitudinis,& analogiæ applicantur recte ad probandum,quod sacerdotes,& personæ Ecclesiasticæ non debeant in causis euenientibus iudicari à iudicibus secularibus, eo quia personæ Ecclesiasticæ sunt virtute ministerij sacri effecti speciales serui ipsius Dei,& ideo non possunt legitime iudicari nisi ab ipso Deo,& ab eo cui Deus commiserit, qui est Summus Pontifex,& loci Episcopus: quod enim Apostolus hanc suam sententiam desumat à iure generali naturæ quo prohibetur aliquis iudicari nisi à suo superiori,docet D.Thomas super eodem cap.dicens requiritur enim in iudicante authoritas secundum illud Exodi 2. *Quis constituit te Principem,& iudicem super nos?* & illud Lucæ 12. *Quis me constituit iudicem,aut diuisorem super vos?* sed dicendum est, quod in tantum hominis iudicium licitum est,in quantum agitur authoritate diuinitus concessa; si quis vero velit sibi vsurpare iudicium super ea quæ non sunt ei diuinitus concessa ad iudicandum,est iudicium temerarium:sicut si quis iudex delegatus à Papa vellet in iudicando transgredi mandati fines:Deus enim solum sibi reseruauit iudicare occulta,hæc ibi Thom.Quia vero personæ Ecclesiasticæ sunt specialiter assumptæ in seruitium Dei, & effecti specialiter Dei serui,ideo Sanctissimi Pontifices Clemens,&c. Hæc Apostoli verba æquo iure per proportionem,& similitudinem serui, & subditi applicant rectissime ad comprobandam immunitatem, & libertatem Ecclesiasticarum personarum à potestate iudicum secularium cum ipsas sibi soli iudicandas reseruauerit Deus:iuxta illud Prophetæ. *Deus stetit in Synagoga deorum, in medio autem Deos diiudicat (seu) discernit*: Quam psal.81. authoritatem ad eandem libertatem Ecclesiasticam comprobandam diuino iure,seu saltem modo virtuali,& interpretato allegauit Constantinus Augustus in Concilio Niceno. In commẽt. super oẽs epist. Pauli.

CONCLVSIO OCTAVA.

Sanctissimi Pontifices,gloriosissimique martyres,& confessores non solum autoritates ex sacro Euangelio allegant ad comprobandam immunitatem Ecclesiasticam, sed etiam ex ipsis sacræ scripturæ autoritatibus rationes desumunt, & ad eundem adducunt effectum; quas rationes pro veritate huc abundantius stabilienda,vt nemo vlterius aduersus audeat quicquam dicere, nec dubitare; in medium afferre deliberauimus,& in formam quasi argumentorũ compositas extendere: Et ne delicatiori nimiũ iusto,superflua appareat hæc nostra cõclusio, eo quod putet non rationibus, sed autoritatibus in his comprobandis vti oportere solum

modo

modo, tā ipsorū Pontificū, quā sacræ scripturæ, sicuti Deo gratias iam ad huc ex his principijs duobus videtur completum esse negocium, non pigebit hunc delicatum lectorem admonere: quod quando ex argumento legis proceditur in dubitationibus, quę exoriuntur in ipsa lege, recurrendum est ad rationem; nam vt iure consulti omnes docent, ipsa lex recipit interpretationem, aut ampliationem etiam restrictiuam, ab ipsa ratione posita, seu scripta in lege, & non solum dicunt procedere, quando ratio est expressa in lege, Canone, vel statuto, sed etiam quando vnica tantum coniecturari potest, ita DD. communiter in l. non dubium ff. solut. matr. eo quia ratio legis, est anima legis; vnde sicut anima dominatur corpori, ita ratio legis, vel Canonis, dominatur verbis. quinimo videmus Paulum Apostolum in suis epistolis ad aduersarios cōuincendos passim nō solum vti scripturarum testimonijs, verum etiam naturalibus rationibus, & vt vnicum exemplum, sit satis, quod legimus act: 14. cum sacerdos, & Populus Paulo, & Barnabæ sacrificare vellent, quod erat naturæ, & rationi contrarium, naturali etiam ipsi ratione vtentes contradixerunt dicentes eis: *Viri quid hæc facitis, & nos mortales sumus similes vobis homines annunciantes vobis conuerti ab his vanis in Deum viuum, qui fecit cælum, & terram mare, & omnia quæ in eis sunt. &c.* Rationes igitur conuenit exponere etiam ad conprobandum immunitatem Ecclesiasticam esse de iure diuino, eo quia & ipsi sanctissimi Pontifices, gloriosissimique martyres Domini non contenti; testificationibus suis, quæ satis certe essent, & sacræ scripturæ authoritates: adducere voluerunt, & rationes naturales exipsis scripturis eductas ad maiorem comprobationem in medium affere studuerunt.

Prima igitur ratio est & vrgentissima, quā affert, & adducit Clemens I. ex Petro, ab inconuenienti, & absurdo omnino euitando, per illa verba, videlicet. Nihil enim iniustius, & inhonestius est, quam filios patribus rebelles & laicos doctoribus, seu discipulos magistris inobedientes, vel proteruos existere. his verbis Clemens dicit & docet, absurudum esse (quod & garauioribus titulis appellat, iniustius, & inhonestius) si laici, sacerdotibus non obtemperarent, quod absurdum certissime tunc consequeretur, & existeret, quando sacerdotes, & aliæ sacræ personæ à laicis tanquā a superioribus, & in eis potestatem habentibus iudicarentur: nimis vtiq. de honestate dignitatis sacerdotalis detraheretur, si Episcopus qui in spiritualibus iudicat prætorem; ipse e diuerso à prætore in temporalibus iudicaretur, quia magna fieret confusio potestatum, fororum, & gnbernationis publicæ, cum certissimo & summo christianorum omnium scandalo. quod animaduertens Franciscus à Victoria relec: de potestate Ecclesiæ quæst. Vtrum

Eccle-

Ecclesiastici sint exempti a potestate ciuili, propos. 5. coactus est dicere; videtur necesarium ad administrationem rerum spiritualiũ quod personæ Ecclesiasticę sint exemptæ à iudicio ciuili; quod autem sit necessaria talis exemptio patet, quia si ministri Ecclesiæ possent trahi ad iudicium seculare, possent auocari à ministerio Ecclesiæ, & non possent commode vacare officio suo. hæc ibi Victoria, vt tale absurdum confusionis fororũ remoueret. Id ipsum, & clarius docet Dominicus e Soto dicens, absurda enim esset, & nimia confusio si Episcopi, qui Principes in spiritualibus habent iudicare ab ipsis secularibus iudicarentur: plurimum enim inde Ecclesiastica authoritas tum obscuritatis, tum detrimenti contraheret. qua vtique de causa Apost. 1. Cor. 6. Christianos interdictos curauit, ne apud ethnicos causas suas tractarent: hæc Sotus. vt igitur hoc maximum inconueniens, & absurdum remouendum à foro Ecclesiastico iudicaretur. Clemens, seu Petrus per Clementem dixit verba illa. Nihil iniustius, & inhonestius est, &c. ab illo antiquissimo tempore exorientis Ecclesiæ. Suprà nu. 1.

Ratio autem, & argumentum ab absurdo euitando ad interpretationem cuiuscunque dispositionis est vrgentissimum, & semper concludens necessario, quinimo vt Panh. docet in c. iniustũ, de rer. perm. etiam si nulla allegetur authoritas, talis ratio ab absurdo euitando de necessitate Conclusionem suam conficit: quia argumentum hoc sumitur a discretione naturali, & ideo pro euitanda absurditate, restringenda est omnis iuris quæcunque dispositio. tex. pro hac veritate clarus, & notus habetur in l. 2. C. de noxa. act. & in l. vt gradatim, §. 1. ff. de muneribus. per vim ergo argumenti ab absurdo euitando, de necessitate concluditur, quod cum de iure diuino scripto atque expresso, Episcopi, & sacerdotes, & Ministri Sacramentorum sint à Deo constituti magistri, atque doctores in rebus concernentibus salutem animarum, omnium Christianorum tam popularium, quam etiam Principum, de eodem diuino iure virtuali, & per necessariam consequentiam deducto, Omnes Episcopi, sacerdotes, & Ecclesiasticæ personę sunt immunes, & liberæ ab omni subiectione Principum secularium quorumcunque, quia secus absurdum, & vt Clemens inquit ex Petro iniustum, & inhonestum cõsequeretur, quod impossibile est concessu in lege, & pręceptis Dei, qui prima summa, & increata est rectitudo. In huius vrgentissimæ rationis corroborationem Gregorius Papa VII in epistola ad Hermannum Metensem Episcopum, vt superius, num. 37. suo loco recensuimus, admiratus Principum secularium ausus contra diuinam hanc rectissimã ordinationem de immunitate sacerdotum, exclamat dicens: Quis dubitet sacerdotes Christi, Regum, Principum, omniumque fidelium patres, & magi-

ftros censeri? nonne miserabilis insaniæ esse cognoscitur si filius patrem, discipulus magistrum sibi conetur subiugare,& iniquis obligationibus illum suæ potestati subijcere? Quod enim Clemeus dixit iniustum, & inhonestum,Gregorius dixit esse miserabilem insaniam,quod in lege,& ordinatione diuina admittere summa blasphemia est.

Secunda ratio sumitur specialius ab Episcoporum, & sacerdotum magisterio,quo funguntur super omnes fideles tam Principes quam populares.hanc rationē proponit Clemens Papa I.in epistola 3.ad omnes Episcopos dicens.Sacerdotes legatione Dei funguntur,& omnes tam Principes,quam populos instruunt:huic propositioni, suam affert Thelesphorus Papa consequentiam in epistola ad omnes fideles dicens: quia à quibus se,dum populus benedici, saluari, & instrui cupit, nullatenus debet eos arguere, nec vulgus in eorum accusatione suscipi, populus enim ab eis docendus est,& corripiendus,non ipsi ab eo, quia non est discipulus super magistrum. Et obiectioni quæ fieret in casu quando sacerdotes peccauerint. Respondet,atque concludit Pontianus Papa epistola ad Felicem Succribonum hoc pacto dicens. Hi ergo si forte ceciderint à fidelibus sunt subleuādi,& portādi,si peccauerint a reliquis arguuntur sacerdotibus,sed à Summis Pontificibus constringuntur,& non à secularibus;Conclusionem istius irrefragabilis argumenti confirmat Sanctus Ciprianus epistola 6.ad Magnum l.1. dicens,Cuilibet seculari tam Principi,quam populari. Tu autem ouis es,noli discutere pastorem, ne eius quoque criminis reus tenearis, noli te iudicem Dei constituere, & Christi, qui dicit ad Apostolos,& per hoc ad omnes præpositos,qui vicaria illis ordinatione succedunt,qui vos audit me audit,& qui me audit audit eum,qui misit me. Vnde enim hæreses,& schismata oborta sunt, & oriuntur, nisi dum Episcopus qui vnus est, & Ecclesiæ præest,superba quorundam præsumptione contemnitur, & homo, Dei dignatione honoratus,ab indignis hominibus iudicatur?

Sup.nu.6:

Sup.n.10.

Hac vtique ratione sumpta à magisterio sacerdotum super omnes fideles,quæ nimirum fundatur in verbo illo Domini Matth.10. *Non est discipulus super magistrum*. irrefragabiliter demonstratur, quod Episcopi,& sacerdotes,qui ex Dei sibi præstito munere, docere, & instruere habent omnes seculares fideles in his, quæ spectant ad animarum suarum salutem (quod suapte natura quodpiam magnum est)non possunt argui,& iudicari à secularibus principibus in his quæ spectant ad ciuilem gubernationem, quod suapte natura minus est. Nam Iulius Papæ I. assignans rationem quare seculares non possunt iudicare sacerdotes, inquit. quia rarum est omne,quod magnum est,totum hoc argumentum corroboratur

ratur illustrissima illa Innocentij PP. III. sententia ad Imperatorē scilicet. Præterea nosse debueras, quod fecit Deus duo luminaria magna in firmamento cęli, luminare maius, vt præesset diei, & luminare minus, vt præesset nocti, vtrunque magnum, sed alterum maius, ad firmamentum igitur cęli, hoc est vniuersalis Ecclesiæ fecit Deus duo magna luminaria idest duas instituit dignitates, quę sunt Pontificalis authoritas, & Regalis potestas, sed illa quæ præest diebus, idest spiritualibus maior est, quæ vero carnalibus minor, vt quanta est inter solem, & lunam, tanta inter Pontifices, & Reges differentia cognoscatur. c. solitæ, de maio. & ob.

Tertia ratio sumitur à dignitate, & præeminentia summa sacerdotij nouæ legis, super sacerdotia legis naturæ, & Moysi. Eo quod sacerdotes Euangelici ore proprio Corpus Domini conficiunt, & populis tradunt. hanc rationem affert Thelesphorus Papa in epistola ad omnes fideles, dicens. Ipsi enim qui proprio ore Corpus Domini conficiunt ab omnibus sunt audiendi, obediendi, atque timendi, & nō dilacerādi, aut detrahendi, quia à quibus se dum populus benedici, saluari, & instrui cupit, nullatenus debet eos arguere, nec vulgus in eorum accusatione suscipi, Populus enim ab eis docendus est, & corripiendus, non ipsi ab eo, quia non est discipulus super magistrum. Pontianus Papa I. eandem proponit rationem dicens, ipsi quoque proprio ore Corpus Domini conficiunt, Zacc. & populis tradunt; de illis enim dictum. *Qui vos contristabit me contristabit; & qui vobis facit iniuriam, recipiet id, quod inique gessit*, in eis quoque dominus honoratur, cuius legatione funguntur. Hi ergo si forte ceciderint à fidelibus sunt subleuādi, & portandi, si peccauerint, à reliquis arguūtur sacerdotibus; sed à Summis Pontificibus constringuntur, & nō à secularibus. Argumentū hoc sic conficitur ex suo antecedente, & consequente, Sacerdotes Euangelici, tantæ sunt dignitatis, & præeminentiæ super oēs sacerdotes antiquissimos, tam legis naturæ, quam legis Moysacæ, quod proprio ore corpus verum, & verum sanguinem Christi Domini nostri conficiunt, & cæteris fidelibus sumendum tradunt, ipsumque Christum incruente in sacro altari quotidie sacrificant, & offerunt Deo patri omnipotenti; ergo si peccauerint, vt homines, non possunt argui nisi ab alijs sacerdotibus, & ab Episcopis soulmmodo puniri, & non à iudicibus, seu principibus secularibus; Cousequentia hęc comprobatur, quia ex eo, quod Corpus Domini proprio ore conficiunt, dignitatis præcellentia, superant omnes Angelicas potestatas spiritusque cęlestes, quia iuxta Apostolum ad heb. 1. *Omnes sunt administratorij Spiritus propter eos, qui hæreditatem cupiunt salutis*: Sacerdotes vero sunt coadiutores ipsius Dei ad saluandum electos, propter quam dignitatem appellati sunt Dij, non eo gene

rali modo quo omnes fideles vocantur filij Dei, & Dij,iuxta illud Matthæi 6. *Beati pacifici quoniam filij Dei vocabuntur*;& illud psal.81. *Ego dixi Dij estis,& filij excelsi omnes*, sed modo specialiori, quo nēpe
Exod.7. Moyses factus est Deus Pharaonis, hoc est superior,& iudex ex diuina ordinatione,& iuxta illud ps.81. *Deus stetit in Synagoga deorum. in medio autem Deos discernit*, quamobrē,sicuti Moyses tunc,postquā à Deo electus est,& legatione diuina donatus,nō potuit iudicari à Pharaone,ita & sacerdotes donati diuinitus sacerdotali charactere,& potestate conficiendi Corpus Domini, & sic effecti Dij omnium secularium, iudicari non possunt nisi à vero Deo,& similibus Dijs, scilicet superioribus sacerdotibus qui sunt Pontifices. Vim probationis istius persentiens Magnus Constantinus Augustus, eandem scripturæ sacræ authoritatem adduxit in Concilio gene-
Ex Ruffini hist.l.1.c.2. rali Niceno,quando libelli causarum in inuicem ab Episcopis sibi fuerunt allati dicens. Vos enim nobis à Deo dati estis Dij,conueniens non est, vt homo iudicet Deos, sed ille solus de quo scriptum est. *Deus stetit in Synagoga deorum,in medio autem Deos discernit*. Et cum hoc dixisset omnes simul quærimoniarum libellos iussit exuri, ne innotesceret vlli odium,& sugillatio sacerdotum,eandem antea psalmistæ authoritatem tempore Antonini Veri,ad cōprobandum sacerdotum exemptionem adduxit Pius Papa I.martyr gloriosissimus dicens. Ipso domino exemplum dante quando
Sup. in serie num 6. per seipsum, & non alium vendentes sacerdotes, & ementes eiecit de templo;& mensas nūmulariorum proprio euertit flagello,& eiecit de templo,& sicut alibi per Prophetam loquitur dicens. *Deus stetit in Synagoga deorum in medio autem Deos discernit*.

Quarta ratio desumitur à diuersa conuersatione clericorum à conuersatione laicorum: hanc rationem proponit Eusebius Papa
num.15. dicens. Quia eiusdem non sunt conuersationis,& oppido eis quidem infelti existunt,qui proprie cum vita eorum,& conuersatio debeat esse secreta,& à laicorum actibus remota.nec ab his impeti debeant,quorum castitatem, & grauitatem nolunt imitari,maxime,cū nec hi eos in his valeāt recipere accusationibus.Iulius Papa addit ex Nicęna synodo statutum est,vt nemo anathematizatus in nostra suscipiatur accusatione, nec illi qui nos in suam nolūt recipere accusationem,cum nos super illos sciamus à domino constitutos,non illos super nos,& sicut maior non potest à minori iudicari, ita nec obligari, quia ratum est omne quod magnum est. Damasus addit, vt antiqua tradit authoritas sacerdotes criminari non possunt, neque in eos testificari qui ad eundem non debent
num.28. nec possunt prouehi honorem. Gelasius Papa addit,quomodo de his per quos diuina ministrantur iudicare præsumunt? Argumentum hoc pacto formabitur. Clerici ex ipsa institutione diuina

sunt

ſunt diuerſæ conuerſationis à conuerſatione laicorũ,atqui diuerſa conuerſatio diuerſam requirit legẽ gubernationis,ergo clerici non debent à Principibus, & iudicibus ſecularibus gubernari, nec ſecundum leges ciuiles,& poteſtatem laicam iudicari, maior argumenti propoſitio non eget probatione, quia per ſe manifeſta eſt ex ipſa inſtitutione diuina,quę ſicuti miniſtros Eccleſię per ſacram ordinationem ſecernit ab omnibus alijs fidelibus laicis, ita conſtituit diuerſam conuerſationis legem; minor propoſitio probatur, per inſignem illam maximam Apoſtoli ab heb. 1. *Translato ſacerdotio,neceſſe eſt & vt legis translatio fiat*,quam ſic dilucide admodum Diuus Thomas exponit in ſuis commentarijs ſuper epiſtola ad heb: dicens. Erat enim lex ſub adminiſtratione ſacerdotij, ergo mutato ſacerdotio neceſſe eſt,quod lex mutetur,& huius ratio eſt, quia mutato fine,neceſſe eſt,quod mutẽtur ea,quæ ſunt ad finẽ,ſicut qui mutat propoſitum eundi per aquam, mutat propoſitum quærendi nauem, omnis autem lex ordinatur ad conuerſationem humanam,ſecundum aliquod regimen. Vnde ſecundum Philoſophum in polit: mutata conuerſatione,neceſſe eſt mutari legem, ſicut autem lex humana ordinatur ad regimen humanum, ita ſpiritualis,& diuina ad regimem diuinum,hoc autem regimem deſignatur per ſacerdotium,tranſlato ergo ſacerdotio neceſſe eſt transferri legem: hæc ibi Thom: Sed lex illa Moyſi ſicuti in ceremonialibus,ita, & in omnibus iudicialibus trãſlata eſt in legem libertatis Euangelicæ, lex autem illa Moyſi permiſit aliquando ſacerdotes iudicari à Regibus, vt euenit tempore Dauid, & Salomonis, eo quod de iure expreſſo non fuit prohibitum,facta aũt tranſlatione in legẽ libertatis Euangelicæ,ob dignitatem ſacerdotij Euangelici in quod tranſlatum eſt illud legale,ſublata eſt neceſſario,& illa legis illius permiſſio,ſub qua ſacerdotes iudicabantur à Regibus, & mutata in diuerſum,quemadmodum de ſui natura diuerſa conuerſatio clericorum à conuerſatione laicorum, ita vt ſacerdotes ſine iudices,& à Regibus non poſſint amplius iudicari.quemadmodum rectiſſime Theleſphorus,& Pontianus Summi Pontifices,& glorioſiſsimi martyres ſumpto argumento à dignitate, & præeminentia Euangelicorum ſacerdotum, qui proprio ore Corpus Domini conficiunt,& ſacrificant,& offerunt,de neceſſaria conſequentia inferunt,& inferri edocent ſemper.

1. 2. q. 103. art 3 & q. 104.ar.4.

Quinta ratio excipitur à peculiari Dei familia,eo quod ſacerdotes ex diuina inſtitutione ſunt familiares Dei, & in ipſius domini peculiarem aſciti familiam,rationem iſtam affert Pontianus Papa dicens. De ſacerdotibus aũt dñi,quos vos audiuimus contra prauorũ hominum inſidias adiuuare,eorumque cauſas portare,ſcitote vos valde Deo placere,qui ſibi eos ad ſeruiendum aſciuit,& familia-

miliares in tantum sibi esse voluit, vt etiam aliorum hostias per eos acceptaret, atque eorum peccata donaret, sibique reconciliaret; Et Fabianus Papa superaddens eidem rationi in epistola 2. ad omnes orientales inquit, Ideo hæc præmisimus, vt cognoscatur ab his quibus incognitum est, quod sacerdotes, quos dominus sibi de omnibus asciuit, & suos esse voluit, non sunt leuiter tractandi, nec seuere, aut reprendendi, nisi à suis magistris, quoniam eorum causas sibi dominus reseruare voluit suo iudicio iudicari. Argumentum sic formatur. Illi qui sunt de peculiari familia Dei, & ad cælestem militiã scripti, forum speciale, atque diuinum sortiuntur, separatum à tribunali & foro hominum, & Principum secularium, ergo a Principibus secularibus iudicari in nulla possunt causa tanquam diuinitus exempti, & spectantes ad alterum tribunal, & forum, etenim forum sortiri, & statutis ligari paria sunt, DD. in l. omnes populi, ff. de iust. & iur. & c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constit. Probatio huius totius argumenti desumitur ab axiomate illo Pauli Apostoli 1. cor. 4. *Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei*. quod & 2. cor. 5. amplians inquit. *Quoniam quidem Deus erat in Christo mundum reconcilia sibi, non reputans illis delicta ipsorum exposuit in nobis verbum reconciliationis, pro Christo ergo legatione fungimur tanquam Deo exortante pro nos, obsecrauimus pro Christo reconciliamini Deo*. Ex hac Apostoli proposita, & ampliata sententia constat sacerdotes de ipsa institutione diuina esse ministros Dei, legatos, familiares, & milites: omnes autem qui sunt ministri Principis de ipsius familia, & milites ascripti, gaudent priuilegio exemptionis ipsius Principis, quia vt inquit Damasus Papa, causæ sacerdotum, Dei causæ sunt, & ideo eius sunt iudicio reseruandæ, qui valet corpus occidere, & animam mittere in gehennam. Quamobrem sicut in familiares Principis, & milites suæ armatæ militiæ non est licita manuum iniectio per rectorem Prouinciæ, sed suo iudicio relinquitur l. 2. cum sua gloss. C. vbi quis, de curiali. vel cohort. ita nec in familiarem Dei, & militem cęlestis militiæ, vt est omnis sacerdos, & altaris minister. parificantur enim istæ duæ militiæ, quo ad vocationem in ius l. 2. cum sua gloss. ff. de in ius voc. ergo sacerdotes, omnesque clerici, qui in sortẽ Dei dicũtur vocati dist. 21. c. cleros. tanquã de ipsius Dei familia, & de cælesti militia nullo pacto possunt iudicialiter cognosci per iudicem secularem. Estque in hac argumenti probatione animaduertendum, quod hæc exemptio sacerdotum, aliorumque diuini cultus ministrorum, ostenditur esse de iure diuino peculiari, & priuilegiali, non de iure communi. Ex quo innuitur, quod licet de iure diuino cuiuscunque temporis tam legis nostrę, quam Moysi, non appareat expresse sacerdotes, & Ministros Dei, esse exemptos à iurisdi-

iurifdictione Regum,& Principnm fecularium,attamen per hanc il lationem concluditur exemptos effe ex fpeciali Dei priuilegio. hinc clariffime omnes diluuntur obiectiones, quæ fieri folent, & poffent ab exemplis antiquę legis,eo quia lex antiquiffima naturę atque Moyfi,facerdotes non efficiebat exemptos,nifi quando cõtigit facerdotes effe fimul &Reges,ficuti fuerunt Melchifedech,Moyfes,Samuel,& aliqui alij,vt in libris Regum.Etenim lex Sacrofancta Euangelica ex Dei priuilegio fpeciali facerdotes ipfos omnefque facratiffimi altaris miniftros ab omnium fecularium Principum poteftate facit immunes,quemadmodum fuo argumento rectiffime inferunt, & concludere docent Pontianus, & Fabianus Pontifices Summi,& martyres gloriofiffimi. Corroboratur totum eo,quia miniftros facros de ipfius Dei familia, & milites cæleftis militiæ non decet effe minoris fauoris, & conditionis, quam funt familiares,& milites Principum fecularium, nam fi locus à milite armatæ militiæ,ad militem cæleftis militiæ,qualis eft clericus,facerdos,Epifcopus,quando eadem fubeft ratio,rectiffime concludit vti communiffima docet iurifconfultorum fententia, & hoc ftando in priuilegijs iuris humani, atq. Cæfarei,quanto magis irrefragabiliter concludet ftando in priuilegijs iurisEuangelici,vti præfati Pontifices Sanctiffimi recte concludendo demonftrant?

Sexta ratio capitur à poteftate Clauium remittendi,& retinendi peccata in foro confcientiæ,& ligandi,atque foluendi fideles in terra, & in cœlis in foro iudicij.Rationem hanc primo proponit Melahiades Papa, & martyr in epiftola ad omnes Hifpaniæ Epifcopos dicens. Epifcopos quos fibi dominus tanquam oculos elegit,& colũnas Ecclefiæ effe voluit,quibus etiam ligandi, & foluendi dedit poteftatem fuo iudicio referuauit, hocque priuilegio Beato Clauigero Petro, fua vice folummodo commifit, deinde quod Dei ordinatione taliter ordinatum effe credimus. Deinde Gregorius VII. fuo tempore in epiftola ad Hermannum Metefem fuperaddidit dicens, nonne miferabilis infaniæ effe cognofcitur, fi filius patrem, difcipulus magiftrum fibi conetur fubiugare, & iniquis obligationibus illum fuæ poteftati fubijcere,a quo credit non folum in terra,fed etiam in cœlis ligari poffe, & folui? ratio hæc vrgentiffima fiquidem, fundatur in expreffis Sacri Euangelij verbis Matthæi 18. *Amen dico vobis quæcunque alligaueritis fuper terrã,erunt ligata,& in cœlo,& quæcunque folueritis fuper terram erunt foluta,& in cœlo*, & Io. 20. *Accipite Spiritum fanctum, quorum remiferitis peccata,remittuntur eis,quorum retinueritis retenta funt*. hoc pacto formabitur argumentum. Sacerdotes de inftitutione diuina conftituti funt iudices fuper omnes fideles pro remiffione,& retentione peccatorum in Sacramentali confeffione per clauem ordinis fibi

sibi diuinitus collatam,& Episcopi quoque iudices constituti sunt super omnes fideles in causis peccatorum,pro soluendis, & ligandis peccatoribus in actione iudiciali per clauem iurisdictionis ab ipso domino sibi traditam. Ergo nullo prorsus pacto ijdem iudices spirituales sacerdotes, & Episcopi in causis delictorum criminalibus possunt esse subiecti populis, vel Principibus secularibus. Consequentia ista manifestissime comprobatur, quia tribunal hoc iudicum spiritualium in causis animarum maius superius, & excellentius est tribubali omni causarum ciuilium quorumcunque Principum secularium,& tanta exuperat excellentia,quanta Spiritus præstat corpori. Atque nulla sustinere valet ratio, vt id, quod maius superiusque, ac præstantius est subijciatur illi, quod prorsus de sui natura minus est,& inferius,ergo,&c. Huiusce probationis vi, ac potestate legimus Gregorium Nazianzenum redarguisse Præsidem irascentem, ad quem scripsit dicens. Suscipitis ne libertatem verbi? libenter accipitis, quod lex Christi sacerdotali vos potestati subijcit, atque istis tribunalibus subdit? dedit enim,& nobis potestatem,dedit,& principatum multo præstantiorem principatibus vestris,aut nunquid iustum vobis videtur, si cedat Spiritus carni, si a terrenis cælestia superentur? & si diuinis præferantur humana? Ad hæc Reges omnes Imperatores,& Principes quicunque Christiani genuflexi,procumbunt coram suis confessarijs sacerdotibus,tanquam Deo,qui sacerdotes tanto donauit munere,& ministerio in pęnitentiæ Sacramento, nullo igitur pacto cogitandum est,sacerdotes in causis publicis criminum licite posse genuflecti coram iudice laico in illos sententiam ferente, sicuti oporteret,si secularibus iudicibus essent subiecti;hoc ipsum inconueniens liberrime contestatus est idem qui supra Gregorius Nazianzenus Imperatori Theodosio dicens. Scio te ouem gregis mei à Christo Summo pastore traditam,& à Spiritusancto signatam, & noui te inter sacra altaria prouolutum genibus sacerdotum meorum; hoc ipsum quoque inconueniens ferre non valens Gregorius Papa VII.(quod repetere est opere pretium) demiratus, & exclamans inquit,Nonne miserabilis insanię esse cognoscitur suæ potestati subijcere eum,à quo credit non solum in terra, sed etiam in cœlis ligari posse, & solui?

Orat. in S. Pasch.

CONCLVSIO NONA.

OMnia sacræ Scripturæ loca noui testamenti quæ extrinsece verborum sono videntur aliquo modo innuere, omnes personas tam laicas quā Ecclesiasticas iure diuino subditas esse secularibus

laribus principibus. & magistratibus, sicuti inter extera principaliter est locus ille Apostoli, epistolæ ad Rom. cap. 13. *Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit &c.* vsque ad illa verba, *propter conscientiam*, & *cui honorem honorem*; & locus ille Io: 19. *Non haberes potestatem aduersum me vllam nisi tibi datum esset desuper*; ac ille alius Act: 25. *Ad tribunal Cæsaris sto vbi me oportet iudicari, &c. ad Cæsarem appello*. Et si quæ sunt alia sacræ scripturç huiuscemodi loca, ita oportet intelligi, nec secus interpretari, vt non aduersentur Dei ordinationi, & præcepto, per Apostolorum traditionem, & Patrum pronunciato; & per sententias, & decreta tot sanctissimorum Pontificum, martyrum, & Confessorum; disposito, & publicato, pro cōstituta, & stabilita immunitate personarum Ecclesiasticarum à Principum secularium iurisdictione: alioquin tam in ipsa eadem Ecclesiæ vniuersalis disciplina, quàm inter sacram scripturam, & Apostolorum traditiones perpetuas, esset necessarium admittere contradictionem, & repugantiā; quod absurdum totum fidei catholicç fundamentum facile destrueret: à nemine qui fidem Christianam profitetur, vllo vnquam prorsus pacto admittendum, nec leuiter somniandum. Quod autem reuera nulla possit esse inter tradtionem Apostolicam, & sacram scripturam repungnantia, sed omnimoda concordia, & conuenientia: docet Basilius Magnus dicens. Dogmata quæ in Ecclesia prędicantur, quædam habemus ex doctrina scriptu prodita, quędam rursus ex traditione Apostolorum in misterio occulto recepimus, quorum vtraque parem vim habent ad pietatem, nec ab his quisque contradicit, qui sane, vel tenuiter expertus est: nam si consuetudines quæ scripto proditæ non sunt, tanquam non multum habentes momenti conemur reijcere, & ea damnabimus, quæ in Euangelio neccessaria ad salutem habentur. imo potius ipsam fidei prædicationem ad nudum nomen contrahemus. hęc omnia Basilius. in quibus, dum dicit quod nec in suis quisuqam contradicit, qui sane vel tenuiter expertus est. idem est ac si dicat, quod quilibet verus fidelis qui sanam fidem tenet, etiam quod leuiter in rebus fidei sit instructus, per ipsam facti experientiam comperiet, & cōfitebitur nullam inter traditionem Apostolorum, & diuinam scripturan haberi posse repungnanitam, sed omnem prorsus in omnibus esse concordiā. Quinimo asserendum venit inter traditionem, & scripturam, hanc esse dependentiam, quod traditio non sit moderāda per ipsas scripturas, sed potius è diuerso scripturç ipsç intelligendæ sunt secundum sensum, quem affert ipsa Apostolorum, & Patrum traditio. Etenim vt scribit Hieron. in 1. cap. epist. ad Galat. lex Euangelica non in scripturis est, sed in sensu: non in superficie, sed in medulla: non in verborum folijs, sed in radice ra-

Lib. de Spiri tu S. c. 27.

tionis. Ex hac Hieronymi docta, & firma sententia, ab illa certe Pauli Apost. 1. ad Cor. 3. deprópta. *Idoneos nos fecit ministros noui testamenti, non littera, sed spiritu: litera enim occidit, spiritus autem viuificat.* hæc certissima colligitur resolutio. Modum nullum haberi certiorem, nullum stabiliorem, nullum denique sacris litteris exponendis magis consentaneum, quam eum quo Ecclesiæ traditio continetur. Cum igitur doceat experientia, quod in sacris libris loca reperiantur non pauca, in quibus tanta obscuritas inest, & difficultas, vt post multorum interpretum studia adhuc vix à doctoribus, & uiris doctissimis, & in intelligẽdis eisdẽ sacris libris versatissimis, possint exacte intelligi: necessarium est dum locus aliquis assumitur in controuersiam, rei ad determinandum necessariæ, recurrere ad intelligentiam illius loci, quæ ex Apostolorum, & Patrum traditione valeat obtineri. nec alium vtique modum Petrus Apostulus docet suscipiendum ad veram intelligentiam habendam locorum difficilium, quæ in Paulinis epistolis reperiuntur, dicens, *sicut & charissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, sicut & in omnibus epistolis loquens in eis de his, in quibus sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles deprauant, sicut & cæteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. Vos igitur fratres prescientes custodite ne insipientium errore traducti excidatis a propria firmitate.* Sed, quid est nos custodire ne excidamus à propria firmitate, quando casus euenit controuersiæ ex aliquo Pauli Apostoli loco, contento in aliqua suarum epistolarum, nisi relicto cortice litteræ a seditiosis contractæ ad suam ipsorum perditionem eundem locum difficilem Pauli interpretari secundum Apostolorum, & Patrum traditionem? Ecce igitur locus Apostoli hodie controuersus, qui continetur in epistola ad Rom. cap. 13. *Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit, &c.* Apparet enim, quod per hæc verba Apostolus dicat, quod ex ipsius Dei ordinatione fit, vt omnis anima sit subdita sublimioribus potestatibus, illis inquam quæ gladium portant ad vindictam malefactorũ, laudem vero bonorum, & quibus tributa præstantur, quæ non possunt intelligi esse, nisi potestates Principum secularium, & dum Apostolus dicit, quod omnis anima, sine videlicet aliqua hominum exceptione, apparet dicere voluisse, quod omnes tam laici, quam etiam Ecclesiastici ex eadem diuina ordinatione Principibus secularibus debeant esse subiecti; at traditio hæc ab ipsis Apostolis eorum temporibus per tot Summos Pontifices gloriosos martyres, & Confessores habita in Ecclesia Catholica: Quod nimirum personæ Ecclesiasticæ diuinis ministerijs dicatæ ex ipsa Dei ordinatione, & præcepto sint exemptæ a iurisdictione Principum, & magistratuum secularium in causis quibuscunque tam ciuilibus, quam crimi-

2 Pet. 3.

nalibus

nalibus, totam e diuerso rem ipsam concludit. Vt igitur omnis contradictio omneque absurdum in præceptis verbisque Apostoli recta ratione euitetur (quod necessarium est omnino) sensus verborum ad Rom: rei proportionatus, aptus, atque conformis, reducendus est ad sensum conformem traditioni Apostolorum, & Patrum, vt non negetur immunitas personarum Ecclesiasticarum a potestate Principum secularium, quam bene sciebat Apostolus, quod in Ecclesia introducenda erat ex Dei ordinatione per Apostolorum traditionem pro tempore concessæ pacis, & quietis, quæ habita est postea tempore Constantini Magni Augusti: Quis tamen sit sensus hic conformis traditioni pro immunitate Ecclesiastica, eruendus venit necessario ex ipsa causa dicendi iuxta regulã Hilarij li. de trinit. 4. quæ quoque de verborum signif. cap. 6. transcribitur; videlicet. Intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi, quia non sermonis res, sed rei sermo subiectus est. causa autem Apostoli scribendi illa verba ad Rom: vt post Hieronymum, Chrisostomum, Theophilactum, & alios antiquissimos Patres, dicit Anselmus ea fuit, redarguere scilicet illos, qui postquam erant ad fidem conuersi nolebant subijci alicui potestati; Videbatur enim, quod infideles, Dei fidelibus non deberent dominari, & si fideles deberent esse pares: quam superbiam remouet Apostolus dicens. *Omnis anima* (idest omnis homo) *sit humiliter subdita potestatibus, vel secularibus, vel Ecclesiasticis sublimioribus se*: hoc est omnis homo sit subiectus superpositis sibi potestatibus: hæc Anselmus. Cum igitur hæc fuerit causa Apostolo scribendi verba ista ad Rom: & hic sit specialis verborum Apostoli finis, redarguere, & humiliare superbos illos nouos Christianos qui dicebant, quod ex libertate Christiana habita in baptismo nulli deberent esse subiecti; Verborum omnium Apostoli intelligentia ducenda est ad suum eundem finem, vt nil aliud Apostolus per illa verba voluerit Romanis illis, & omnibus consequenter Christicolis indicare, nisi quod Christus Dominus suo baptismate, & Euangelio, non sustulit ordinem politicum subditorum ad potestates superiores: qui siquidem ordo fuit ab ipso Deo institutus iure naturæ. Quem errorem, vt inquit Hieronymus super c. 3. ad Hebr. & ante eum Iosephus, lib. 18. antiquitatum; Quidam Iudas Galileus excitauerat consentientibus tunc Pharisæis quartæ sectæ Iudæorum circa libertatem, & quasi probabilem proferebant ex lege. Nullum debere Dominum, nisi solum Deum vocari, & haberi, quem errorem suo tempore suscitarunt postea Beguardi hæretici, & Beguinæ, temere affirmantes eum, qui perfectionis gradum in præsenti vita assecutus fuisset, nullis humanis constitutionibus, nullisque potestatibus obligatum

Enarr. in ep. Pauli ad Ro. c. 13.

 fore-

fore quem Paulus a suo tempore elidit de industria dicens. *Omnis anima, &c.* Sed neque aliud indicare intendit Chrisostomus super eundem locum Pauli cum dixit, etiam si Apostolus sis, si Euangelista, si Propheta, siue quisquis tandem fueris: neque enim pietatem subuertit ista subiectio: & Theophilactus cum dicit vniuersos erudit, siue sacerdos sit ille, siue monachus; intelligendi sunt quasi dicat, hęc est vera intelligentia verborum Apostoli, quod virtute Baptismi, & libertatis Euangelicę, nulla quātauis praeminentia polleat Apostolatus, Euangelistatus, Prophetiæ, Sacerdotij, monachatus, quis liber factus est a subiectione, quam de iure diuino naturali debet suis sublimioribus potestatibus, vel secularibus, vel Ecclesiasticis, hoc est personæ Ecclesiasticæ potestatibus Ecclesiasticis, & seculares secularibus, secundum sua distincta tribunalia, quamobrem dictū Apostoli istud, *Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit*, vt Catharinus Senensis exponens litteram ex ipsa causa dicit: Intelligendū est cum prudentia, vt quæuis anima illi obediat, quem sibi cognoscit, vel agnoscere debet habere super se legitimam potestatem. Interim ante pacem Ecclesiæ, ne infideles scandalum sumerent: omnes etiam Ecclesiastici sint subditi principibus secularibus infidelibus. Hunc eundem genuinum sensum verborum Pauli eruit Cornelius Episcopus Bitontinus, in suo elegantissimo commentario super Epist. ad Rom. & c. 13. dicens: Reuertamur ergo ad Paulum de potestatibus secularibus disserentem. Eo enim tempore Summi Pontificis dignitas Romanorum tirrannide delitescebat, delituitque semper vsque ad Constantini tempora, qui diuino afflatus numine summum agnouit sacerdotium suapte natura præcellere Reges, &c. Hic vtique sensus Pauli pro tempore tunc currente sub tyrannide Principum infidelium in Vrbe Roma liquido confirmatur per factum illud, & verba illa Domini Matth. 17. *Vt non scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum, &c. inuenies staterem, illum sumens da eis pro me, & te*. Etenim pro illo tempore, quo imperabant tyranni Romani infideles, ne scandalizarentur libenter pertulit, vt pro se solueretur tributum, ad quod soluendum non tenebatur, cum sit filius Dei, Rex Regum, & dominus dominantium. Ita ergo & Paulus suadet fidelibus omnibus tunc Romæ degentibus, vt pro eo tempore ne scandalum sumerent infideles Principes, ipsis eisdē se se subiectos tolerarent; Deo sic præcipiente.

Verum, vt omnis amoueatur dubitationis suspicio super hac verborum Apostoli ad Rom: 13. interpretatione sic habita, facienda est comparatio eorum verborum quæ prius scripserat 1. ad Cor. cap. 6. & 1. ad Thimot: cap. 3. cum his verbis ad Rom; & hoc secundum rationem temporis, quo scriptæ fuerunt Paulinæ epi-

næ epiſtolæ, nam iuxta regulam, quam dat Chriſoſtomus hom: 1. in epiſtola Pauli ad Rom: videlicet. epiſtolæ Pauli quo tempore ſcriptæ ſunt, & quæ prius, & quæ poſterius, noſſe multum confert ad quæſtiones explicandas. Epiſtolæ autem, quæ ſcriptæ ſunt ad Chorin: & quæ ad Thim: prius fuere ſcriptæ quam epiſtola ad Rom: vt conſtat ex contentis in eiſdem epiſtolis. Quamobrem verba quæ poſtea ſcripſit ad Rom: interpretanda ſunt taliter, vt nullo pacto aduerſari videantur verbis, & ſententijs quæ ſcripſerat antea, tam ad Cor: quam ad Thim: Verba autem, quæ ad Cor: Apoſtolus ſcripſit hæc ſunt, *Audet aliquis veſtrum habens negocium aduerſus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud Sanctos: An neſcitis quoniam Sancti de mundo iudicabunt, & ſi in vobis iudicabitur mundus indigni eſtis, qui de minimis iudicetis? neſcitis quoniam Angelos iudicabimus? quanto magis ſecularia?* Hæc Apoſtolus ad Cor: in quibus verbis, vt ipſa clara, & manifeſta ſignificat littera: Apoſtolus prohibet fideles deferre cauſas Iudiciorum quorumcunque ad Principes, & Iudices infideles; qui tunc temporis Chorinthi præſidebant: In epiſtola vero ad Rom: ſcribit hæc verba; *Omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit, &c.* Loquens de poteſtatibus ſecularibus, vt patet ex ipſius litteræ contextu: ſed poteſtates ſublimiores illæ tunc erant ſolum apud infideles, tyrannos, Idololatras ſicuti eo tempore imperabat Nero immitiſſimus tyrannus, & magiſtratus Rom: populi, iudicum infidelium, quod probe nouerat Apoſtolus: Agite fiat comparatio verborum ad Cor. ad verba ſcripta ad Rom: Ecce conſtat, quod Corinthijs præcipit non deferre ſuas cauſas ad iudices, & magiſtratus infideles, at Romanis præcipit cauſas ſuas deferre ad poteſtates laicas dum dicit, fideles omnes debere de iure eſſe ſubditos ſublimioribus poteſtatibus quæ Romæ erant laici infideles, hæc ambo ſunt manifeſte oppoſita contradictorie non debere ſubdi infidelibus iudicibus, vt ad Cor: & debere eſſe ſubditos infidelibus poteſtatibus, vt ad Rom: Dicite amabò, nunquid Paulus ſibi ipſi contradicit? quin potius ipſemet Deus Spiritus ſanctus locutus in Paulo contraria præcipiet? Vnum Chorinthijs, & aliud oppoſitumque Romanis? Abſit; abſit; ſumma impietas eſt hoc cogitare; *Quia ſemel loquitur Deus, & ſecundo idipſum non repetit, & non eſt Deus quaſi homo, vt mentiatur, nec vt filius hominis, vt mutetur. Dixit ergo, & non faciet, locutus eſt, & non implebit?* Cauendum eſt, vt inquit Auguſt. lib. 5. de Gen: ad litteram, cap. 8. efficere, ne aliqua abſurditas putetur eſſe in ſcripturis ſacris, quæ opinionem lectoris offendat, ſed illud, quod Apoſtolus Spiritu ſancto dictante ſcripſerat ad Cor. prius fuit ſcriptum, ergo illud, quod poſtea ſcripſit ad Rom: tali ſenſu intelligendum eſt omnino, vt non aduerſetur illi.

cap. 6.

Iob 33. Num. 23.

illi, quod prius scripserat ad Cor: sed omnino concordet. Idcirco conclusum relinquitur, quod Apostolus scribens ad Rom: 13. verba illa. *Omnis anima, &c.* voluit omnino intelligi, vt non aduersentur verbis, quæ prius scripserat ad Corinth. sed conformiter ad traditionem Apostolorum, vt dictum est, statuit manifeste, quod personæ Ecclesiasticæ nullo pacto debent esse subiectæ potestatibus secularibus in quibuscunque causis, sed suis superioribus Episcopis, causæque secularium deferantur ad suos iudices seculares secundum naturalem fororum distinctionem, sicut in Ecclesia Catholica semper est postea obseruatum, & hoc totum Apostolus ipse suo tempore iam poluerat in praxim, vt constat ex his quæ ad Thimotheum, & ad Titũ scripserat. Etenim 1. ad Tim: 5. dixit: *Aduersus prebsyterum accusationem noli recipere nisi sub duobus, aut tribus testibus*: vbi clare constat presbyteros, & consequenter omnes alios clericos debere iudicari ab Episcopo, & consequenter nunquam à iudice seculari; atque ad Titum 3. cap. 3. dixit: *Admone illos Principibus, & potestatibus subditos esse dicto obedire*: vbi nullã de clericis faciês mentionẽ, sed solummodò de omnibus laicis de quibus superius specialiter locutus fuerat, Clarissime docuit laicorum prophanas causas à suis iudicibus laicis debere iudicari, vt fororum horum duorum Ecclesiastici, & secularis in Ecclesia statueretur distinctio, nullaque fieret confusio, sed in omnibus causis personæ Ecclesiasticæ cognoscerentur à Prælatis suis Ecclesiasticis, & personæ laicę à suis Principibus secularibus; & hic est proprius, verus, integer, atque Catholicus sensus verborum omnium Apostoli ad Rom: 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, &c.* nec alius est admittendus ne sibi contradicere Apostolum cogamur asserere, quod vt dictum est absurdum maximum, & summa esset impietas.

Locum illum Sacri Euangelij Io: 19. Adamussim traditionis Apostolicæ appendere reliquum est, puta. *Non haberes potestatem aduersum me vllam, nisi tibi datum esset desuper*: Quibus ex verbis Veneti moderni Theologi sic argumentari nituntur. Dominus ipse, & Deus noster Iesus Christus, ore proprio fassus est Pilatũ præsidẽ habere super se potestatem cęlitus datã, ergo per locum à maiori, & eo magis super Apostolos, & consequenter Episcopos, sacerdotes, & omnes clericos Principes omnes seculares, sicuti & Pilatum habere contestatus est. Huic illatę Conclusioni per argumentum à maiori sicuti libere, ita quoque secure primo omnium sic respondere de industria proponimus; dato & vt libeat etiam concesso, quod per hæc verba proprio ore prolata, Dominus confessus fuerit potestatem super se desuper datam Pilato, & ita se ipsum legitime subditum potestati Principum esse, fuerit

proce-

protestatus, non propterea post domini nostri ipsius resurrectionem, Apostolos eorumque successores, & consequenter sacerdotes, & clericos sacros, subditos potestatibus Principum in futurum remansuros, inferri potest necessario. Eo quia dominus noster post suam resurrectionem, vt habetur in fine Euangelij Matthaei dixit. *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra, euntes docete omnes gentes, baptizantes eos In nomine Patris, & filij, & Spiritusancti, docentes eos seruare omnia quæcunque mandaui vobis: & ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consumationem seculi.* Potestas hęc quæ vt S. Thom. post Hieronymum, atque Remigium dicit, illi data est, qui paulo ante Crucifixus, qui sepultus in tumulo, qui postea resurrexit idest Christo, secundũ quod homo. Dicitur autem sibi potestas data ratione vnionis per quam factum est vt homo esset Omnipotens. In hac ipsa omni potestate Domini Nostri Iesu Christi per quam etiam vt homo, dicitur & est omnipotens, sicuti comprehendebatur potestas illa Excelentissima transferendi sacerdotium antiquum cum tota sua lege Moysi, sicuti & translata sunt, illud nempe ouium, arietum, atque taurorum in istud nostrum augustissimum Sacrosanctæ Eucharistiæ corporis, sanguinis veri ipsius Christi Domini, & Dei nostri, & lex innumerorum præceptorum iudicialium ceremonialium: in legem Sacrosanctam Euangelij, libertatis, & gratiæ, vt Leo Papa inquit: translatio facta est à tenebris & vmbra mortis, & intolerabili seruitute in Dei lumen, & Regnum; Ita quoque est dicendum, fatendum, & afferendum, in eadem Christi Domini nostri omnipotentia, comprehensam quoque fuisse potestatem transferendi subiectionem Apostolorum, Episcoporum, Sacerdotum, & Sacrorum aliorum ministrorum: à potestatibus secularibus in subiectionem iure naturæ proportionatam, sub potestatibus eisdem Ecclesiasticis. Quod translatio subiectionis personarum inquam Ecclesiasticarum à subiectione, quæ antea erat sub potestatibus laicis, ad subiectionem quę nunc est sub potestatibus Ecclesiasticis in rei veritate, & reali existentia sit facta in Ecclesia Christiana per ipsius Domini nostri, hanc omnipotentiam: non modo per eiusdem Dei sacra verba insinuatur, sed etiam per ipsam Apostolorũ, & Patrum traditionem manifestatur, & per quam plurimos, vt sepe replicatum est Summos Pontifices, & martyres ordinata serie comprobatur.

Hier. super Matt. c. 28. 3 p. q. 13. ar. 1 ad 1.

Serm. 1. de Nat. Dom.

Sed hoc, ita habito argumento ex conditionata concessione, nec dum contenti, genuinam significationem verborum Domini ad Pilatum non deseremus explicare, nimirum, quod per verba ad Pilatum. *Non haberes potestatem aduersum me vllam nisi tibi datum esset desuper:* nullam fateatur dominus de iure subiectionem ad Pi-

latum

latum, ostenditur clarissime per ipsa eadem verba ipsius Domini si ex causa dicendi, (vt oportet) considerentur, nam quoniam Pilatus se iactauit habere potestatem eum crucifigendi, & eum dimittendi, illum dominus, vt à sua iactantia, & errore remoueret, & ad fidem Catholicam de se ipso ædificandam, respondit dicens: *Non haberes potestatem aduersum me vllam, nisi tibi datum esset desuper*; Qui dum vniuersalem proponit potestatis negatiuam scilicet non vllam, ostendit ipsum non omnem idest ordinariam potestatem habere, sed aliquantulā de facto permissiuo solummodo, & ideo Pilato ipsi non esse liberum, vt putabat eum Crucifigere. Eo quia Christus Dominus cum sit vere filius Dei non poterat mori inuitus per potestatem super se coerciuam, sicuti & ipse Io: cap. 10. fidei de se hunc articulum manifestans dixerat: *Quia ego pono animam meam, vt iterum sumam eam, nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso, & potestatem habeo iterū sumendi eam*. Quid nanque esset iudici, aut Principi non esse liberum condemnare hominem apud se accusatum, nisi potestatem legitimam, & ordinariam in illum non habere? igitur sulummodo de solo facto, & de sola permissione diuina, qua dispensatum est in ipso domino; vt pateretur, & quasi deliquens condemnaretur, & crucifigeretur, ad perficiendum cursum redemptionis totius mundi, vt adimplerentur scripturæ Prophetarum, vt ipse contestatus est
Matth. 26. dicens: *Filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de illo*. scrip-
Sap. 2. tum vtique erat. *Contumelia, & tormenta interrogemus eum, &c. morte turpissima condemnemus eum*. ergo ipse dominus cum respondit Pilato. *Non haberes potestatem, &c.* talem, ac tantulam, & solam potestatem confessus est per quam ipso volente suscipere sententiam condemnationis, Pilatus eum condemnauit adiudicans fieri petitionē Iudeorum clamantium Crucifige, Crucifige eum, & hæc sola nuda, & penè nulla, (vt ita dicam) fuit in Pilato potestas quæ nullo prorsus pacto dici potest in iudice ipso proprie quoquomodo potestas, sed potius simplex de facto permissiuo eius quod diuina voluntas in Christo decreuerat, & per Prohetas pronunciauerat; Vnde in hoc ipso facto, si quæ potestas ponenda est propria ordinaria, atque legitima, in ipsomet Christo solum est, qui vt Deus, se ipsum vt hominem voluntarie supposuit tali iniustæ sententiæ pronunciatæ à Pilato. Quænam vero, & quanta sit potestas ista, quam dominus confessus est fuisse aduersum se in Pilato, clare, atque distincte, simul, ac proprie explicat Augustinus super Io: tract. 116. quem Theologus Venetus, aut inconsultò, aut certe subdole de indnstria pro se falso, ac truncate adducit in suæ considerationis, fol. 28. Inquit enim ibi August. Proinde vbi non respondebat sicut ouis silebat, vbi respondebat,
sicut

sicut pastor docebat. Discamus ergo, quod dixit, quod & per Apostolum docuit, quod non est potestas nisi à Deo; & quia plus peccat qui potestati innocentem occidendum liuore tradit, quam potestas ipsa, si eum, timore alterius maioris potestatis occidat: talem quippe Pilato Deus dederat potestatem, vt etiam esset sub Cæsaris potestate. Quapropter non haberes inquit aduersum me potestatem vllam idest quamtulamcunque habes, nisi hoc totum quidē tibi esset datum desuper; sed quoniā scio quantū sit, nō enim tantum est, vt tibi omnino liberum sit, hęc sunt verba Aug.

In his (vt patet) Augustini verbis, duæ potissimum clausulæ pro re hac elucidanda veniunt expendendæ. Prima cum dicit, discamus ergo quod dixit, quod, & per Apostolum docuit, quod non est potestas nisi à Deo. Altera, cum dicit, quapropter non haberes inquit aduersum me potestatem vllam, idest quamtulamcunque habes, nisi hoc totum quidem tibi esset datum desuper. sed quoniam scio quantum sit, non enim tantum est, vt tibi omnino liberum sit. Quoniam Augustinus in hac secunda clausula explicat Christum Dominum dicere, Pilatum habere in eum potestatem solummodo limitatam, scilicet quantulamcunmque: per quam non erat ei omnino liberum illum, crucifigere: hinc clare ostendit, Dominum negasse in Pilato aduersus eum esse potestatem ordinariam, & de iure, coerciuam: quam Principes, & iudices laici habent, & habere solent in suos subditos: sed solum quamtulamcunq. hoc est de solo facto permissiuo. Ex permissione inquam, sibi datam, per diuinam dispensationem habitam in Christo Domino Nostro: pro misterio redemptionis mundi perficiendo. quamobrem Augustinus in prima clausula, vt eum sibi constare fateamur, ne sibi in paucissimis verbis contradicat per illa verba, puta, quod, & per Apostolum docuit, quod non est potestas nisi à Deo, intelligi omnino voluit quod Dominus Noster, vt Pilatum à suo superbo flatu humiliaret, dum dixit, sibi datum esse desuper, dicere intellexit, omnē potestatē scilicet tam de iure, quā de solo facto, etiam ex vsurpatione tirannica, & iniusta sententia, quęcunq; illa fuerit esse ab ipso Deo, differenter tamen ita vt ea, quę de iure est, à Deo sit, diuina volūtate beneplaciti concedente, & disponēte ad politicam populorum gubernationē, & ea quæ de facto solo est, vel etiā ex vsurpatione tirannica: à Deo etiam est diuina volnntate suo modo secretissimo atque altissimo permittēte, quare dum dixit. *Non haberes potestatem aduersum me vllam, nisi tibi datum esset desuper*; confessus est in Pilato aduersum se esse potestatem de solo facto permissiuo, & negauit in illo esse potestatem aduersum se ordinariam, & de iure, sicuti ex diuina ordinatione reperitur in Principibus erga omnes sibi subiectos. In

M compro-

comprobationem huiusce veritatis, quod hæc sit vera, & propriè intelligentia horum verborum domini, respondentis ad Pilatum & hęc sit explicatio ipsius Augustini afferre non deseram declarationes aliorum Patrum eiusdem per omnia sententiæ, Chrisostomi scilicet, Theophilacti, & Cyrilli Alexandrini. Chrisostomus namq; conformiter ad sententiam Augustini distinctius, & clarius, sic inquit super cap. 19. Io. hom. 84. *Non haberes potestatem nisi tibi datum esset desuper*. Ex quo significat non simpliciter, & vt res plurimum solent, sed mistice euenisse, sed ne ea particula, *nisi esset tibi datum desuper*, nullo ipsi crimini adscribendum duceret, ideo inquit, maius peccatum habet qui tradidit me tibi. Atqui si datum erat; neque hic, neque illi rei erant criminis; frustra hæc dicis. hoc verbum, datum, in hoc loco permissiuum est: quasi diceret, permisit hæc fieri: non tamen propterea vos non accusandi. Hæc Chrisostomus. qui, vt patet solā potestatem in Pilato ex facto permissiuo dicit conſiteri Dominum, fuisse in Pilato aduersus eum, non ordinariam, & simpliciter: vt plurimum solet esse in Principibus, sed solum mistice in Pilato euenisse talem potestatem, hoc est pro misterio redemptionis complendo.

Theophilactus enarratione in Io: sup. cap. 19 inquit; *Non haberes potestatem vllam, nisi tibi esset superne datum*: non enim ita simpliciter morior, sed misticum aliquid perficio, & prædefinitum est hoc superne in salutem hominum: ne autem cum audieris quod superne sit datum, existimes Pilatum apud Deum a culpa liberatum, statim subinfert, *Qui tradidit me tibi maius peccatum habet*. ostendit enim hinc, & Pilatum peccato quamuis minori obnoxium: non enim quia superne datum est, hoc est concessum est, vt moriatur Christus, statim extra noxam sunt Pilatus, & Iudæi, sed vestra quidem voluntas malum voluit, Deus autem permisit, & concessit, vt in opus hoc progrediatur. hactenus Theophilactus. qui eandem sententiam Chrisostomi sequi semper consueuit.

Diuus Cyrillus Alexandrinus in Euangelio Io. c. 21. inquit: Respondit Iesus *non haberes potestatem aduersum me vllam, nisi tibi datum esset desuper, propterea, &c.* Quoniā adeo principatus sui Pilatus potestatem ostendebat, ac in se solo & punire, & absoluere situm esse iactabat, commodissime huic orationi vires & potestatem suā opponit. statumq. Pilati, vel aduersus Dei gloriam tumentem depri mit, & futuris fidelibus consulit: non enim parum detrimentum fidei est, siquis putet inuitum Christum vi tractum ad passionem fuisse. Quomodo enim qui, natura, Deus & Rex omnium a scriptura prædicatur, cogi ab aliquo potest? Hunc igitur errorem radicitus euellit, dicens, *nisi tibi datum esset desuper*: desuper autem dicit, quia ipse vnigenitus seipsum obtulit consensu patris, vt incarna-
tionis

tionis impleretur misteriū. datū ergo inquit est desuper, idest cōcessum, consentit Pater vna cum filio, nō enim ratione solum qua Deus est, non potest cogi: suo igitur nutu, & voluntate Patris datam esse potestatem Pilato ait, vt quicquam aduersus eum agere posset. Hæc Cyrillus. qui clarissime eandem affert sententiam conformiter ad Chrisostomum Theophilactum, & Augustinum, vt patet. In cuius specialiter verbis venit ad notandnm, quod qui dicit, vel putat Pilato fuisse potestatem ordinariam aduersus Christum Dominum, vt cum potuisset Crucifigere tanquam ordinarius iudex, directe, quoque infert dicit, & putat: Christum Dominum passum fuisse inuite, sicuti omnis subiectus inuitè condemnatur à iudice potestatem ordinariam habente, quantum est in opere actionis, & sententiæ. Hinc manifeste colligitur in quantum errorem hæreticalem manifeste inciderit; Theologus Venetus, qui in loco hoc Euang: Io: Verba Christi Domini adducit pro suo errore, ad innuendum, quod Christus Dominus confessus fuerit in Pilato fuisse super eum potestatem ordinariam, & quod pessimnm est allegat in suam falsam sententiam Augustinum, qui totum e diuerso explicat sensum verborum domini. Nam dicere in Pilato fuisse potestatem ordinariam super Dominum Iesum Christum, est dicere, & asserere, Pilatum habuisse in Dominum nostrum potestatem coercinam, & consequenter potuisse illum inuitum Crucifigere, quam impietatem, & hæresim formalem nunqnam in suis verbis admiserunt, nec Augustus, nec Bernardus, neque Caetanns, quos falso pro se adducit hic falsus Theologus.

Pro intelligentia, & sensu vero, ac proprio illius sacræ scripturæ loci act. 25. vbi Paulus Festo Proconsuli dixit: *Ad tribunal Cæsaris sto vbi me oportet iudicari, &c. Cæsarem appello*. Consideranda primo omnium est causa propter quam Paulus appellationem ad Cæsarem interposuit: nam vt superius ex Hilarij regula dictum est, intelligentia dictorum sacræ scripturæ ex causis est assumenda dicendi, causa autem fuit, vt patet ex cap. 24. acto: ne scilicet daretur in manus Iudęorum, qui illum certo certius occidissent, Princeps enim sacerdotum Ananias cum senioribus quibusdam, & Tertullo quodam accusauerunt Paulum apud Felicem tunc proconsulem, dicentes: *Quem & apprehensum voluimus secundum legem nostram iudicare*: Et quia vt constat in epistola ad Rom: cap. 1. scripserat illis fidelibus se iturum Romam dicens: *Nolo autem vos ignorare fratres, quia sepe proposui venire ad vos, (& prohibitus sum, vsque adbuc) vt aliquem fructum habeam in vobis sicut, & in cæteris gentibus*: Et hoc non, nisi per specialem Iesu Christi reuelationem, atque mandatum; Vt igitur non impediretur eius ad

Romam accessus, nec expediens fuit ire modo miraculoso, oportuit remedium appellationis sufficiens adhibere, ad potestatem, quæ de facto reperiebatur eo tempore, licet non de iure. nam potestas ordinaria super personam Ecclesiasticam sicuti erat Paulus, non reperiebatur amplius apud Pontifices legis Mosaicæ: quia sacerdotium illud iam collapsum erat, & potestas absoluta, sicut & ipse Paulus postea scribens ad Hebræos, cap. 7. dixit. *Translato sacerdotio, necesse est, vt & legis translatio fiat*. ne igitur, quod publica prędicatione collapsum dixerat, rursus uideretur probare, ne sibi eueniret, quod scribens ad Galatas euitandum statuerat, vbi dixerat, *Si enim destruxi iterum reedifico prævaricatorem legis me constituo*; noluit, sicut & non debuit deferre appellationem ad sacerdotes legis Moysi, quod siquidem sacerdotum tribunal, nec etiam si tunc stabile fuisset, Paulo profuisset ad mandatum Christi complendum se se Romam conferendi, sed neque debuit appellare ad tribunal Petri, quia nihil sibi profuisset; eo quod licet tunc in Petro, vere, & proprie residebat potestas cognoscendi illum, & omnes Ecclesiasticas personas, de iure: attamen de facto, potestas hæc in Petro non erat ad actus publicos redacta, vt posset Paulum liberare, & eo maxime, quia in illa lite Paulus ipse actor erat, & causa eius non erat cum fidelibus, sed cum infidelibus: cum Festo proconsule scilicet, & cum Iudeis. idcirco ratione fori quod sequitur semper ipsum reū, necesse illi fuit sedente proconsule pro tribunali, & declinante ad iniustitiam quam tulisset in eum, dicere: *Ad tribunal Cæsaris sto, vbi me oportet iudicari, &c.* Vsque *Cæsarem appello*, per extensum. quia diuino præcipiente iure de non præstando scandalo cogebatur non appellare ad ipsum Petrum. nam si ad aliud tribunal quam Cæsaris appellasset, scandalum magnum fuisset Proconsuli, & omni Magistratui Rom. Quamobrem exēplo ipsius domini, qui super soluendo didragmate à ministris Imperialibus requisitus in Petro, quamuis in persoluendo tributo tanquam Dei filium se liberum argumento conclusisset, dixit Petro: *Vt non scandalizemus eos vade ad mare, & mitte hamum, &c.* Igitur tam pro scandalo hoc euitando, quam quod Petrus illum liberare non potuisset, idcirco ad Petri tribunal non appellauit. His igitur rationibus Paulus coactus fuit ad tribunal Cæsaris appellare, in quo, & si non de iure esset potestas iudicandi Apostolum, tamen adhuc erat potestas de facto, & illa de solo facto potestas, satis erat, sicuti, re uera fuit ad liberationem Apostoli de manibus Iudeorum, quam ipse requirebat, vt iter sicūt Romanis Christianis scripserat, Romam versus arriperet, & sic, quod sibi à Christo Domino reuelatum, ac mandatum fuerat adimpleret. hinc euidenter apparet, quam

quam male inferant, in ipsum ius naturale mentientes, scioli moderni dicentes, quod Paulus mortaliter peccasset Cæsarem appellando, si Cæsar suus legitimus iudex non fuisset. quia Sanctus Apostolus in gratia Dei confirmatus non appellauit ad Cæsarem tanquam ad iudicem ordinarium pro aliqua iustitia politice obtinenda, sed solum appellauit ad eripiendum se de manibus Iudeorum, ad quem effectum ius naturale in omnibus etiam animalibus recurrendum esse dictat, iuxta illud cap. ius naturale 1. dist. Depositæ rei, vel condemnatæ pecuniæ restitutio, violentiæ per vim repulsio, aut si quid huic simile est, nunquam iniustum, sed naturale æquumque habetur. Quamobrem ex hoc loco actor. 25. per appellationem Pauli factam ad Cæsarem nulla prorsus colligitur protestata, sine insinnata potestas, & iurisdictio apud Cæsarem super Apostolum de iure, vti ipsimet scioli moderni prætendunt, sed solum de facto ex diuina permissione quo vsque pax fuisset Ecclesiæ Christianæ cal tus concessa. Alioquin in ipsum deueniretur absurdum, quod superius est prorsus depulsum, quod scilicet Paulus contra illud, quod Corinthijs prius præcepisset, ne scilicet causas litium ad iudices seculares deferrent, de facto postea efficeret si appellando Cæsarem subiectionem de iure protestatus fuisset, quinimo, quod amplius est, contra ipsius Dei ordinationem, & præceptum de immunitate personarum Ecclesiasticarum, quam ipse simul cum Petro breui tempore erat promulgaturus, quã etiam immunitatem Ecclesiasticam ipsemet ex parte Dei ordinare iam cœperat, & constituere in sua posita praxi, scribens Thimotheo epistola 1. cap. 5. *aduersus presbyterum accusationem noli accipere, nisi sub duobus, aut tribus testibus*, declarans in hoc manifeste, ita sacerdotes, & consequenter omnes sacros ministros altaris debere iudicari solum apud Prælatos Ecclesiasticos, sicuti omnes seculares apud superiores potestates laicas quemadmodum scribens etiam ad Titum præcipit dicens, *Admone illos* (scilicet seculares) *Principibus & potestatibus subditos esse.*

Pro vera, & propria intelligentia illius loci sacræ scripturæ, quam Venetus Theologus pro se, etiã adducit 1. Petri 2. Videlicet *Subiecti igitur estote omni humanæ creaturæ propter Deum, siue Regi, quasi præcellenti siue Ducibus, tanquam ab eo missis*, &c. non opus est patrum aliquorum afferre interpretationes, atque sententias, cum super omnes alios clare dilucide, & eleganter Innocentius Papa III. in epistola ad Imperatorem: Petri hæc verba declaret iuxta suæ lecturæ genuinam intelligentiam, vt in cap. solitè. de maiorit: & obed resumitur; quam quidem, vt iacet hic recensere non grauabimur, ita enim inquit Innocentius, Mirata est am-

est Imperialis sublimitas, quod te, nisi fuimus in nostris litteris increpare, huic autem tuæ admirationi non causam, sed occasionem præbuit, quod Legisti Beatum Petrum Apostolorum Principem sic scripsisse, *Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, siue Regi quasi præcellenti, siue ducibus, tanquam ab eo missis, ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum*. Verum si personã loquentis, & eorum ad quos loquebatur, ac vim locutionis diligentius attendisses scribentis non expressisses taliter intellectum. Scribebat enim Apostolus subditis suis, & eos ad humilitatis meritum prouocabat, nam si per hoc, quod dixit *subditi estote*, sacerdotibus voluit imponere iugum subiectionis, & eis prælationem authoritatis adferre, quibus eis subiectos esse monebat, sequeretur ex hoc etiã, quod seruus quilibet in sacerdotes imperium accepisset, cum dicatur *omni humanæ creaturæ*. Quod autem sequitur. *Regi tanquam præcellenti*, non negamus quin præcedat Imperator in temporalibus illos dumtaxat qui ab eo suscipiunt temporalia: sed Pontifex in spiritualibus antecellit, quę tanto sunt temporalibus digniora, quanto anima præfertur corpori: licet non simpliciter dictum fuerit. *Subditi estote*, sed additum est *propter Deum*, nec pure sit subscriptum *Regi præcellenti*, sed interpositum forsan non sine causa (*tanquam*) quod autem sequitur *ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum*. Intelligendum non est, quod Rex, vel Imperator super bonos, & malos gladij acceperit potestatem, sed in eos solummodo, qui vtentes gladio, eius sunt iurisdictioni commissi. Hactenus Innoc. ibi. quibus verbis vera, propria, & naturalis intelligentia verborum Petri Apostoli elegantissime, atque vberius explicatur, vt nullius alterius doctoris egeat interpretatione cum declaratio scripturæ data à Summo Pontifice præualeat interpretationi omnium fere doctorum.

Loci etiam illius Sacri Euangelij Matth: 20. & Lucæ 22. scilicet. *Reges gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos benefici vocantur. Vos autem non sic, sed qui maior est in vobis fiat sicut minor, & qui præcessor est sicut ministrator*. Veram intelligentiam, & litteralem huc afferre non omittemus, quem locum, & si Theologus Venetus in sua consideratione minime adducit nihilominus, quia Marsilius de Padua Hęreticus condemnatus, olim in sua prius apologia pro Bauaro Imperatore schismatico à se edita, & postea suo quoq; tempore Philippus Melanchthonius hęresiarcha pessimus, in sua Apologia, quam edidit in Vuormatien. colloquij cõuentu hæc eadem domini verba pro se assumunt aduersus potestatem Ecclesiasticam; de quibus siquidem ambobus apologeticis, Theologus iste Venetus suas rationes

fere

fere omnes desumit, vt ibi iacent, sicuti & omni legenti peruium esse poterit. idcirco propriam horum verborum domini interpretationem de industria afferre decreuimus, vt omnes fideles, & maxime Principes sciant non Chatolicorum esse rationes, & allegationes, sed pessimorum hæreticorum, quos ius diuinum per Apostolum præcipit euitandas. Hęresiarchæ namq; pręfati Marsilius, & Philippus: satagentes omnem prorsus potestatem, & iurisdictionem à Romano Pontifice, & cæteris Episcopis amouere, hæc domini verba, Lucæ 22. ac Matth. 20. & Mar. 10. allegant dicentes, quod per ipsa vetita diuinitus sit Apostolis, & successoribus cunctis Episcopis, & Sacerdotibus omnis iurisdictio, omnisque authoritas obligandi, leges ferendi, atque cogendi, erga fideles peccantes: Et si quam habent hodie iurisdictionem iure humano à Regibus, & Imperatoribus sibi donatam obtinere. Sed pessime falluntur, & toto errant cœlo putantes falsò, quod dominus verba hæc, scilicet. *Principes gentium dominantur eorum*, & c. dixerit tanquam pertinentia ad solos Ecclesiasticos Prælatos: sed certissime pro omnibus Christifidelibus Principibus, tam sæcularibus, quam Ecclesiasticis sunt prolata: admonens illos omnes, vt in his administrationibus non imitentur Gentilium Principum, audacem, tyrannicamque superbiam erga populos sibi subiectos, sed christiana charitate, dulcedine, atque modestia erga suos subditos se gerant: *Scitis*, inquit dominus, *quia Principes gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt potestatem exercent in eos*, &c. hoc est, vt explicat Origenes, non sunt contenti tantum regere subditos ad vnam ipsorum vtilitatem, sed violenter eis dominari nituntur. & vt inquit Chrisostomus, Principes mundi ita gerunt principatum, vt dominentur minoribus, & eos seruituti subijciant, vt expolient, & ad mortem, vsque eis vtantur ad suam vtilitatem, & gloriam. Sed hæc Principes gentium, qui ignorant Deum, vos autem non sic. Vos inquit qui mei estis non sic, non instar illorum, qui Deum ignorant, sed velut in oculis communis Domini super conseruos, & confratres vestros, non ad vestram (quæ tyrannis esset) sed eorum tantum vtilitatem, & communis domini gloriam, Principatum, ac primatum exercebitis. hæc Chrisost: Quæ omnia nunquam obliuisci expedit cunctis fidelibus principibus, sed memoriæ indelebili cōmendare, si cupiunt ad cœlestem patriam peruenire: nec sibi ab aliquo sciolo adulatore sinant persuadere, verba hæc Domini, Euangelicumque præceptum, ad solos Episcopos aliosq; Ecclesiasticos Prælatos, sed etiam ad Principes ipsos, Reges, & Imperatores, ac magistratus sæculi pertinere; ad omnes certissime spectant, qui Christi sunt oues, & agni de suo sacratissimo oui-

li,

li, nam *vos* inquit dominus; *non sic* distinguens à gentibus infidelibus, qui ignorant verum Deum, quod si à sciolis modernis fascinati putent dicta solummodo esse ad Prælatos Ecclesiasticos necesse erit eis aduersum se concludere Christi sententiam, quod ipsi non sint propterea fideles, sed adhuc Gentiles de gentibus qui nesciunt Christum Dominum. Quamobrem ex verbis his domini sub Euangelico iniungitur mandato, vt omnes superiores tam Ecclesiastici, quam sæculares, subditos suos, suasq; Ciuitates, Prouincias, Regna, Ecclesiam vniuersalem diœceses, Parochias, Conuentus, & Monasteria, domosq; cunctos de charitate Christi gubernent, tanquam membra principalia totius Corporis Christi, quod est Ecclesia, effecti ciues sanctorum, & domestici Dei, superedificati supra fundamentum Apostolorum, & Prophetarum ipso summo angulari lapide Iesu Christo, in quo omnis edificatio constructa crescit in templum Sanctum in domino, in quo, & nos ędificamur in habitaculum Dei in Spiritu Sancto.

En in domino nostro lectores amantissimi, quo nam proprio, & apposito modo, hæc quinqne principalia noui testamenti loca intelliguntur, & omnino intelligi debent, vt non solum non aduersentur (vt oportet) Apostolicæ, & Patrum traditioni de immunitate Ecclesiastica, sed eundem omnino statuant, atque defendant, ita quoque alia quæcunque occurrerint, veniunt prorsus intelligenda, & de iusta consequentia sumpto argumento per locum à maiori, sicut demonstratum est, omnia sacræ scripturæ loca noui præsertim testamenti, quæ quoquomodo videbantur annuere, omnes personas tam laicas, quam Ecclesiasticas iure diuino subditas esse Principibus secularibus, & magistratibus ita oportuit intelligi, & declarari, vt non aduersentur Dei ordinationi, & pręcepto per Apostolorum traditionem, & Patrum pronunciato, pro Ecclesiastica immunitate constituta, quanto igitur magis, si quę, imo quæcunque reperirentur sententię doctorum, vel etiam Patrum oportebit, eas quoq; omnes interpretari, vt eidem traditioni pro immunitate Ecclesiastica nullo pacto aduersentur. facessere ergo procul hinc oportet, omnes allegationes Patrum, atq; Doctorum, quas Theologus Venetus in sua consideratione fol. præsertim 28. & 29. pro se perperam, & falsò facit, puta Chrisostomi, Augustini, Theodoreti, Theophilacti, Eumenii, Bernardi, Diui Thomæ, & Gaetani, & quorumcunque aliorum: eo quoniam omnes tam pręfati, quam alij quicunque fuerint, quemadmodum nunquam somniarunt, contrarium docere, quam traditio Apostolica doceat, de immunitate hac, & libertate personarum, & rerum Ecclesiasticarum, ita quoque si in aliquantulo, eorum verba appareant aduersari, interpretanda sunt, & glossanda, vt omnino nō

aduersentur, sed eandem doceant, atque tueantur.

Quamobrem D. Thomas, qui in epistola ad Romanos, c. 13. agens de tributis præstandis dixit. Ab hoc tamen debito liberi sunt clerici ex Priuilegio Principum, quod quidem, equitatem naturalem habet: interpretandus est, vt non loquatur de omnibus clericis quatenus nomine clericorum comprehenduntur Episcopi, presbyteri, Diaconi, & subdiaconi, sacrorum ordinum, atque Regulares: sed de solis clericis minoribus, & coniugatis etiam quoad bona patrimonialia, quorum immunitas soluendi tributa, & vectigalia, & alia consueta onera per priuilegium Principum constat. lib. 1. C. de Episcopis & cler. l. omnis. vbi habetur, Omnis à clericis indebitæ conuentionis iniuria, & iniqua exactionis repellatur improbitas; deinde, Itaque extraordinariorum munerum à prædictis necessitas, atque omnis molestia conquiescat, ad angariam quoque præstationum non vocentur, sed eorundem facultates atque substantię omnibus clericis huiusmodi prærogatiua succurrat, vt & coniugia clericorum, ac liberi, eorum quoque ministeria idest mares, pariter, ac feminæ, eorum filij, & filię immunes ab huiusmodi muneribus perseuerent. Vbi glossa notat primo ex hac lege, quod clerici de bonis præbendarum suarum, quę vendunt, vel vendi faciunt, non tenentur soluere gabellas, nec etiam ad portam soluunt etiam clerici coniugati. & notat vltimo, quòd clericorum priuilegium datur eorum vxoribus, & filijs secundum Bal. & eadem l. & tit. in nouella const: Federici, quæ incipit, Item nulla; sic habetur. Eadem immunitas conceditur omnibus clericis, vbi glossa inquit primo pręcipit quod nulla communitas vel persona publica vel priuata, debet cogere clericos ad exactiones collectarum, siue ad extraordinaria munera, & ita inteligendus est ibi Diuus Thomas. quod clerici minores, & primæ tonsuræ etiam cōiugati sint effecti liberi à debito soluendi tributa ex priuilegio principum, & non intelligat de episcopis, presbyteris, & alijs sacrorum ordinum, & Regularibus; qui de superiori iure nempe canonico, atque diuino liberi sunt ab huiusmodi grauaminibus, vt habet cap. quanquam. de censib. à nobis superius explicatum pro iure diuino ex Dei ordinatione, & Apostolorum traditione pronunciato. quinimo ita rectius interpretandus est hoc in loco D. Thomas, quod si tempore suo ædita fuisset decretalis Bonifacij hæc. cap. quanquam. de censib. certo certius suis illis verbis (liberi sunt clerici ex priuilegio principum) addidisset (ac etiam priuilegio de iure canonico, quin etiam, & diuino) vt in eodem cap. quanquam. cum semper ipse D. Thomas fuerit in suis Angelicis scriptis zelantissimus honoris, & præeminentiæ, atque autoritatis, & reuerentię omniū Summ. Pontificum. Nec opus est terere

tempus in interpretandis, seu explicandis sententijs aliorum doctorum, Bernardi, Gaetani, &c. quos theologus Venetus pro se adducit, quia vt legentibus omnibus constat, nil illi Patres, & doctores dicunt quod aduersetur priuilegio immunitatis, quin sit vere, & declaretur esse de iure diuino. Quamuis præfati doctores atque etiam alij asserant in Pilato non fuisse vsurpatam potestatem suam, & si concedatur, quod in Pilato non erat potestas vsurpata, non ideo consequens est, quod ipse Pilatus in ipsum Dominum Nostrum Iesum Christum habuerit potestatem ordinariam, vt falsò contendit inferre Theologus Venetus; Quia & si recte quidem infertur, Pilatum non vsurpatam habuit potestatem, ergo ordinariam habuit: Hoc verum est de omni subdito sibi legitimè, at nequaquam de ipso Domino Nostro Iesu Christo, qui cum sit verus Deus Dei filius, etiam in quantum homo est dominus omnium, non fuit legitime subditus Pilato, nec vlli Principi seculari. Probe namque: non solum Patres inter quos Bernardus, sed etiam Theologi, vt Caietanus, & etiam Io: Driedonius, & alij vere Theologi, atque doctissimi, qui in Pilato dicunt non fuisse potestatem vsurpatam, sciebant, & callebant illa quatuor Theologica particularia, quę in ipso domino nostro vere, & proprie concurrebant. Primum videlicet, quod de statu innocentiæ, & naturæ institutę habuit immunitatem à peccato; secundum proprietatem, & conditionem illius status. Alterum, quod non poterat pati, nec mori inuitus. Tertium quia mortuus est propter delicta aliena non sua, *& posuit in eo dominus iniquitatem omnium nostrum*. Quartum quia potestatem habebat ponendi animam suam, & iterum sumendi eam. Nullum autem horum quatuor potest secum compati subiectionem ordinariam, atque legitimam ad superiorem humanam Principum potestatem: quę vt sit ordinaria, atque legitima, oportet vim coerciuam sibi vendicare: sed solummodo secum compati possunt superiorem potestatem aliquantulam (vt vtar verbo Augustini) & solum de facto permissiuo, ac mistico (vt verbis vtar Chrisostomi, & Cyrilli) in hoc solo sensu, vt fieret executio crucifixionis per iudicis hominis sententiam iniquam, propter scripturas Prophetarum, quas oportuit de ipso adimpleri: & ideo per iudicem hominem condemnari tantummodo, & non, vt subditus proprie, atque legitime: quia huiusmodi subiectio ipsi specialiter repugnabat.

Isaiæ 53.

CONCLVSIO DECIMA.

DIcere nullum ex Sanctis Pontificibus, Episcopis, & alijs sacerdotibus, dixisse se exemptum, & immunem esse

esse à potestate Principum, & Magistratuum secularium falsum est euidentissime in facie omnium Ecclesiaarum, quæ tot, tantorumque Summorum Pontificum à Clemente scilicet primo ad Melchiadem, martyrum gloriosissimorum, & à Syluestro I. vsque ad Gregorium I. ac Magnum, sanctissimorum Dei confessorum, atque Conciliorum tam Generalium, quam Prouincialium, Romani inquam primi sub Syluestro. Nicæni I. Carthagin: III. Calcedonensis Magni. Venetici, Cabbilonen. Aghaten. tam sub Leone I. quam & alio sub Sixto Papa III. Matisconensis, Moguntini, Lateranen. maximi. sub Innocentio III. & postremi nostri temporis Tridentini: testi nonia, sententias, atque decreta semper honore debito, ac reuerentia suscipientes, sunt prosecutę. e quorum Pontificum testimonijs, sententijs, atque decretis discedere, impium est, temerarium, & deficientiæ fidei patens signum. Eo quod prę nominati Pontifices in Ecclesia, tempore non sint adeo moderni, de quibus contradicentes oblatrarent Lutheranorum more, Papas centenarios appellando; cum sint antiquissimi, & Christianam Ecclesiam cum ipsis Apostolis ab eoru n tempore suo sacro sanguine fundauerint, & illorum traditionem de immunitate Ecclesiastica. serie continuata promulgauerint.

Ad hæc, cum omnes hi sanctissimi Pōtifices non se ipsos modo, sed omnes etiam particulares Episcopos alios, omnesque sacerdotes, & sacros clericos, Dei ordinatione, & præcepto immunes, & liberos esse à Principum secularium potestate tam clare, tam secure, tamque libere sint semper contestati; Admirabile videtur, & inscrutabile vnde hodie hanc ansam sumpserint quidam moderni Theologi, vt non sint veriti dicere. Nullum ex Sanctis Pontificibus Episcopis, & alijs sacerdotibus dixisse exemptum se, & immunem esse à potestate Principum, & Magistratuum secularium; si leuiter saltem in litteris humanis, & sacris aliquando fuerint versati. Pro comperto igitur haberi debet, quod Theologi isti, aut epistolas decretales Pontificum quæ peruiæ omnibus offeruntur in primo, & secundo Conciliorū generalium tomo. nunquam legerint, nec lectas vnquam audierint: Aut certe de affectata industria despectui illas habere studuerint, vt suam tot tantisque Sanctis Pontificibus sententiam anteferrent, in hac facti specie, potissimum, Vuichlephi, Petri Abailardi, & Lutheri ingenium secuti, qui suam nouam super omnes patres adeo extulere sententiam, vt gloriarentur se omnibus alijs habere meliorem contra præceptum sapientis: *Ne trāsgrediaris terminos antiquos quos posuerunt Patres tui.* Prou. 22. Cæterum non solum (quod à malo est) Theologi isti præferre suam sic sententiam conari videntur, ne dicam doctoribus, quemadmodum præfati hæresiarchæ suam pręru-

 lerunt

ierunt, sed (quod à pessimo est & nunquam hactenus factum, vel attentatum) Summis tot Pontificibus, eisdemque gloriosis martyribus anteferre, quorum omnium, vnius solius loquentis, vt Papæ testimonium, atque sententia, apud Catholicos, & verè sapientes semper præualuit sentẽtiæ doctorũ quamuis cõmuni, nõ solũ in re fidem concernente, sed etiam in re concernente mores salutares. Quamobrem, vt charitas Christi, quæ vrget nos, sicuti principium est, ita sit nostræ huiusce Conclusionis finis, vnum quemlibet eorum Theologorum exortarer, vt Augustinum lubenter auscultet tanquam nunc sibi loquentem, verba illa charitatis plena, quæ tunc temporis libro aduersus Iulianum, cap. 2. scripsit. *Ego te, inquit Augustinus, ante istos iudices constituo quos non amicos meos, & inimicos tuos in hac nostra disceptatione constituo cognitores, nec quorũ sentẽtiæ de hoc ꝙ inter nos disputatur incertę sunt inani cogitatione confixi, sed Sanctos, & in Sancta Ecclesia illustres Antistites Dei, non Platonicis, & Aristotelicis, & Zenonicis (quanquam, & in his nonnulli ex eis docti fuere) verum omnes sacris litteris eruditos nominatim sicut oportebat, expressi: vt in eis timeas non ipsos, sed illum; qui sibi eos vtilia vasa formauit.* Et vt apertius cognoscant hi Theologi, quam malum quamque impium sit tot Summorum Pontificum antiquissimorum testificationes, vel inficiari, vel contemnere: eiusdem Augustini alteram proferam sententiam, in suam ipsorum redargutionem: inquit enim Augustinus contra epistolam Manichæi c. 4 Multa sunt quæ me in Ecclesiæ gremio iustissime tenent, tenet consensio populorum, atque gentium, tenet authoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata, tenet ab ipsa Sede Apostoli Petri, cui pascendas oues suas dominus post resurrectionem suam cõmendauit, vsque ad præsentem sacerdotum Episcoporum successio, tenet postremo ipsum Catholicę nomen, quod non sine causa inter tam multas hęreses sic ista sola *Ecclesia* obtinuit, vt cum omnes hæretici se Catholicos dici velint, quærenti tamen peregrino alicui, vbi ad Catholicam conueniatur? nullus hæreticorum, vel basilicam suam, vel domum audeat ostendere. Rursus idem August. contra partẽ Donati, inquit, sacerdotes, vel ab ipsa Petri Sede, & in ordine illo patrum quis cui successit videte, ipsa est petra quam non vincunt superbæ inferorum portæ.

His redarguti paucis Augustini solius sententijs, moderni Theologi isti, vereri certo deberent, alijs indicare se, vel non legisse, vel si legerint, non confiteri, tot tantorumque Summorum Pontificum testificationes qui à temporibus Apostolorum contestati sunt, & se ipsos, & Episcopos omnes, atque sacros clericos im-

munes

nunc semper fuisse à potestate Principum secularium, si nolent inter contentiosos schismaticos computari.

CONCLVSIO VNDECIMA.

DIcere, quod exemptiones, & immunitates Ecclesiasticæ primo sint, & solummodo in Ecclesia ex commissione, & priuilegijs Principum secularium, eo quod clarum sit leges eorum, & priuilegia reperiri passim, non simul concessa; præsertim in codice Theodosiano, & in nouellis Iustiniani, error est superiori consimilis, & ab eo essentialiter dependens, quo (vt superius iam) destructo fundamento, & ipsum fundatum corruere necesse est: quia si legissent testimonia, sententias, atque decreta tot martyrum gloriosissimorum, atque Pontificum à Clemente, vsque ad Syluestrum, saltem, non adeo secure hoc ipsum asserere ausi essent. Nam dum sententiæ tot, tantorumque Patrum Ecclesiæ Catholicæ fundatorum, contestantur immunitatem hanc Ecclesiasticam per Apostolorum traditionem de ipsius Dei, & domini nostri voluntate, ordinatione, & præcepto, adductis etiam rationibus ex diuina scriptura desumptis in Ecclesia Catholica esse constitutam: de necessaria consequētia venit concludendū quod ipsę leges, constitutiones, & decreta Principum secularium, quæ hanc immunitatem ordinant, disponunt quoquo modo, ac obseruandam sub pœnis præcipiunt, non ipsam constituant tanquam ab ipsis intelligenda sit primo, & per se nouiter constituta, sed ipsam olim à temporibus Apostolorum Dei ordinatione, & præcepto constitutam, & à Summis Pontificibus, eisdemque gloriosissimis martyribus ab ipso Apostolorum tempore, pro temporum, & euentuum contingentia dispositam, & promulgatam, suo modulo confirmanes, corroborant, tuentur, & protegunt; obstacula, & impedimenta renitentium amouendo per suum seculare, & imperiale brachium ad hunc effectum ab ipso Deo sibi ipsis concessum, quemadmodum contestatur Sanctissimus Leo I. vt in superioribus est recensitum num. 26. epistola 94. ad Episcopos, & presbyteros intra Thraciam constitutos, quam eandem vtique veritatem confessus est, & contestatus Martianus Catholicus, & religiosissimus Imperator coram Patribus in Chalcedon. synodo congregatis (vt à nobis etiam superius est recensitum) per illa verba: num. 24. Quædam capitula sunt, quæ ad honorem vestræ reuerentiæ vobis reseruauimus decorum esse iudicantes à vobis regulariter potius firmari per synodum, quam nostra lege sanciri. quibus manifeste declaratur immunitatem Ecclesiasticam Dei ordinatione constitutam, Apostolorum traditione allatam, formulisque, & sancti-

ctionibus Canonicis specificatam, per sacras Imperatorum leges fuisse solummodo confirmatam, ac nomine imperiali, brachio scilicet præpotenti, per diuinam potentiam ad hoc ordinato custoditam, sartam, tectam. Et vt nostra hæc vndecima Conclusio exactiori periodo compleatur, lubenter superaddam. Quod si ipsi nobiles Veneti, qui hactenus Theologis suis istis aures faciles præstitere, à sapientibus, & integris sibi legi facerent scripta saltem Sanctissimorum Pontificum ad Principes seculares qui pro tempore secure, & libere scripserunt, quemadmodum fuere Marcellus Papa I. Anno D. 304. ad Maxentium Imper. eundemque infidelem, & Christianorum inimicissimum. Bonifacius I. Anno D. 419. ad Honorium Augustum fidelem, atque Catholicum. Gelasius I. Anno D. 462 ad Anastasium Imp. Pelagius I. Anno D. 555. ad Regem Francorum Imp. Ioannes III. Anno D. 571. scribens Episcopis, de Iustino Imperatore. Gregorius I. Anno D. 590. ad Mauritium Imp. Nicolaus I. Anno D. 858. ad Michaelem Imp. per seipsos absque alio doctore certissime concluderent, quod hi Sanctissimi Pontifices dum ad Principes prænominatos scribebant, hoc vtique faciebant, non ad supplicandũ, aut persuadendum illis, vt immunitatem Ecclesiasticam concederent, sed vt illam Dei ordinatione constitutam, & Apostolorum traditione pronunciatam non conturbarent, sed defenderent: sicuti, & intrepide fecerunt, Marcellus Maxentium redarguendo, Bonifacius Honorium collaudando, Gelasius Anastasium admonendo, Pelagius Regem Francorum reprehendendo, Ioannes Iustinum arguendo; Gregorius Mauritium instruendo, Nicolaus Michaelem increpando, sicuti ex ipsorum Pontificum scriptis apertissime constat. Hinc ipsi Venetæ Reipublicæ Rectores animaduertentes se à Theologis istis falso instructos, certo certius concluderent, quod immmunitas, & libertas Ecclesiastica non à Principibus secularibus per sua Priuilegia fuerit primo concessa, sed Dei ordinatione, & præcepto per traditionem Apostolorum, & Patrum constituta, vti tot Sanctissimi Pontifices contestantur. Et quod Principes per suas passim leges conditas, & decreta, iure diuino prius iam constitutam, postea corroborarunt, & confirmarunt tantummodo, & à contradicentibus defenderunt suo præpotenti brachio seculari. Hinc falsitas manifesta declaratur Pauli Seruitę Theologi Veneti, dum in sua consideratione fol. 32. dicere non erubescit, quod Romani Pontifices ab Anno D. 1160. & postea ediderunt primo decreta exemptionis clericorum in illis capitulis, quæ citat ipse in margine, scilicet c. at si clerici, de iudicijs, cap. clerici, eodem tit. c. cum non ab homine, & cap. qualiter, & quando. eod. ti. falsum assertum, & temere sine debita considera-

sideratione effusum. Eò quia Summi Pontifices illi, qui ab eo anno Ecclesiæ præfuerunt, vti sunt Alexander III. in eod: cap. At si clerici. Lucius III. in cap. clerici. Clem: III. in cap. cum non ab homine, & Innoc: III. in cap. qualiter, & quando eod: tit; vt patet in expressa textuum littera, insinuant non à se ipsis, exemptionem clericorum esse primo statutam, sed in Ecclesia antiquitus constitutam, vt Lucius Papa expresse dicit in c. clerici. per illa verba; Non debet in hac parte Canonibus ex aliqua consuetudine præiudicium generari. Canones namque quibus dicit non debere generari præiudicium, præsupponit esse antiquissimos in Ecclesia à temporibus S. Apostolorum. Hi nanque Pontifices probe nouerant, nec vllo pacto ignorauerant (quemadmodum sciolus iste Venetus certissime ignorauerit) testimonia, sententias, atque decreta pronunciata à Clem. I. vsque ad Gregorium I. & deinceps ab alijs prædecessoribus suis; vsq; ad sua tempora, quos si primo primos talia exemptionis decreta edere opus fuisset, alijs & verbis, & sententijs atq; clausulis, causas vrgentes ad sic decernendum indicantibus sua rescripta communiuissent, vt consuetum est efficere Pontifices in decretis à se primo conditis, quod si alicubi, vt sciolus iste ibidem dicit, quod in Italia, Hispanijs, & Gallijs puniuntur clerici delinquentes non obstantibus præfatorum Pontificum decretis, hoc (si in aliquo verum est) certum tamen est, quod non prouenit ex eo (vt ipse dicit) quod decreta horum Pontificum ab Anno; videlicet 1160. non fuerint alicubi recepta integre, sed ex causis illis quas Damasus PP. Leo I. & consilium cartha: primum assignant, scilicet ex prælatorum conniuentia clericorum in obedientia, & tyrannorum Principum vsurpatione, vt in prima Conclusione ponitur per extensum.

CONCLVSIO DVODECIMA.

Dicere, & pertinaciter asserere, quod Principes seculares de ipsius Dei authoritate, seu immediate concessa, possunt iudicialiter cognoscere personas Ecclesiasticas in causis tam ciuilibus, quam criminalibus, quasi sibi Dei ordinatione subiectas, error est manifeste hæreticalis, & deterior errore Vuiccleffi condemnato in Concilio Constantiensi, vt constat sub Bulla Martini Papæ Quinti in fine Concilij. Quia ipse *Vuiccleff*. ar. 16. dicebat. domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab Ecclesia, & isti dicunt posse Principes personas Ecclesiasticas iudicialiter cognoscere, cum personarum immunitas principaliter sit à domino instituta, & bonorum Ecclesiasticorum secundario, & accessorie, atq; ex naturali consequentia.

Quem

Quem errorem primo adinuenerunt, vt refert Ioannes à Turrecre mata. Marsilius de Padua, & Ioannes de Iandunò condemnatum per extrauagantem Ioannis Papæ XXII. quæ incipit: licet iuxta doctrina n. Error certe hic quem hodię exsuscitant Ecclesiæ Catholicæ inobedientes, ab ipsis Apostolorum temporibus iam extitit virtualiter, & equiualenter semper condemnandus, & condemnatus; virtute traditionis Apostolicæ per seriem tot Sanctissimorum Pontificum promulgatam, quod nulla prorsus potest tergiuersatione celari quemque errorem, vt suo loco recensitum est num 19) suo tempore Gregorius Papa VII. dixit. Miserabilem esse insaniam.

Et vt omnes viri pij, omnesque catholici Principes cognoscant præfatum errorem, quem hodie ab Orco exsuscitat quidam Theologus Venetus, quòd, error sit idem prorsus quem ducètis ab hinc annis Marsilius Paduanus in auram istam Principum delicatam inuexit, non omittam huc afferre fideliter, & orginem, & continentiam erroris istius. Etenim sicuti colligitur ex Aluaro Pelagio, qui tempore Ioannis Papę XXII. fuerat pęnitentiarius, & ab eodem electus Episcopus Siluensis. de plantu Ecclesiæ li. 1. cap. 63. Io. Cardinale à Turrecremata, in summa de Ecclesia par. 2. li. 4. cap. 37. & refert largius Albertus Pighius de Ecclesiastica Hierarchia li. 5. cap. 1. Ludouicus Bauarus; Imperator non legitime electus, sed certe intrusus. à Io. Papa XXII. tunc Dei Ecclesiam moderante fuit publice excommunicatus, tanquam Sedi Apostolicæ inobediens, & schismaticus. Cuius Imperatoris partes suscipiens Marsilius de Padua homo magis Aristotelicus gimnasta, quam in sacris litteris, & Patrum doctrina leuiter eruditus, satagens Imperatorem potius ex contumace hæreticum facere, quam veritatem instruere eundem. Edidit quandam apologiam, in qua contendit astruere ex ipsa Christi Domini Nostri lege, nulli Episcoporum, nec etiam Romano Pontifici, neq; alteri prælato Ecclesiastico competere iurisdictionem aliquam, & superioritatem, statuendi leges, aut quidquam præcipiendi, vel obligandi quemlibet laicum, neque vllam habere potestatem super sacerdotes, & clericos quoscunque, sed potius Episcopos omnes etiam Romanum ipsum Pontificem, cæterosque clericos, subiectos esse Principibus secularibus. Et quod omnis personarum Ecclesiasticarũ exemptio, quæ in Ecclesia reperitur per humanum Legislatorem concessa fuerit, in cuius potestate sit semper eandem ab ipsis reuocare, presertim rationabili suadente causa. suam hanc falsam sententiam exemplo, & doctrina Christi Domini nostri conatus est confirmare, dicens, quod Christus non venerit in mundum dominari hominibus, nec ipsos iudicare per sententiam, Principatus,

rus, ac vim aliquam coactiuam, neque temporaliter, principari, sed magis subijci Principibus huius seculi. Quod totum putat ostendere. primo per locum illum Euang. Io. 19. in quo dicit Christum Dominum confiteri potestatem esse in Pilato super ipsum, & confirmare censet per authoritatẽ Augustini, qui eumdem Euangelij locum explicans inquit. Hoc dixit, quod & per Apostolum docuit, quod non est potestas nisi à Deo, & per authoritatem quoque Diui Bernardi in epistola quadam ad Archiepiscopum Senonensem dicentis. Cum Romani Præsidis potestatem Christus super se quoque fateatur cælitus ordinatam, & cæt. ex quibus verbis infert Marsilius, quod si super Christum, quanto magis super Apostolos, eorumque successores Episcopos, & presbyteros? Secundo suam opinionẽ confirmare cõtendit dicens, quod Christus Dñs negauerit suis discipulis superioritatem coactiuam per illa verba Lucæ 22. *Reges gentium dominantur eorum, &c.* Tertio authoritate Apostoli ad Rom. 13. Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit, &c. Quarto; exemplo eiusdem Apostoli, qui declinans iudicium sacerdotum, & Pontificum Iudeorum Cęsarem appellauit act. 25. Ex his putat sufficienter demonstrare, quod Episcopis, & Romano etiam Pontifici nulla competat potestas coactiua in quẽcunque tam laicum, quam etiam clericum, nisi eadem per Legislatorem humanum Principem fuerit concessa, in cuius potestate est semper eandem ab ipsis reuocare.

Hæc est continentia summarie desumpta erroris, Marsilij tunc Paduani: & hanc in sua formali littera cum allegationibus eisdem assumit præfatus Theologus Venetus, quamque ab eodem vltro addiscentes suscipiunt Venetæ Reipublicæ nunc Rectores, putantes audire oracula vera sacrarum scripturarum, & Patrum, pro stabilienda sua ipsorum prætensione; Minime considerantes vnde sententiam, & allegationes acceperit Theologus iste suus, quod certe si animaduerterent, vt oporteret eosdem, semper prudentes pios, & religiosos Principes, eandem esse opinionem, & eodem omnia adduci argumento, quæ olim tempore Ludouici Bauari Imperatoris Schismatici, ab omnium malorum inuentore Lucifero, edoctus fuit Marsilius tunc Paduanus, Hæreticus condemnatus, horrore certo certius rationabili, tinnirent eorum omniũ ambæ aures; Conspicientes, qnod in facie totius Ecclesiæ Catholicæ rationes has pro sua prætensione non è fontibus illimibus doctorum Catholicorum, sed e feculento cœno hæreticorum ebiberint; Cum quibus ex sola participatione, & prætensionem suam lubefactant, & nomen serenissimum deturpant.

Veruntamen præfatorum Sacri Euangelij locorum veram, & Catho-

Catholicam interpretationem ex Patrum doctrina in nostra Conclusione Nona superius iam clare, copiose in medium attulimus Interim solummodo admonitos exorarem Principes seculares ad quos spectat audire, ne aures adeo faciles præstent, ac prurientes, Magistris scalpentibus, qui antiquam sibi personant cantilenam, & veterem intexunt fabulam dicentes. Quod. s. Romanus Pontifex nullam diuinitus sibi concessam habeat authoritatem corripiendi Principes seculares; sed si quam habere prætendit, sibi vsurpasse tyrranice: hęc nanque fuit vetus cantilena, quæ in aures prurientes Henrici IV. Imperatoris per Vuicclefum, & Ludouici Bauari per Marsilium Paduanum Hæresiarchas decantata, illosque in schismata seduxit, & hæreses. Nam quod Summus Pontifex vere, & legitime sibi collatam à Deo contineat potestatem super omnes Principes fideles, suo inquam eminenti, ac Pontificio modo breui simul, & præpotenti argumento facillime demonstrare polliceor hoc pacto. De ipsius Catholicæ fidei substantia est, quod Ecclesia Christi, quæ nunc domus, & ædificinm Dei nuncupatur, nunc columna, & firmamentum veritatis, nunc grex ouium Christi, nunc Sponsa, & corpus eius: inter cæteras omnes essentialiter competentes notas, eam sibi primam vendicat; Quod sit vna, sic enim habet Nicæni Concilij Symbolum, tanquam de fidei Catholicę substantia. *Credo vnam Sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam*. Sed non potest aliter vnitas in Ecclesia retineri, quam si præsit vnus, hoc vtique modo voce sua incōdita clamat ipsa natura. Hoc in apibus, hoc in gruibus, hoc in alijs etiam plerisque brutis animantibus est videre; habent vtique caput vnum, ducem vnum, quem sequuntur. Sic in arboribus conspicimus; Ramusculos multos ad vnam virgam, multasque virgas ad ramum, & multos ramos ad stipitem, multosque stipites ad radicem vnam infigi; vt omnia consocia euadant, & de eodem succo qui est in radice participent: quemadmodum ab Apostolo dicitur.
Rom. 11. Cuilibet fideli *Socius radicis, & pinguedinis oliuæ factus es*. Quod si in naturis rerum, multo magis fieri necesse est in humana hac societate, quæ nisi ab vno aliquo gubernetur persistere nequaquam potest. Vnum itaque toti Ecclesiæ Christianæ præesse, adeo necessarium est, vt absque hoc, Ecclesia vna esse non possit, & si Ecclesia vna non est, porro Ecclesia Christi non est, quæ idcirco Ecclesia Christi est, quia vna est, vt fidei habet regula. Propterea Apostolus ad fundamentum vnitatis istius alludens inquit.
Ephes. 4. *Vnum corpus, & vnus Spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ, vnus dominus, vna fides, vnum baptisma, vnus Deus, & pater omnium, qui est super omnes, & in omnibus nobis*. Et ad vnitatem hanc constituendam ipse dominus per Ezechielem Prophetam dixit

dixit. *Saluabo gregem meum, & non erit vltra in rapinam, & indicabo inter pecus, & pecus, & suscitabo super eas pastorem vnum qui pascat eas.* Et in Euangelio. *Et alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile, & vnus Pastor.* Ezech. 34. Ioan. 10.

Vnus vero hic pastor, quoniam Ecclesia, vsque ad finem seculi perdurat, Petri Apostoli successor sit, oportet. Inde est, quod sicuti Ecclesia est vna, ita & Apostolica sit, & esse dicatur, necesse est: vt in eodem Symbolo Patrum continetur. *Et vnam Sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam.* Et quamuis ipse Dominus Noster Iesus Christus sit ille vnus, & bonus pastor ouium, & totius Ecclesiæ Christianæ caput, secundum illud Apostoli. *Et omnia subiecit sub pedibus eius, & ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius, & plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur.* Ephes. 1. Nihilhominus ipse dominus, qui pastor, & caput est Ecclesiæ. *Sciens quia venit hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad Patrem.* Ioan. 13. Et Ecclesiam suam hanc visibilem in terris sua præsentia corporali destituendam fore, cum tempore passionis orasset ad patrem pro fidelibus quos sibi pater dederat dicens. *Pater Sancte serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi, vt sint vnum, sicut & nos.* Ioan. 17. Quo facilius, & constantius vnitas hæc Ecclesiæ tempore perpetuo, vsque ad finem seculi retineri possit, post suam Sanctam Resurrectionem ascensurus ad patrem, vni suo Vicario Ecclesiæ suæ curam demandauit, vni inquam Petro pascendas suas omnes oues commisit dicens. *Pasce agnos meos,* & *pasce oues meas.* atque vnum illum Principem tunc, & antea designauit pluribus argumentis, vt ipse, scilicet in cœlis esset, auctor vnitatis perpetuæ, & Petrus, & quisquis in Petri Episcopatu successisset eiusdem vnitatis conseruandæ Pastor, Dux, Princeps, & caput in terris haberetur. Nam quod vni singulariter in præsentia reliquorum Apostolorum, ac discipulorum ab omnibus singulari nota discreto, vniuersi ouilis sui Regni, & Ecclesiæ curam demandauerit, ipse Dominus Noster Iesus Christus; Clarissimis verbis sacra docet Euangelica scriptura, illis namque quæ habentur Ioannis 1. videlicet. *Intuitus autem eum Iesus dixit. Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus.* Vnum Simonem inter alios pronunciauit Cepham, hoc est saxum, scopulum, rupem, petram; super quam postea affirmauit se ædificaturum Ecclesiam suam dicens. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, &c.* Quod igitur dominus ipse constituerit Petrum caput Ecclesiæ suæ, suumque in terris Vicarium, de fide in Euangelio Sacro expresso tenendum est. Et quoniam de eadem fide expressum habetur, quod Christi Ecclesia visibilis duratura sit vsque ad finem

feculi,diemque iudicij vniuerfalis, de eadem fide eft, quod poft mortem Petri,fucceffor eius, & Chrifti Domini,ęqualis poteftatis Vicarius, de ipfius domini inftitutione remanferit, & femper fucceffor erit, dum Ecclefia vifibilis permanebit, alioquin Ecclefiæ vnitas, quæ de eadem fide eft, feruari non poffet, vt dictum eft.

Hæc autem vna Ecclefia, Regnum, ouile, focietas vniuerfitatis Chrifti fidelium: neceffe eft, quod fit ordinata, ita vt dicatur, & fit Hierufalem,pacis vifio, & vnitas,non Babilon, & confufa multitudo, fed quæ condita eft,veluti quædam Ciuitas nobiliffima, cuius ciues in vnum coeunt,vt inquit Propheta. *Ad confitendum nomini domini*; Sed in vnum omnes conuenire non poffunt, nifi vni Principi omnes præftent obedientiam, atque Princeps ille fit fuper omnes vniuerfitatis ciues indifferenter. Quod vero omnes fideles indifcriminatim de ipfius Dei ordinatione teneantur obedire huic Principi, & capiti, admonuit à primis illis eiufdē Ecclefię S.tēporibus Ignatius martyr gloriofifs.Apoftolorū difcipulus, epiftola ad Magnefianos dicens. Dignum eft vos obedire Epifcopo veftro, & in nullo ei contradicere, non enim illum vifibilem quis fpernit, fed illum inuifibilem in eo contemnit, qui non poteft à quoquam contemni, hic enim non ab homine, fed à Deo habet promotionem. Hinc omnes Chriftifideles fcire, & intelligere oportet, quod nemo fit exemptus ab authoritate huius Principis Ecclefiæ,fi inter oues Chrifti voluerit connumerari, nam omnes oues fuas Chriftus Dominus aqua falutaris baptifmatis intinctas fine difcrimine eidem Principi Vicario fuo fubiecit,cum dixit Petro. *Pafce agnos meos, pafce oues meas*. Illi autem cui committitur vniuerfitatis alicuius regimen, neceffarium eft confequenter, quod ab eodem Hierarcha committente collata fit poteftas fufficiens ad regendum omnes de vniuerfitate illa, & ijs omnibus ab eodem impofitam effe obediendi neceffitatem, fine qua poteftate in Principe commiffario, & obfequendi neceffitate in fubditis omnibus, nulla congregatio nec vnius domus familia, regi, & conferuari pofset,fed neque ad hoc fupremum munus,regendi Ecclefiam fuam dominus elegit nobiles fecundum carnem, non duces feculi,non Reges, non Imperatores, aut aliquem huiufmodi Principem, fed vt Paulus ait; *Infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia*, hoc eft Petrum pifcatorem elegit, & eius in perpetuum pro tempore fucceffores. Quænam vero,& quanta fit huius Ecclefiafticæ Hierarchię Principis authoritas, ex illis Dei & domini noftri verbis Matthæi. 16. *Tibi dabo claues Regni cœlorum, & quodcunque ligaueris fuper terram, &c.* & Ioannis 21. *Pafce oues meas*. Euidentiffime conftat, quod fit talis,

Pfal. 121.

1. cor. 1.

ac tan-

ac tanta, quæ valeat omnes fideles tam Ecclesiasticos, quam seculares, tam Principes, quam populares in via salutis dirigere non solum in his quæ sunt fidei, sed etiam in his, quæ sunt morum salutarium, & obseruationis præceptorum: eo quod non sola fides in adultis ad salutem necessaria est, sed etiam opera, vt habet fides Catholica per Iacobum Apostolum ex tunc specialiter pronunciata dicentem, *Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est*. Iacob.2. Quotiescunque igitur fidelium quispiam in fide, aut minoribus à recto declinauerit, ille Princeps Ecclesiæ Catholicæ potest, & tenetur ad callem veritatis tam fidei, quam vitę reducere sua doctrina, & oportuno præcepto. Nec pro inde indignari debent Reges, Imperatores, Principes, & Magistratus, cum audiunt se rectori supremo Ecclesiæ Christi subesse, quia omnipotens, & æterna illa Dei sapientia hoc ordinauit, & per Isaiam Prophetam ex tunc pronunciauit dicens. *Et aperientur portæ tuæ iugiter die ac nocte nõ claudentur, vt afferatur ad te fortitudo gentium, & Reges earum adducantur, gens enim, & Regnum quod non seruierit tibi peribit, gentes solitudine vastabuntur*. Isaiæ 60. Sustinenda igitur incumbit omnibus ista seruitus, qui de ouili Christi voluerint esse.

Vnde omnes Reges, & Principes sæculi, qui de ouibus Christi esse voluerunt, hæc intelligentes diuino illustrati lumine fidei Catholicæ, sua sceptra, & vniuersam suã authoritatem Ecclesiasticæ authoritati subesse lubenter agnouerunt, & ita saluti suæ necessarium fore, sic ordinante diuina prouidentia. Et vt ad specialia deueniamus exempla. Ecce quomodo à Carolo Magno Pipini filio vsq. ad Rodulphum Austriacum: omnes Imperatores agnoueruut suum Imperium habere, tanquam dependens ab authoritate Ecclesiastica. Ex eo quod Leo Papa Tertius, Cùm omne Occidẽtis Imperium subtractum reperiretur Imperio Romano, illud reduxit ad partes Occidentales, quodq. continuata serie secundum hanc reductionem perdurat, quiq. Imperatores omnes Occidentales à tali reductione per Romanum Pontificem facta, suam recognoscunt Imperialem authoritatem. Eandemq. nec minus legitimam quam illam, quæ ante Carolum Magnum, ex Iulio Cæsare ducebat originem. Sic etiam eo tempore, quando sub Zaccharia Summo Pontifice, Hildericus Galliarum Rex ob suam socordiam meruit Regno Galliarum spoliari, in cuius loco, & Regni dignitate suffectus est Pipinus Caroli Magni pater, opera, & potestate ipsius Zaccharıæ pręsidis Ecclesiast. hierarchię. tũc inde Pipinus ipse pro se suisq. semper successoribus Apostolica authoritate sacram accepit vnctionem, administratam sibi per Sanctum Bonifacium Archiepiscopum Moguntinum, quam vnctionem, vsq. in hodiernũ diem

diem omnes suo ordine succedentes Reges accipiunt de Romani Pontificis authoritate, quo facto tanquam signo expresso protestantur suam Regiam authoritatem dependere à Romano Pontifice. Quam quidem formam, quodq. exemplum omnes Christiani orbis Reges sequuti, Summi Pontificis authoritati se se submittere ostendunt, dum sacram in vnctionem fatentur se de manu Romani Pontificis obtinere.

His præmissis, facile quisq. percipiet quam impie, & falsò dicatur ab aduersariis, Romano Pontifici ex iure diuino nullam competere authoritatem super omnes alios Episcopos, reliquosq. Ecclesiasticos gradus, & ordines, & eo minus super Principes, Reges, & Imperatores. Cum ex ipsius Dei prouidentia, & institutione sit ordinatum in sua Ecclesia, vt vnitas quæ de substantia fidei est, perpetuo conseruetur per gubernationem vnius supremi Vicarij eiusdem Christi, & successoris Petri. Comprobatur totum per locum ab absurdo, & inconuenienti, quod ex contrario oriretur, nā vt exemplo pateat ratio. Ecce tot Christiani Principes reperiuntur in hac Dei Ecclesia adeo exempti, & liberi, vt nemo ipsorum alteri subdatur, nec alium super se recognoscat Principantem, vti sunt Imperator, Rex Galliarum, Rex Hispaniarum, Poloniæ, Angliæ, Scotiæ, & alij quam plures. Si inter hos tam multos, quęstio oriretur, & controuersia in qua vni non videretur cedendum alteri, nisi solis armis id deciderctur, nonne maxima esset in hac Dei Ecclesia confusio? & certissima Babylonia? Necessarium igitur fuit ad formam vnitatis Ecclesiæ conseruandam: vt vnus super omnes taliter præsit, qui sua sibi diuinitus data authoritate omnium horum lites & controuersias componeret, & terminaret; quā obrem Patres, generalissimi illius Concilij Lateranensis sub Innocentio Tertio celebrati, de ipsorum omnium atq. vniuersalis Concilij sententia in declarationem, & formam hierarchiæ, & vnitatis Ecclesiæ Christianæ decretum ediderunt, vt quoties Christiani orbis Principes, qui nullum alium recognoscerent cui subiacerent iurisdictioni, quando alter in alterum, aut in suos subditos delinquerent, tunc eorum correctionem ad Romanum Pontificem pertinere; In Concilio quoque generali Florentino sub Eugenio Quarto sic decretum est. Definimus Sanctam, & Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in vniuersum Orbem tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusq. Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Patrem, & Doctorem existere, & ipsi in beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis Oecumenicorū Conciliorum, & in

Refert Alb. pigh. de pot. eccl. contr. 16.

sacris.

facris Canonibus continetur; cui decreto,tã Latini, quã Græci etiam oẽs consensum præstitere, vt patet in vlt.Concilij sess.

Ex his omnibus ita propositis,Clare videtur demonstratum:pe nes Pontificem Romanum iurisdictionis authoritatem diuinitus collatam esse,non solum super cęteros omnes Episcopos, vniuersosque ordines Ecclesiasticos; sed etiam super omnes Imperatores,Reges, Principes, qui inter oues Christi volunt annumerari; non inquam authoritatem illam,qua tollatur illis sua ciuilis authoritas,sed certe qua eosdem delinquentes in sua ipsorum administratione,posit corripere secũdum leges diuinas, & Ecclesiast. per censurarum fulminationem,atq.etiam si opus fuerit contumaces,dignitate,atq.magistratu priuare,tanquam incorrigibiles, & pacem vniuersalis Ecclesię conturbantes, aut etiam in gubernatione inutiles eiicere de sede,& in locũ eorũ alios sufficere de pręmissa denũciatione,& cõsensu illius vniuersitatis cui pręsunt,iux. illud Matt. 18. *Dic ecclesiæ,& si ecclesiã nõ audierit,&c.* aut ẽt sufficiẽdos mãdare per eos ad quos eorũ electio aliquo speciali iure pertineret. Quemadmodũ,nõ semel effectum esse narratur,& legitur. Sicuti in cap. Alius 15. q. 6. vbi Gelasius Papa dicit. Quod Romanus Pontifex Zaccharias scilicet, Regem Francorum non tam pro suis iniquitatibus,quam pro eo quod tantę potestati erat inutilis à Regno deposuit.Sicuti in cap. Grandi,de supplen.neg. prǽl. in 6. Innocentius Papa 4. Regi Portugalliæ dedit coadiutorem illius fratrem, & Regni Gubernatorem præfecit, Sicuti in cap. ad Apostolicæ.de sent.& re iudi.in 6.Idem Innocẽtius cum toto Concilio Lugdunensi,Federicum secundum Imperatorem,prius a Gregorio IX. excommunicatum;omni honore,& dignitate priuauit. Sicuti Gregorius Papa VII Henricum IV.Imperatorem deposuit, & sicuti Ioannes Papa XXII. Ludouicum Bauarum priuauit imperio,vt narrant fideles historici.neq. locus relinquitur amplius illi perfricatæ hæreticorum cantilenæ, quod scilicet,authoritatem talia efficiendi pręfati Pontifices tyrannice sibi vsurpauerint : hæc vtiq. impia,& summa est,& fuit semper blasphemia cum non armis, & exercitibus copijsque partis hoc fecerint, sed spirituali gladio,quem euaginatum ipse dominus cõcessit Petro, Et neq.alio certissime ducti spiritu,nisi eodem quo ductus fuit Sãctus Ambrosius Mediolani,cum Theodosium obiurgauit, propter cędem Thesaloniæ factam,& ingressu Ecclesiæ interdixit qui Imperator potẽtissimus non armorum vi,aut tyrrannidis cuiusquam compulsione humiliatus confessus est, & Dauidem Regem penitentem secutus. Eodem certe,quo Spiritu ductus est Sanctus Ioannes Chrisostomus, qui simul ac baculum pastoralem Ecclesiæ Constantinopolit. suscepit,deprauatos mores,& nobiliorum hominum viuendi num. 24.

uendi

aendi licentiam, vehementius cepit obiurgare, & ad argenteam statuam Eudoxæ Imperatricis in foro S. Sophiæ ludos fieri fortissime prohibuit. Ac ipso eodem spiritu, quo Gregorius Nazianz. Episcopus redarguit præsidem irascentem, ad quem scribens, audacter dixit. Dedit nobis Deus potestatem, & principatum multo prestatiorē principatibus vestris. & sexcenti alij: quos percensere amplius non oportet. non ergo tyrannide, ac vi temporali aliqua hanc potestatem arguendi, & corrigendi laicos Principes Sā cti Episcopi, & Sanctissimi Pontifices sibi vsurparunt, sed vi spirituali coactiua illa, quam Deus ipse dederat Cephæ, Matthæi 16. cæterisque Apostolis Matth. 18. omniumq. horum successoribus, dicens. *Quodcunque ligaueris super terram &c. & Amen dico vobis quæcunque alligaueritis super terram*, &c. Satagant igitur omnes fideles Principes Romano præsuli morem gerere, & in præceptis salutaribus obedire, quoniam totum hoc de fide, & præcepto Dei ipsius est. vti clare, & expresse concluditur in const. vnam sanctam de maior. & obed.

CONCLVSIO DECIMATERTIA.

SIcuti non omnia clericorum bona, ita neq. omnes in vniuersū clerici, de ipso diuino iure sunt immunes a potestate principū secularium, pro qua conclusione demonstranda, summopere est ad notanda distinctio: Quod bonorum temporalium Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum duo sunt genera; vnum est, eorum bonorum quæ uiris Ecclesiasticis iure administrationis sacrorum, & eorum curæ sunt credita, cuiusmodi sunt decimæ, oblationes, data Deo, causa animæ, & quoquo pacto collata Ecclesiæ in communem ministrorum Ecclesiasticorum sustentationem: & similia. Alterum est illorum bonorum, quæ aliunde clericis obueniunt, videlicet emptione, donatione, fideicommisso, successione, quæ personarum sacrarum particularium fiunt patrimonialia. distinctio ista colligitur ex sacris canonibus, 12. q. 1. c. Episcopi. c. manifesta, & c. sint manifestæ. vbi dicitur: sint manifestæ res Episcopi, si tantum habeat res proprias, & manifestæ dominicę, vt potestatem habeat de proprijs rebus Episcopus moriens sicut voluerit derelinquere.

Ad hæc facienda quoque est omnino distinctio ipsarum personarum Ecclesiasticarum hoc est inter clericos, & clericos, nam in alia sui gradus entitate veniunt collocandi sacerdotes, diaconi, subdiaconi, atque minorum ordinum clerici, qui alicui Ecclesiæ seruiunt proprium exercentes officium, & diuino ministerio actu vacantes, atque regulares Religionis approbatæ per Sedem Apostolicam: & in alia dignitatis spiritualis entitate, conspiciendi veniunt clerici illi minorum ordinum, & primæ tonsuræ, atque coniu-

coniugati, qui nullius Ecclesiæ ministerio, & spirituali exercitio sunt addicti, distinctio hæc personarum Ecclesiasticarum, seu clericorum colligitur ex cap. 6. sess. 23. Concilij Tridentini de reform. Vbi sic decernitur, vt clericus priuilegio fori non gaudeat nisi ex mandato Episcopi alicui Ecclesiæ inseruiat, vel in seminario clericorum, &c. His præmissis distinctionibus concludendum est, & primò, quod bona clericorum particularia, seu patrimonialia, siquidem per emptionem, vel donationem, vel successionem acquisita nõ sunt de iure diuino exempta à tributis, & vectigalibus, alijsque communibus oneribus: ratio est, quia non sunt data Ecclesiæ, vt possint dici esse Sãctum Sanctorum domino, & ad ius pertinere sacerdotum ea lege, vt in cap. nulli 12. q. 2. sed hominis sunt omnino priuati particularia, & propria, iuxta illud Sancti Ambrosij, in cap. conuenior. 23. q. 8. vbi ita inquit. Respondi, si à me peteret, quod meum est, idest fundum meum, argentum meum, & huiusmodi meum, me non refragaturum: quanquam omnia quæ mea sunt sint pauperum. Vbi Ambrosius loquitur de bonis quæ sunt clericorum propria ad differentiam illorum bonorum, quæ data, & oblata sunt Deo, & sunt Ecclesiæ communia, & ideo non reperiuntur immunia à grauaminibus communibus nisi de iure humano tam Pontificio, quam Cæsareo, nam ab antiquis temporibus est, quod clerici de bonis suis proprijs non quidem Ecclesiasticis, & communibus; sed propriis, & secularibus, quæ possidebant tributa soluerent, vt patet in c. tributum, eadem causa per illa verba Vrbani Papę I. videlicet. Tributum ex ore piscis piscante Petro inuentum est; quia de exterioribus suis, quæ palam cunctis apparent Ecclesia tributum reddit, & ne quis dicat, quod c. tributum, loquatur de bonis ipsius met Ecclesiæ. Ad hanc obiectionem respondet gloss. in princ. & in ver. (de exterioribus) sic exponendo. De exterioribus. i. nõ de rebus Ecclesiæ: nã ex quo semel datũ est Ecclesiæ Sanctũ Sanctorũ erit Dño, vt sup. eod. c. conuenior. nam etsi illud aliud verbum in fine c. (de exterioribus) glossa intelligere videatur, de ipsius Ecclesiæ rebus, dicit tamen sic intelligi, de his tantum rebus Eccles. quæ cum onere ad Ecclesiam peruenerunt, vt in c Cum non sit in homine, de decimis. Etenim nunquam de rebus Ecclesię soluerẽtur licite onera imposita à Rectoribus Ciuitatum, nisi Episcopus, & Clerus tantam necessitatem, vel vtilitatem aspexerint, vt absque vlla exactione ad releuandas communes vtilitates, vbi laicorum non suppetunt facultates, subsidia per Ecclesias existiment conferenda: vt in Concilio Lateranen. dictum est; & habetur in c. Non minus, de immunit. Eccles. Verum postmodum omnia clericorũ bona, etiam particularia, seu patrimonialia de plenitudine pote-

P statis

statis Romani Pontificis facta sunt à vectigalibus libera, & exempta, præter illa, quæ per negociationem clerici acquirerent, vt constat in c.quanquam, de censibus. lib. 6.

Et quoad personas ipsas clericorum cum illi soli de iure diuino perhibeantur exempti in serie recensita Summorum Pōtificum, & Conciliorum Generalium, qui ordine sacro sunt insigniti, & in sortem domini trāslati, iuxta cap. cleros. 21. dist. & consequenter de iusti, & æqui ratione pariter alij minorum ordinum clerici qui in Ecclesia proprium exercent officium, & diuino inseruiunt ministerio, ex Apostolorum antiquissima traditione, de necessaria colligendum est consequentia. quod clerici prima tonsura donati, & ordinum quoque minorum, qui nullo Ecclesiastico seruitio sunt dicati, clerici quoque coniugati non sunt eodem diuino iure exempti à iurisdictione Principum secularium, sed solo iure humano Pontificio, vt constat ex cap. clerici, de clericis coniugatis in 6. vbi dicitur, quod priuilegium in fauorem totius ordinis clericalis ab Innocentio secundo, primò omnium concessum est, & planè quoque colligitur ex decreto Sacri Concilij Tridentini, vbi superius: in quo decernitur, quod clerici minorum ordinum, nisi ex mandato Episcopi alicui Ecclesiæ inseruiant, vel in seminario, &c. fori priuilegio non gaudent, nam dum authoritate Concilij clerici horum minorum ordinum non seruientes Ecclesiæ, &c. spoliantur priuilegio fori, certissime insinuatur, quod iure diuino, ratione solius ordinis, non fuerant exempti. eo quia clerici minorum ordinum tunc censentur complete translati in partē domini, quando ministerijs, & seruitijs Ecclesiarum sunt dedicati: quando vero talibus ministerijs non reperiuntur addicti, quia non plenè effecti sunt pars domini, idcirco de iure diuino tunc non sunt dicendi immunitate donati, quia liberum est eis ad seculum transire, vxores ducere, & gradui Ecclesiastico renunciare: quod tunc efficiunt, quando sub Ecclesiastica regula amplius non tenentur, vt bonis moribus uiuant, & canendis psalmis inuigilent. iuxta illud Gregorij Augustino Anglorum Episcopo, cap. si qui vero. dist. 32. Est quoque pro hac Conclusione complenda adnotandum, quod in præfato cap. clerici, de industria posita sunt illa verba (in fauorem totius ordinis clericalis) vt intelligamus, quod primitus erat quidem priuilegium sacrorum clericorum, scilicet de iure diuino seruatum, illorum inquam qui cultui diuino sunt dedicati; sed ipse Innocentius postea de potestatis plenitudine idem priuilegium extendit, seu verius attribuit ad omnes clericos, superimponens excommunicationis sententiam in omnem, qui suadente diabolo, hoc est cum iniuria clericos percusserit, vt in cap. si quis suadente. 17. q. 4. Quod

sess. 23.

nanque

nanque Summus Pontifex omnes clericos cum suis ipsorum bonis particularibus potuerit ab exactionibus cõmunibus, & foro Principum secularium eximere. Hinc constare potest vti docte Dominicus Sotus vbi supra declarat, quia potestas Ecclesiastica est per se sufficiens à ciuili potestate independens, & ideo liberum est ei, atq.conueniens ex debito condere leges, quæ suæ administrationi sunt, vel necessariæ, vel congruentes. Exemptio autem omnium clericorum non solum est congruens, sed certe moraliter loquendo ad debitam Ecclesiæ administrationẽ necessaria, ergo illos Papa potuit, & debuit eximere.

Ex his distinctionibus rerum, & personarum Ecclesiasticarum cum suis ita habitis determinationibus, necessariæ illationis consequentia recte conducente, non venit abnegandum, quod illa scilicet clericorum immunitas, quæ authoritate Pontificia solum humana fuerit constituta, sicuti per liberam ipsam humanam Pontificis authoritatem potuit immutari, & remoueri, ita quoq; ante factam immutationem per Concilium Tridentinum, per longissimam potuerit consuetudinem Regnorum alterari, scientibus tamen, & semper conticentibus, summis pro tempore Pontificibus, sicuti est immunitas, & exemptio Clericorum coniugatorum, ac primæ tonsuræ, & quatuor ordinum minorum, eorum inquam, qui de mandato Episcopi, Ecclesiæ non inseruiunt, nec habent beneficium, eo quia tales clerici, (vt ostensum est) non diuino iure, sed solum humano ante Tridentinum Concilium, fori priuilegio gaudebant, quam Concilij Tridentini constitutionem, quod tales clerici fori priuilegio non gaudeant, susceptam, & in praxim redactam in Hispanijs per Regiam legem 1. editam tit. 4. lib. 1. noui ordinis, testatur. Bernardus Diaz, in sua pract. crimin. canon. cap. 62. num. 9. Sed penitus, & omnino abnegandum semper est de immunitate Sacrorum Clericorum, & ordinum etiam minorum, qui seruitijs Ecclesiarum sunt addicti seruientes actualiter: nam omnes tales de eodem iure diuino effecti sunt immunes à iurisdictione Principum secularium, via traditionis Apostolorum, & Patrum, atque scripturæ Sacræ per necessariam consequentiam interpretatæ, vt in superioribus conclusionibus remanet abunde ostensum, & comprobatum, specialiter in conclusione quarta, vbi à perpetuitate traditionis huius ostendimus, immunitatem hanc Ecclesiasticam, sicuti nec authoritate Summi Pontificis, ita neq; secularium consuetudine posse aboleri, & immutari, quod comprobatum reliquimus authoritate Vrbani Papæ I. c. sunt quidã 25. q. 1. & Zozimi Papæ, c. contra statuta; sed non propterea licet ex hoc inferre, sicuti male inferre contendit Theologus Venetus in sua consideratione fol. 32. dicens, quod si clericorum

immunitas esset de iure diuino, Summus Pontifex non posset in aliquo dispensare, eo quod contradictionem implicet, dicere ius diuinum simul & dispẽsabile. Mala est hęc illatio. nã quod hoc ius diuinum, quo immunitas Ecclesiastica constituta est, in vera, & perfecta Theologia sit dispensabile, hoc inquam in aliquibus particularibus casibus, non autem in totum mutari, in medium afferam pro Theologorum communissima, Sancti Thomæ solius doctrinã, breuitatis gratia 1.2. q. 100. artic. 8. in corpore quæstionis: inquit enim ibi. Respondeo, dicendum, quod sicut supradictũ est (q. scilicet 96. ar.6. & q. 97. ar.4.) tunc in præceptis (intellige diuinis de quibus agit ibi S. Doctor) debet fieri dispensatio quando occurrit aliquis casus particularis, in quo si verbum legis obseruaretur, contrariaretur intentioni legislatoris. Intentio autem Legislatoris cuiuslibet ordinatur: primo quidem, & principaliter ad bonum commune: secundo autem ad ordinem iustitiæ, & virtutis, secundum quod bonum commune conseruatur, & ad ipsum peruenitur, si qua ergo præcepta dentur, quę contineant ipsam conseruationem boni communis, vel ipsum ordinem iustitiæ, & virtutis, huiusmodi præcepta continent intentionem Legislatoris, ideo indispensabilia sunt; sed si aliqua alia præcepta traderentur ordinata ad ista pręcepta, quibus determinantur aliqui speciales modi præceptorum in aliquibus casibus non fieret præiudicium primis præceptis, quæ continent intentionem Legislatoris. Hæc ibi S.Tho. Applicemus agite doctrinam ad rem nostram. Intentio Legislatoris Dei ordinantis, atq; præcipientis immunitatem hanc Ecclesiasticam continetur, & conseruatur, in ipsa immunitate integre sumpta pro omnibus personis, & causis Ecclesiasticis simul & in vniuersum, ita vt talis immunitas nunquam mutetur in totum, vel tollatur: & hoc est, quod præfati Pontifices, Vrbanus I. & Zozimus declarant, atq; definiunt, vtentes verbo (mutari) & dicentes nõ posse per summum Pont. mutari, & nouã legẽ facere, vel contrariã. At nequaquã dixerũt nõ posse in aliquo particulari casu, suadẽte ratione dispẽsare; pręceptiones vero, & specificationes particulares, taliũ, ac talium causarũ, & taliũ, ac taliũ clericorũ, sunt quidã modi speciales ipsius pręcepti principalis, Dei. & ideo bene possunt dispensari in casibus quibusdam, in quibus si totum per omnia ius hoc immunitatis conseruaretur, contrariaretur intentioni ipsius Dei ordinantis, & præcipientis hanc immunitatem: qui siquidem ordinans, & præcipiens in casibus bono communi conducentibus, nollet per omnia ius suum obseruari: & hinc est, quod à Doctoribus communiter dicitur, quod talis in casu adueniente dispensatio, non esset propriè dispensatio, quæ formaliter est iuris aliqua relaxatio, sed interpreta-

tio,

tio, & declaratio intentionis ipsius Legislatoris, quæ dicitur *Epicheia*. Ita & in voto solemni Summus Pontifex habet potestatem dispensandi secundum communem, & saniorem Doctorum sententiã, in quo solemni voto, quando ex sufficiente causa contingit Papam dispensare, potius dicitur ipsius Dei Legislatoris intentionem declarare, quã propriè dispensare. Quod insuper Theologus Venetus ex hac Summi Pontificis dispensatione si fieri contingeret, colligit etiam per consuetudinem posse acquiri, totum quod per dispensationem obtinetur, est similiter falsum: quia vt inquit idem Angelicus doctor. 1. 2. q. 98. art. 4. ad 3. In præceptis iuris diuini, quæ sunt à Deo, nullus potest dispensare, nisi Deus, vel is cui ipse specialiter committeret. commisit autem soli Summo Pontifici Vicario suo. consuetudo vero non fit Dei commissione, sed hominum more introducitur dist. 1. cap. consuetudo. ideo, id quod per dispensationem Papæ obtinetur, non potest acquiri hominum consuetudine, ratio ad hoc vrgens ea est, quia si illud, quod circa legem diuinam, ex parte, & in casu, per dispensationem obtinetur, posset per consuetudinem legi diuinæ contrariam introduci, tunc vi consuetudinis eiusdem posset lex ipsa diuina in totum aboleri, vel mutari: quod natura diuinæ legis non sustinet, & mordicus pernegat D. Thom. ead. q. ar. 3. ad primum dicens: lex naturalis, & diuina procedit à voluntate diuina, vnde non potest mutari per consuetudinem procedentem à voluntate hominis, sed solum per authoritatem diuinam mutari posset, & inde est, quod nulla consuetudo vim legis obtinere potest contra legem diuinam, vel legem naturalem: dicit enim Isidorus in sinonimis. Vsus authoritati cedat, prauum vsum, lex & ratio vincat. Ad hæc illud quoque, quod idem Theologus Venetus fol. 31. in hoc facto infert postremo, scilicet, præsupposito etiam, quod exemptio clericorum antea fuerit constituta, & per legem eandem seruata, & quod postea per consuetudinem immemorabilem præscriptum fuisset in contrarium, posset legitime exerceri, pessime infertur: supposito quod immunitas Ecclesiastica sit constituta diuino iure, sicut ipse quoque in vim maiorem sui argumenti supponit: quia vt superius est demonstratum, nulla consuetudo, nullusque mos, seu vsus, quamuis antiquissimus valet super lege, & præcepto diuino. Etenim vt Gregorius PP. IX. inquit, tanto sunt grauiora peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatã: nemo sanæ mentis intelligit, naturali iuri cuius transgressio periculum salutis inducit quacunque consuetudine (quæ dicenda est verius in hac parte) corruptela, posse aliquatenus derogari. Sed neque Innoc. III. in cap. super quibusdam, de verborum signif. quod iste Theologus pro se perperam citat in-

mar-

margine ; loquitur de re aliqua quæ sit de iure diuino disposita ; sed loquitur expresse solummodo de pedagijs,salinariis , & guidagijs , quæ imponi de nouo interdicta sunt humano iure , nisi Imperatorum , & Regum , vel Lateranensis Concilij largitione fuerit concessum . Illud item , quod idem Theologus superaddit de taciturnitate Summorum Pontificum , quæ sit pro sufficienti approbatione,adeo falsum est manifeste , quod non eget confutatione , vt ex Regesto Gregorij Papæ.Italiæ patritiæ , & habetur in c. Nihil prodest.de præscriptionibus . & ideo ista taciturnitas Prælati præcessoris,futuris successoribus in rebus pauperum nullum facit præiudicium , & eo magis , quia conditionem Ecclesiæ deteriorem facere non potest.cap. Fraternitatem.de donationibus . Quanto ergo minus Summi Pontifices propter scandalum euitandum conticentes super contrauentionibus , tunc Venetæ Reipublicæ nullam dicendi sunt efficere probationem ?

Quantæ etiam falsitatis sit , non omittemus ostendere , illud quod idem Theologus Venetus,eadem pag. 33. dicit quod in isto casu authoritas , & vsus Reipublicæ Venetæ præcedit tempore omnem legem , quę exemptos effecerit Ecclesiasticos,à iudicijs in causis criminalibus enormibus:& falsitatem huius sui asserti , quoad anterioritatem quam effutit, non opus est amplius ostendere , cum in plerisque nostris Conclusionibus sit plenissime demonstratum ab ipsa Apostolorum , & Patrum traditione per seriem tot Pontificum fideliter recensitam , sed in eo , quod dicit se restringendo ad causas delictorum enormium , putans quidpiam per se probabile afferre:dicimus libere hoc suum commentum esse falsum pluribus medijs . Primo quia ab ipso Ecclesię Catholicæ principio,Petrus Apostolus , & primus Dei Vicarius Clemente attestante in epistola 1. Nullum sacerdotis crimen quantumuis enorme , sed solam causam criminis hęresis excipit dicens . Si autem Episcopi , & Sacerdotes exorbitauerint ab istis, (scilicet secularibus) non sunt reprehendendi , vel arguendi , nisi in fide errauerint ; eandem exceptionem solius criminis hæresis facit Fabianus Papa.An.D. 237. epist. 2. ad omnes orientales Episcopos dicens . Similiter statuentes Apostolica authoritate iubemus ne pastorem suum oues quæ ei commissæ fuerint(nisi forte in fide errauerit) reprehendere audeant. Nec proinde aliquis colligat , quod si Ecclesiasticus, crimen hæresis committat,possit iudex secularis vi exceptionis factæ illum iudicialiter cognoscere,cum causæ omnes tangentes fidem sint de ipso iure diuino , ad Sedem Apostolicam . & tribunal spirituale , quod ipsa ordinauerit , referendæ.sicuti Innoc. Papa I. epistola 26. ad Episcopos Concilij Mileuitani inquit : Quotiens ratio fidei ventilatur,arbitror omnes fra-

tres ,

eres,& Corpiscopos nostros,non nisi ad Petrũ,ideſt ſui nominis, & honoris autorẽ referre debere,veluti nunc retulit veſtra dilectio, quod per totum mũdum poſſit Eccleſiæ omnibus prodeſſe,ſed hãc criminis hæreſis exceptionẽ ſic intellexerunt Patres ſemper,quod quãdo perſona Eccleſiaſtica in hoc crimen ceciderit , ſi cõtumax in ſuo errore perſtiterit lata in eũ ſententia à tribunali Eccleſiaſtico , & præmiſſa ſolemni ſacrorum ordinum degradatione ad brachium Curię iudicis ſecularis remittitur ſententiæ executio, iuxta decretum Lucij PP. 3. in c. ad abolendam, de hæret. Quod ſi in cauſis aliorum enormium criminum ab hæreſi, perſonas Eccleſiaſticas iudicialiter cognouerint Venetæ Reipublicæ Rectores , etiam ab antiquo hoc non de iure habere potuerunt aliquando , ſed de ſolo facto certiſſime vſurpato contra ipſius Dei , & Apoſtolicæ ſedis antiquiſſimam ordinationem, aduerſus quam, vt ſuperius eſt demõſtratum, nullus vſus, nullaq. conſuetudo quantumuis antiquiſsima potuit vnquam præualere. Quamobrem quanto magis antiquitatem temporis adſignant , tanto magis peccatum ſuæ temerariæ vſurpationis aggrauant, iuxta ſententiam Gregorij IX. ſuperius recenſitam in c. vlt. de conſuetud.

Illud etiam falſum eſt, quod immediate ſubnectit idem Venetus Theologus, putans pro ſuo aſſerto perbellam adducere rationem: dum ſubnectit, quod aliqui Summi Pontifices puta. Sixtus IV. Innoc. VIII. Alexander VI. & Paulus III. per ſua diplomata, quæ in archiuijs dicit conſeruari, non quidem (vt opus erat) licentiam cõceſſerunt, ſed tantum, vt ipſe contendit, factum, & vſum Reip. Venetę aduerſus libertatem Eccleſiaſt. per ſua diplomata approbarunt, dictum oppidò inconſultiſsime effuſum , & aperte iniurium , & nunquam hactenus auditum: quod nimirum Sedes Petri Sacra, & Apoſtolica, Eccleſiarum mater, & magiſtra, cuius pedibus ceruices ſuas omnes mundi totius poteſtates fideles inclinant facta potius, & contrauentiones ſecularium, per ſuum Apoſtolicum breue vnquam approbarit, nullum prorſus licentiæ, & facultatis priuilegium de ſuæ poteſtatis plenitudine cõcedendo, vti ad ſuam falſam intentionem, breuia Apoſtolica hic Theologus trahere contendit , ad probandum, ſcilicet quod Republica Veneta, vi conſuetudinis ſuæ tantùm, nequaquam virtute alicuius Apoſt. conceſsionis, & licentiæ, in caſibus enormibus, & etiam communiter grauibus, in factos clericos iuriſdictionem ſecularem exercuiſſet . Nam ſi Lucius Papa III. vt habetur in c. ad audientiam , de reſcript. litteris Apoſtolicis, quæ manifeſtum continent in conſtructione peccatũ , hoc eſt falſam latinitatem, non vult fidem adhiberi, quanto magis bullis Apoſtolicis, quæ manifeſtam continent inconuenientiam, legiſq. diuinæ præiudicium, fides adhiberi non debet? Ergo aut opor

tuit

tuit Theologum istum dicere, quod in præcitatis bullis, seu Breuibus præfati Summi Pontifices dispensationem aliquam, seu licentiam de potestatis suæ plenitudine concesserunt Reipublicæ rectoribus, vt sine peccato possent in clericos etiam sacros deliquentes iudicialiter animaduertere, aut certe bullas easdem approbationem solummodo continentes consuetudinis Venetę contra libertatem Ecclesiasticam concedere falsas esse, nec vere à Sede Apostolica emanatas, quia summum inconueniens est admittere, quod Summi Pontifices contrauentiones legis diuinæ, & sanctionum Canonicarũ per consuetudinem hominum introductas suis diplomatibus approbauerint.

Cęterum si fides est adhibenda Theologo huic in eo quod refert de Papa Innocentio, qui scilicet per suum breue directum ad Patriarcham Venetiarum datum vltimo Octobris anno 1487. In quo contineantur illa verba: Nos attendentes priuilegia ad bene viuendum dari, non ad delinquendum, illaq; præsidio bonis contra improbos esse debere, non autem malis ad nocendum, facultatem, &c. Se ipsum hic Theologus contradictionis manifestæ redarguit. Etenim verbum vltimum (facultatem) cum additione (&c.) certo certius insinuat facultatem, seu licentiam ab Innocentio authoritate Apostolica traditam per diploma, si vere tamen, tale diploma concessum est, vt inde Veneti rectores in delictis illis tam atrocissimis, quam etiam grauibus, & atrocibus de concessione, & dispensatione speciali licite potuerint clericos delinquentes iudicare. Verba autem illa præcedentia, puta. Nos autem attendentes priuilegia ad bene viuendum, &c. non sunt aprobatoria facti antea attentati, sed solum declaratoria, seu protestantia causam rationabilem, atq sufficientem ad dispensandum, vt mos obseruatissimus, & perpetuus est, atq. pernecessarius in diplomatibus continentibus aliquam iuris dispensationem. argumento. cap. ex parte. de rescriptis. in quo ad validitatem Apostolici rescripti de necessitate requiritur clausula; si preces veritate nitantur, etiam si non apponatur. Verum enimuero illud maxime refert in hac facti specie, si prędictum breue Innocentij Papę VIII. realiter, & reuera extet, per ipsa, ex parte, & in suo principio, recensita verba, quæ facultatem designant rectoribus Reipublicæ concessam à Sede Apostolica. nam si ipsi rectores hoc fatentur, necessarium est eis fateri consequenter, quod non vi consuetudinis antiquissimæ, & authoritate diuina principibus concessa, potestatem se exercere super personas Ecclesiasticas in causis criminalibus, sed solo titulo Apostolicæ concessionis, vel vt verius dicam dispensationis, ex causa sufficiente ad dispensandum in hoc diuino iure, & satis eis foret authenticum breuis resumptum Sanctissimo D. N. Papæ Paulo V. de Catholi-

tholicorum filiorum confidentia;ipsi præsentare, & demonstrare: Qui Sanctissimus Dominus(vt de sua decet) maxima charitate,& prouidentia, tale diploma à prædecessore suo emanatum legitime,non tolleret, sed perpensis sufficientibus causis in diplomate prænarratis,& concessionis formalis continentia,atq. obseruatione,Rectorum terminos concessionis non excedente notabiliter,libentissime (vt speratur) confirmaret,& aspirante Deo,forte fortius ab ipso Sanctissimo,vt iusta quoq. ratione sperare possumus, authoritate summa sibi diuinitus præstita,concederet super alijs, etiam eiusdem Reip.statutis.Cum ad condendum licite statuta aliqua etiam quæ libertati,seu immunitati Ecclesiasticæ in aliquo derogarent,sacri Canones,non aliud de iuris necessitate exigant,nisi quod à Summo Pontifice obtineatur licentia:vt constat ex Concilio generali Lugdunensi sub Clemente V. in c. hoc consultissimo,de rebus Ecclesiæ non alienand. lib. 6. & c.Clericis.de immunit. Eccle.eod.li.& c.Ecclesia Sanctæ Mariæ,de constit. & c. cum laicis, extra de reb. Eccle non alien.& sicuti ex Diuo quoq. Thoma superius ostensum est,in hoc diuino iure causa rationabili,in casu speciali sic exigente pro bono publico alicuius Regni,seu Reipublicæ conseruando de plenissima quam habet à Deo authoritate, potest licite dispensare:consideratis inquam (vt opus est) considerandis, & ad terminos iuris diuini,sanctionũq. Canonicarũ, quantũ iustæ dispẽsationis ratio sustinet,ipsis statutis redactis, & contẽperatis. Id ipsum pariter,& totum efficere deberent omnes etiam alij quoque Principes fideles circa vsus,consuetudines,priuilegia,atq. statuta,si quæ sunt,in Regnis,Prouinciis,ciuitatibus,& dominiis suis, quæ libertatem,& immunitatem Ecclesiasticam,quoq pacto contingunt,vt nimirum ad terminos iuris diuini,iurisq.communis Ecclesiastici dispensabilis,redactis omnibus de licentia,& concessione speciali Summi Pontificis vtantur. Si voluerint apud diuinum Tribunal,immunes censeri,ac tuti: ab incursione latæ censuræ in Bulla Cenæ Domini. Quę nam vero causa rationabilis, esset sufficiens,ad impetrandum dispensationem atq.licentiam siue concessionem à Sanctissimo Domino. Et qui nam deberet esse modus ac forma reducendi statuta,priuilegia consuetudines,& vsus,qui Ecclesiasticam libertatem notabiliter contingunt.Ita vt obtenta dispensatione,atq.licentia Sedis Apostolicę: sine aliquo conscientię scrupulo, Omnes fideles Principes,eisdem reductis, ab hinc possent vti,non est meum hoc in loco,in medium specialiter(vt oporteret)afferre: Ipsa modestię lege sic imperante. Quãuis,& causam sufficientem ad dispensandum,& modos reducendi,complete apud me(ni fallor)expensos per benè,atque conscriptos retineam,exponendos tantummodo,quandocunque ab ipso Sanctissimo Domino

Q Nostro

Nostro mihi iussum fuerit. satis superque igitur sit interea, passum, ad compositionem (quę desideratur) omnibus numeris perficiendam legentibus ijsdemque sapientibus, sicut hactenus est habitum intimasse. Ad hęc, superadditum nō pigebit expendere, quod idem Theologus ex Iulij Clari sententia contendit inferre fol. 34. dicens potest hic addi, quod in nullo Regno, siue dominio, vt in praxi posita seruatur hęc clericorum exemptio, eodem vbique modo, & qui legit totum, quod criminalistę, & particulariter Iulius Clarus lib. 5. §. fin. q. 36. cognoscet, quod diuersimode practicatur in diuersis locis exemptio hęc, ex quo sumitur indissolubile argumentum, quod non sit de iure diuino. Quam inconsulte effusa sint hęc, & quam falsa omnia, tam ex ipsius specialiter doctoris, & iuristę insignis Iulij Clari doctrina, quam ex varietate doctorum, quos ibi Clarus refert, constare potest. & quo ad Iulij Clari specialem sententiam, certum est, quod ipse in eadem quęst. 36. versic. Quęro nunquid clericus. quęstionem proponens de clerico committente etiam crimen lesę maiestatis. Vtrum puniri possit per Principem, aut iudices seculares cui sit temporaliter subditus. sic respondet. loquendo de iure, quod non. & rationem adducens dicit, quia clericus non dicitur proprie committere crimen lęsę maiestatis cum non sit vere subditus, vt dixi supra §. lesę maiestatis versic. vidi quandoque. & ita reperio in facti contingentia consuluisse Barba. cons. 22. In primo dubio, lib. 3. Rolan. cons. 4. lib. 1. tamen de facto Principes pluries seruant contrarium. Hęc ibi Iulius Clarus; qui siquidem dum de sua speciali sententia, & recta consideratione, dicit quod Principes seculares non possunt punire de iure clericum, quamuis crimen lęsę maiestatis in capite committeret, sed solum solet puniri de facto: euidentissime concludit, & docet, quod Principes seculares nullam habent iuridicam potestatem puniendi clericum quamuis sic enormiter in se ipsos delinquentem. Perpendite, amabò, non posse de iure, quid apud ipsa iura valeat; Princeps secularis non potest hoc facere de iure, ergo per locum ab inductione partium iuris communis: Non de iure diuino, quia ius diuinum, vt per tot Conclusiones nostras ostensum est clericos facit exemptos à Principum secularium iurisdictione, nisi in solo crimine hęresis, & ea conditione, & modo, vt superius est declaratum, Nec de iure humano Canonico, quia Sacri Canones clericorum eandem immunitatem constituunt, & tuentur: Non de iure Imperiali, quia leges Imperiales non possunt, nec ius diuinum, neque canonicum humanum abrogare: nam in 6. Synodo Romana sub Simmacho, sic habetur. Non licet Imperatori, vel cuiquam pietatem custodienti, aliquid contra diuina mandata præsumere, nec quicquam

quod

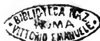
quod Euangelicis, vel Propheticis, aut Apostolicis regulis obuiet agere. Et Felix Papa loquens Principi inquit. Constitutiones contra Canones presulum Romanorum, vel bonos mores nullius sunt momenti; Non item de iure consuetudinis, quia nulla consuetudo nullusq; e vsus valet aduersus diuina precepta, vt ostensum est supra ex D. Thoma, & Sacris Canonibus, ergo, vt idem Iulius Clarus docet de solo facto seculares Principes puniunt clericum, qui commisit crimen lese maiestatis: factum autem Principis, quod nulla lege defenditur, seu excusatur, non potest esse nisi factum per vsurpationem indebitam, & omnino peccaminosam.

Et si quis obijciat, c. cum non ab homine, & c. perpendimus, de sent. excomm. in quibus Clem. Papa III. declarat occisorem Clerici, scilicet tam priuata authoritate, vt in primo, quã publica, vt in altero, qui contempto clericali habitu tyrannidi, & enormitati se inuerecunde immiscet: in odium clericalis excessus, & terrorem, atq; correctionem similium, canone latæ sententiæ minime coerceri. Respondebimus libere, & secure, quod eo magis ex his ostenditur, nullam Principes de iure habere in clericos delinquentes authoritatem, quia in his capitulis, quicquid sit de litterali eorum intelligentia, circa quam variant Doctores. An intelligantur de sola censura excommunicationis per manum violentam, quod in tali casu non incurratur, An vero de toto priuilegio fori, quo tales clerici spolientur. Certum siquidem est, quod in eisdẽ de sola authoritate Apostolica declaratur, & conceditur, vt occisores talium Clericorum, tam authoritate priuata, quam etiam publica, non cogantur quærere absolutionem à censura; quod patet ex ipsa amborum capitulorum litera in fine, vbi superadditur, iniungatur tamen eis pœnitentia competẽns aliquantulum asperior, quam si in laicos talia commisissent. Ex quibus tandem manifeste colligitur, quod nulla in hoc potestas in Principibus secularibus esse declaratur super clericos quomodocunque delinquentes, etiam in crimine læsæ maiestatis.

Quantum vero ad varietatem doctorum apud eundem Iulium Clarum ibidem relatam, vnde Tehologus iste indissolubile putat desumere argumentum, à signo, quod ex tanta varietate doctorum colligere contendit, clericos non esse exemptos de iure diuino; Si attendantur clericorum conditiones, de quibus doctores sic varie loquuntur, totum potius oppositum concludere oportebit pro immunitate Ecclesiastica, quod re vera inquam sit de iure diuino, nam doctorum varietas hęc, vt patet per totum illud c. 36. Iulij Clari: versatur in clericis, qui per dispositiones Canonicas spoliati sunt priuilegio fori, sicuti sunt clerici coniugati,

qui in habitu, & tonsura non incedunt, vt patet per c. vnicum de clericis coniugatis in 6. & clerici, tam ordinum sacrorum, quam minorum, qui habitu, & tonsura depositis, & contemptis immiscent se enormitatibus, vt constat per c.cum non ab homine, & c. Perperdimus. de sent. excom. & de clericis quibuscunque, qui delictum assassinij committunt, vt habetur in c. Vnico de homicidio in 6. & de clericis minoribus, qui non habent beneficia, & consequenter Ecclesijs non seruiunt, vt decretum est nouissime in Concilio Tridentino sess. 23. c. 6. de ref. Circa hos solos clericos sic qualificatos variant doctores, quos ibi Iulius Clarus refert: in his nanque omnibus casibus Clericorum; delinquentes Clerici, vt patet in adductis Canonibus sacris declarati sunt non gaudere fori priuilegio. Vnde concludendum est, quod non de ordinaria potestate puniuntur per iudices seculares, sed de sola concessione Sedis Apostolicæ quæ tales clericos fori beneficio priuat, & priuatos esse sua authoritate declarat, & ideo cum varietas hæc doctorum versetur solummodo circa clericos qui aliquo modo per Ecclesiam sunt fori priuilegio spoliati, & non circa Clericos omnes indifferenter, de necessaria colligitur consequentia, quod vt Principes licite valeant punire clericos delinquentes, oportet tales clericos prius per authoritatē Ecclesiasticam fori priuilegio spoliari, alioquin nullam habuissent in delinquentes Clericos iurisdictionem, & hoc certe non aliam ob caussam, nisi quia Clericorum exemptio, & immunitas tam sacrorum, quam etiam minorum, seruientium Ecclesiis sit vere de iure diuino.

Ad vltimum huius rei argumentum, quod pro suo (vt dici solet) Achille magni facit Theologus Venetus dicens ead. pag. 33. Nouellæ Iustiniani Imperatoris cum multa abundantia, & claritate ostendunt, & c. Abundantius, & nos in superioribus conclusionibus elidimus. Demonstrantes, quod eadem immunitas personarum Ecclesiasticarum Dei ipsius ordinatione, & præcepto, ex traditione Apostolorum, vt contestantur tot Sanctissimi Pontifices in recensita serie, fuerit constituta: ante omnes leges Imperatorum. & particularius per testimonium Felicis Papæ III. num. 27. eundem Iustinianum redarguentis, vt refert Gratianus X. dist. c. certum est.

LAVS DEO.

